

**Handleiding tot de kennis en genezing van de ziekten van hetvrouwelijke
geslacht ... / Uit het Latijn vertaald.**

Contributors

Plenck, Joseph Jacob, Ritter von, 1738-1807.

Publication/Creation

Amsterdam : W. van Vliet, 1809.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gws2c3ms>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

IV. 5. 17

J. VII. Ple

194

OVER DE
Z I E K T E N
VAN HET
VROUWELIJKE GESLACHT.

OVER DE

WET EN

WET

ARONWYKE GESCHIED.

H A N D L E I D I N G
T O T D E
K E N N I S E N G E N E Z I N G
V A N D E
Z I E K T E N
V A N H E T
V R O U W E L I J K E G E S L A C H T ,
D O O R

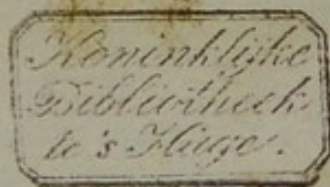
J O Z E F J A K O B V A N P L E N K ,

*Raad van zijne Keizerlijke Koninklijke Majesteit van
Oostenrijk, rustend Hoogleeraar aan de Genees-
en Heelkundige Hoogeschool van Jozef, als-
mede eersten Geneesheer bij het Krijgswezen.*

Uit het Latijn vertaald.

T e A M S T E R D A M , b i j
W I L L E M V A N V L I E T .
M D C C C I X .

*De Baarmoeder veroorzaakt duizende Kwalen, en on-
telbare Onheilen.*

DEMOCRITUS.

V O O R R E D E

VAN DEN

S C H R I J V E R.

Het Lot der beminnelijke Sekse, daar zij door meer en heviger Ziekten, dan het mannelijke Geslacht, wordt aangedaan, is zekerlijk te beklagen. Van hier vordert hare Ziekten alle vlijt en bestendige zorg van de Geneesheeren, opdat derzelve Kennis en Geneeswijze zekerder en gemakkelijker worde. Naardien, echter, de Behandeling dezer Ziekten niet slechts alleen vereischt de kennis van Genees- en Heelkunde, maar inzonderheid eene grondige kennis van Vroedkunde, zou het allerwenschelijkst wezen, wanneer de Hoogleeraren in de Vroedkunde, na het eindigen van hunne Lesfen over dezelve, 'er ook bijvoegden eene Onderwijzing in de Kennis van de Ziekten der Vrouwen en Kinderen. Dezen regel heb ik mij aangewend te volgen, gedurende de veertien jaren, dat ik in het openbaar Lesfen over de Vroedkunde moest geven. Nu biede ik mijnen beminden Hoorders dit kort Begrip aan, welk ik in mijne Lezingen over de Ziekten der

IV VOORREDE VAN DEN SCHRIJVER.

Vrouwen heb gevolgd. Ik heb weinige en alleen zoodanige Geneesmiddelen 'er bijgevoegd, die of ik zelf, of andere geloofwaardige Schrijvers in deze Ziekten het zekerst werkende hebben bevonden. Ik heb mij bijna van alle Bespiegeling (Theorie) onthouden, want deze wordt ondersteld reeds in de Beginzelen van de algemeene Ziektekunde medegedeeld te zijn. Doch hoe jammer is het, dat de Bespiegeling in de meeste Ziekten nog zoo twijfelachtig is, dat bijna iedere tien jaren eene andere worde aangenomen.

V O O R R E D E

V A N D E N

V E R T A L E R.

Wij zouden hier, even als bij onze Overzetting van PLENKS *Handleiding tot de Kennis van de Ziekten der Kinderen*, niets hebben bijgevoegd, waren wij daartoe niet opgewekt door de Recensie van dat Werkje in de *Vaderlandsche Bibliotheek* voor dit jaar No. XI. Eene zekere achting hebbende voor hetzelfde Tijdschrift, smartte het ons daarin eene Aanmerking te vinden wegens beduidende Schrijffouten in onze Vertaling en werden bewogen den Steller der Recensie te doen uitnoodigen ons die op te geven, waarin hij ook te wille geweest is, en van welke wij dankbaar gebruik makende, aan den voet dezes een klein Bijvoegfel geven van het Lijstje der *Errata*, in de Vertaling over de *Ziekten der Kinderen* inge-

flopen, die met de pen door de Bezitters van dezelve gemakkelijk kunnen verholpen worden. Hoedanig men, echter, deze Fouten, welke zoo ligtelijk aan het oog van elk, die geen volstrekte Aristarch is, onzes inziens, kunnen ontglippen, maar niet te min bij deskundigen zullen opgemerkt zijn, moet beschouwen als be-
 duidende Fouten, laten wij aan het geëerd publiek ter beoordeeling over. Intusschen, echter, hadden wij gewenscht, dat de Recensent bij zijne aantekening de Latijnsche Uitgave van Schrijvers Werk, had kunnen nazien, dan vertrouwen wij, dat hij zich onthouden zou hebben van eene aanmerking, die niet te passe komt, wanneer men blootelijk vertaalt, en de voorschriften van het origineel met geene aanmerkingen verrijkt, waarmede de Werken van HUFELAND, enz. maar geene of weinige van PLENK zijn versierd geworden. Die Aanmerking betref het Voorschrift zelve *bl. 78 Over de Ziekten der Kinderen boven aan.* Na de opgegevene Verbetering is deze Overzetting, gelijk alle andere Voorschriften, volkomen volgens hetgene PLENK in het *Latijn* heeft opgegeven: Doch, en dit willen wij hier wel bijvoegen, wij hebben, zoo wel als ons de Recensent heeft medegedeeld, daarop onze aan-
 mer-

merking , want , indien wij al de Form van het Voorschrift behielden , zouden wij ten aanzien van de *Cicuta* met twee of drie greinen beginnen , en dan de gift van dezelve , bij opklimming , allengkens vermeederen . Maar de verantwoording der Voorschriften blijft in alle gevallen voor den Autheur zelve . Op de bijzondere Beoordeeling van de nuttigheid onzer Vertaling , die mischien bij de Heelmeesters ten platten Lande en bij de Bezitters van de vorige vertaalde Werken van PLENK anders beschouwd zal worden , en op de Uitdrukkingen , die de Recensent in zijn antwoord aan den Uitgever dezes heeft gebezigd , zullen wij niet weder antwoorden . De ontdekking van zijnen naam en stand , door vriendschappelijke verkeering , achten wij te vertrouwelijk , om daarvan gebruik te maken . Jeugdige , pas van de Akademie komende , lieden hebben dikwijls genegenheid zelfs in twisten te willen schitteren , wij zullen 'er ons van onthouden en over de recensie van deze Vertaling ook niets op papier stellen . De ons beoordeeld hebbende Recensent zij intusschen verzekerd van onze achting , en blijve op den duur in het volste genot van zijnen regt geschaten roem .

BIJVOEGSEL OP DE VERBETERINGEN VAN DE
HANDLEIDING TOT DE ZIEKTEN DER KIN-
DEREN, DOOR J. J. VAN PLENK.

Bl. 30. reg. 2. *staat*: Liq. Corn. Cerv. succ. gt. ij. *lees*:
gt. vj.

Bl. 72. reg. 9. *staat*: Alle uur — *lees*: alle twee uren een
kleine Lepel.

Bl. 73. de laatste reg. van onderen, *staat*: Stroop — van
elks een *half* dragme, *lees* een *half*
once.

Bl. 88. reg. 2. *staat*: Elix. acid. Halleri dr. ij. *lees*: dr.
ij. welk ook beneden in de Over-
zetting van het Recipe moet ver-
anderd worden.

Bl. 254. reg. 5. *staat*: Semin. Anisi destill. dr. β . *lees*:
Seminis Anisi stellati dr. β . en in
de Overzetting moet voor overge-
haald Anijszaad gelezen worden
Steranijs een *half* dragme.

Bl. 333. laatste reg. *staat*: een once *lees*: twintig drop-
pelen.

ALGEMEENE INHOUD.

De Ziekten, welke het Vrouwelijk Geslacht uit deszelfs Bestemming, of ligchaamlijk Gestel ondergaat, kunnen verdeeld worden in Ziekten van

VRIJSTERS,	bl. I
JONGGETROUWDEN,	53
ZWANGEREN,	83
BARENDEN,	147

KRAAM.

KRAAMVROUWEN,	. . .	bl. 173
ZOGENDEN,	. . .	231
OUDE VROUWEN.	. . .	251

Z I E K T E N

D E R

V R I J S T E R S,

welke bij jonge Dochters ontstaan
door de Maandstonden, en het
opkomen der Wellustprikke-
lingen.

I N H O U D.

Te vroegtijdige Maandstonden.
Te lang achterblijvende Maandstonden.
Belette Stondenvloed.
Afdwalende Stondenvloed.
Te sterke Stondenvloed.
Bedorven Stondenvloed.
Pijnlijke Stondenvloed, of Maandkoliek.
Stonden vervangende Schurft.
Maagdelijke Borstpijn.
Het Bedbewateren.
Witte Vloed van jonge Dochters.
Zomersproeten.
Jeukte van de Schamelheid.
Geslotene Teeldeelen.
Vrijsterziekte.
Bedorven Hondshonger van Meisjes.
Bloedspuwing.
Bloeiende Longtering.
Windlozing uit de Baarmoeder.
Opstijgingen.
Stikkingen uit de Baarmoeder opkomende.
Kramptrekkingen of Vallende Ziekten uit Opstijgingen.
Hoofdpijn uit Opstijgingen.
Zwaarmoedigheid of Ligthoofdigheid uit Opstijgingen.
Maagpijn.
Razende Moer, of Manziekte.

WEEVER DE
ZIEKTEN
DER
VRIJSTERS.

TE VROEGTIJDIGE MAAND.
STONDEN

MEN-
STRUATIO
PRÆMA-
TURA.

Bestaan in eenen regelmatigigen (a) Stonden-
vloed vóór het veertiende jaar des ouder-
doms.

De KENTEEKENEN worden door het Gezigt *Diagnó-*
ontdekt. 'Er zijn Waarnemingen voor *sis*.
handen wegens Meisjes, die van het eerste
jaar hunner geboorte tot het dertiende
toe den Stondenvloed hadden (*). In
zeer warme Landen, als te Goa, krijgen
de jonge Dochters in de zesde of zeven-
de maand den maandelijkschen Vloed,
trouwen op haar achtste, en worden in
haar negende of tiende jaar reeds Moe-
ders (†).

(a) *Fluxus periodicus.*

(*) HALLER Elem. Physiol. Tom. VII. pag. 139.

(†) LEAKE Medical Instruction, Vol. I; pag. 49.

Prognosis. De VOORSPELLING is. Meisjes, die vroegtijdig de Maandstonden hebben, vertoonen ook meestal een vroegtijdig verstand en schranderheid. De Bloedvloed wordt zeldzaam zoo overvloedig, dat 'er eenig gevaar dreigt. Bij haar, welke vroegtijdig de Maandstonden ontdekken, houden dezelve ook vroegtijdig op; en zoo ook wederkeerig.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK van eenen regelmatiggen Stondenvloed is nog onbekend.

Causae excitantes. De OPWEKKENDE OORZAKEN van vroegtijdigen maandelijkschen Bloedvloed zijn: Eene heete Luchtgesteldheid, specerijachtig en zeer voedend Voedsel, afdrijvende Middelen, een ledig Leven, vroegtijdige prikkeling van Wellust. Soms is 'er eene erfelijke gesteldheid (*b*), zoo dat alle Meisjes uit hetzelfde Geslacht vroegtijdig de Maandstonden krijgen.

Therapia. Nauwelijks is 'er ooit eenige GENEESWIJS nodig. Indien de Stonden te overvloedig worden, moet 'er eene Stoving uit koude Azijn op de Schaamdeelen aangelegd, en inwendig een Kaneelmengsel gegeven worden.

MEN-
STRUATIO
SEROTI-
NA.

TE LANG ACHTERBLIJVENDE MAANDSTONDEN

noemt men, wanneer de eerste maandelijk-

(*b*) *Dispositio hereditaria.*

fche Bloedvloed niet op den gewonen tijd plaats heeft.

De KENTEEKENEN worden ontdekt uit het *Diagnosis* berigt van de jonge Dochter. De Stonden komen fomtijds eerst in het twintigfte jaar en nog later te voorschijn. Ja men heeft zeldzame voorbeelden, bij welke zij gedurende haar geheel leven niet verschenen. Sommige der Meisjes, die laat de Maandstonden krijgen, genieten de beste Gezondheid. Andere, echter, worden, als in beletten Vloed, gekweld door de Aandrangen der Maandstonden (a), als Pijn in het Lijf (b), Pijn in de Lendenen, winderige Opzetting van den Onderbuik, en der Teeldeelen, Zwaarte en Spanning van de Baarmoeder (c) en der Dijen enz. In zoodanige gesteldheid moet men dadelijk onderzoeken, of 'er geene Toegroeiing (d) van de Teeldeelen plaats heeft.

VOORSPELLING. Somtjids ondergaat men het *Prognosis* achterblijven der Maandstonden zonder belediging der Gezondheid, fomtijds, echter, veroorzaken zij zeer vroeg Zenuwziekten, Bleekzucht (e), Waterzucht (f), Longtering (g).

De NAASTE OORZAAK is veelal onbekend. *Causa proxima.*

- (a) *Molimina menstrualia.* (b) *Tormina.*
 (c) *Uterus.* (d) *Atresia.* (e) *Chlorosis.*
 (f) *Hydrops.* (g) *Phthisis.*

*Cause
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene koude Lucht-
gesteldheid. Een werkzaam en kuisch
Leven, met eenen spaarzamen Leefregel.
Om deze reden krijgen de jonge Doch-
ters uit den Boerenstand later de Maand-
stonden, dan die uit de Steden. Ter
neder slaande Gemoedsaandoeningen, als
Vrees, Droefheid, ongelukkige Liefde.
Een gebrek in de Baarmoeder of den
Eijerstok (*h*), somtijds eene erfelijke Ge-
steldheid.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Indien 'er geene Aandrangen
der Maandstonden zijn, en de jonge
Dochters zich wel bevinden, moet de
geheele zaak der Maandstonden nog eeni-
gen tijd aan de Natuur worden overge-
laten. Zoodra 'er, echter, ziekelijke
Toevallen (*i*) komen, moet men de
Stondenverwekkende Middelen (*k*) toe-
dienen, die straks zullen opgegeven wor-
den. Wanneer 'er eene Toegroeiing (*l*)
plaats heeft, geschiede eene Opening.

BELETTE STONDENVLOED

MEN-

STRUA-

TIO SUP-

PRESSA

feu ME-

HOSTASIA

Diagno-

sis.

is een wegblijven van de Stonden, nadat zij
reeds eenige maanden gevloeid hebben.

De KENTEEKENEN worden ontdekt uit het
berigt van de Zieke, 'Er verschijnt

(*h*) Ovarium.

(*i*) Symptomata.

(*k*) Em-

menagoga.

(*l*) Atresia.

geen of ten minste eene geringe hoeveelheid Bloeds. De Beletting komt of langzaam aan, terwijl de Vloed iedere maand minder wordt, en eindelijk geheel wegblijft. Of terwijl zelf de Stonden vloeijen, houden zij plotseling op. Eene *schietlijke* Beletting wordt (a) achtervolgd door eene hevige Koorts, door Ontsteking (b) van de Baarmoeder, van den Eijerstok of van de Longen, door hevige Krampen (c), Verlammingen (d), Be-roerte, en den Dood.

Eene langzaam opkomende Opstopping (f) laat somtijds de Gezondheid eenen langen tijd onbeledigd, eindelijk volgen Loomheid en Zwaarte des Ligchaams, voornamelijk in de Beenen, moeilijke Ademhaling (g), bezwaarde Spijsvertering (h), Bleekzucht (i), Pijn in het Hoofd, Hartklopping, Suifeling in het Hoofd (k), verscheidene Zenuw-ziekten, wederkeerende Bloedvloeijingen (l) uit niet gewone Deelen, Waterzucht, Longtering.

VOORSPELLING. Eene plotselinge Beletting *Prognosis.* der Stonden is gevaarlijker, dan eene *sis.*

- (a) *Suppressio subitanea.* (b) *Inflammatio.*
 (c) *Spasmi.* (d) *Paryses.* (e) *Apoplexia.*
 (f) *Suppressio successiva.* (g) *Dyspnea.*
 (h) *Dyspepsia.* (i) *Chlorosis.* (k) *Vertigo.*
 (l) *Haemorrhagiae periodicae.*

langzame : deze ten minste openbaart langzamer hare nadeelige verschijnsels.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige Zamentrekking of Gebrek van Werkzaamheid (*m*) van de Vaten der Baarmoeder.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN van *schielijke* Beletting des Stondenvloeds. Verkoeling van het Ligchaam, inzonderheid van de Voeten, gedurende het aanzijn der Stonden. Onmatig Springen, Toorn, Verontwaardiging, buitensporige en te sterke Liefde, Overlading van de Maag met versch, nog warm zijnde, Brood, of met Brandewijn, of Delfstoffelijk Zuur onder den Vloed der Stonden. Eene *langzaam opkomende* Beletting ontstaat uit een ledig Leven, het gebruik van warme Dranken, droevige Zielsaandoeningen; uit eenen voorafgaanden Buikloop (*n*) of eenen tegenwoordig zijnde Waterzucht, Kwaadsappigheid des Ligchaams (*o*), Tering.

Therapia. GENEESWIJZE. In eene *plotselinge* Beletting (*p*) van de Stonden, wanneer 'er zich teekenen van Ontsteking of Bloedrijkheid (*q*) openbaren, geschiede zonder verwijl eene Aderlating op den Voet, geve men verkoelende Middelen (*r*), en

(*m*) *Inertia activitatis.* (*n*) *Diarrhoea.*

(*o*) *Cachexia.* (*p*) *Menostasia acuta.*

(*q*) *Plethora.* (*r*) *Antiphlogistica.*

de Onderbuik, Voeten en Scheede worden bedekt met eene verzachtende Pleister, de Beenen in een Voetbad geplaatst en verzachtende en verkoelende Klisteren gezet.

In eene *langzame* Beletting (s) der Stonden, echter, worden aangebragt prikkelende Klisteren uit Honigazijn van Zeeajuin (t), Voetbaden met Mostaard, Wrijvingen van de benedenste Ledematen, halve Baden, Uitwasemingen van de Scheede door Leverluchtbaden (u), Bloedzuigers of Koppen (v) en het Galvanisme in den omtrek der Teeldeelen. Op de Schamelheid legge men eene Moederharstpleister met Saffraan.

INWENDIG worden 'er Maandstondenverwekkende Middelen gegeven, vooral op dien tijd, op welken te voren de Stonden verschenen zijn. De zachtste zijn: Koolstofzuur (w), Staal en Staalwaters, Krapwortel, Poleikruid. Sterkere zijn de Bladen van den Zevenboom, en het openend Elixir van *Klauder*.

*Stondenverwekkend Mengsel van
Krapwortel.*

℞ *Rad. Rubiæ tinctorum* unc. j.
Aquæ communis q. s.

(s) *Menostasia lenta.* (t) *Oxymel scillicitum*
(u) *Thermæ hepaticæ.* (v) *Ventosæ.*
(w) *Acidum Carbonicum.*

Coquantur leni calore ad col. unc. viij.

Adde

Boracis dr. j.

Syrupi Cort. Aurantiorum unc. j. (†)

Gebruik. Alle drie uren een klein kopje.

*Stondenverwekkend Mengsel van
den Zevenboom.*

Herbæ Sabinæ recentis unc. j.

Aquæ communis q. s.

Coquatur leni calore ad colat. unc. vj.

Adde

Boracis dr. j.

Syrupi Rubi Idæi unc. j. (††)

Gebruik. Alle drie uren een klein kopje.

(†) Dat is:

N. V.

Krapwortel één once.

Gemeen Water zoo veel genoeg is.

Gekookt met eene langzame hitte om de
hoeveelheid van acht oncen te verkrijgen.

Voeg 'er bij van

Goudlijm één dragme

Stroop van Oranjeschillen één once.

(††) Dat is:

N. V.

Versche Bladen van Zevenboom één once.

Gemeen Water zoo veel genoeg is.

Gekookt op een zacht vuur tot zes oncen.

Voeg 'er bij van

Goudlijm eene dragme.

Stroop van Flambozen één once.

*Openend Elixir van Klauder,**R. Salis Tartari dr. j.**Aquæ Nasturtii**— Cochleariæ.**— Sambuci aa. unc. iij.**Solutioni filtratæ adde**Aloes,**Myrrhæ aa. dr. β.**Croci dr. β. (†)*

Gebruik. Drie dagen hebbende staan trekken, wordt het Mengsel toegediend.

*Stondenverwekkende Staalwijn.**R. Herbae Pulegii unc. j.**Limaturæ Martis recentis unc. ij.**Vini Rhenani generosissimi libr. ij. (††)*

(†) Dat is :

N. V.

Wijnsteenzout *één* dragme.

Water van Kers.

— — Lepelblad.*— —* Vlier, van elks *drie* oncen.

Het Ontbindfel door gezegen zijnde,

Voeg 'er bij van

Aloë,

Myrrhe van elks *één half* dragme.Saffraan *één half* dragme.

(††) Dat is :

N. V.

Poleikruid *één* once.Versch Vijnfel van Staal *twee* oncen.Allerbesten Rijnschen *Wijn* twee ponden.

Staat drie of vier dagen in eene lange Fioolflesch te trekken, en de Flesch wordt meermalen omgeschud. Daarna laat men het Mengfel vier-en-twintig uren stilstaan, eer het toegediend wordt.

Gebruik. Een half kopje tweemaal daags.

MEN-
STRUATIO
ERRO-
NEA.

AFDWALENDE STONDENVLOED

wordt genoemd een wederkeerende maandelijksche Stondenvloed uit eene niet gewone plaats.

Diagnos.

KENTEEKENEN. 'Er is bijna geen gedeelte des Ligchaams, waaruit de maandelijksche Vloed der Vrouwen reeds niet is waargenomen, als uit de Neusgaten, den binnensten Hoek des Oogs, het Oor, de Kassen der Tandén, de Speekselbuis, Keel, de Longen, Borsten, de Maag, uit Aambeijen, de Nieren of den Huid. Somtíjds geschiedt de Uitpersing van het Bloed op meer plaatsen tegelijk. Nu en dan ontstaan 'er Blutsvlekken in de Handen. Deze Bloedvlietingen komen, gelijk de Maandstonden, alle drie of vier weken weder, en houden na weinige dagen op. De Maandstonden vloeijen ten dien tijd spaarzamer, of blijven geheellijk achter.

Prognos.

VOORSPELLING. De Ziekte is zeldzaam gevaarlijk, en wijkt van zelve, wanneer

de Stonden uit de Baarmoeder weder verschijnen. Van hier is het een goed teeken, wanneer 'er Aandrangen van de Maandstonden komen.

OPWEKKENDE OORZAAK. Een belette Stondenvloed of die spaarzaam vloeit. Eene *Causa exitantes.* Affcheiding van Bloed immers, op de eene plaats belet, breekt op de andere uit.

GENEESWIJZE. De Ziekte wordt van den *Therapia.* beginne behandeld door uitwendige Maandstondenverwekkende Middelen, Voetbaden met Mostaard, halve Baden, prikkelende Klisteren, Uitwasemingen van de Baarmoeder; Bloedzuigers aan Scheede, Aderlating op den Voet. Op de Schamelheid worde gelegd eene Pleister van Moederharst met Saffraan, en eene verzachtende Pap. Eindelijk geven men Krapwortel met Goudlijm.

TE STERKE STONDENVLOED

MEN-
STRUATIO
NIMIA.

is een zoo overvloedige Vloed van Stonden, dat zij eene groote zwakheid te weeg brengt.

De KENTEEKENEN wordt men gewaar door *Diagnosis.* het berigt der Zieke. De Stonden vloeijen overvloediger of duren meer dagen, dan gewoonlijk, of komen meermalen, dan gewoonlijk, terug. Zij brengen te weeg eene groote Loomheid, Bleekheid

van het Aangezicht , Koude in de Leden-
maten , Flaauwte.

Prognosis. VOORSPELLING. Eene schielijke Bloedstoring kan den Dood aanbrengen ; eene wederkeerende , echter , Bleekheid , Waterzucht , Witten Vloed.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK is eene Slapheid (a) van de Vaten der Baarmoeder.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene ruime Levenswijze , die voedende is , met het gebruik van Specerijen. Te sterke Beweging , als Springen , gedurende de Maandstonden. Wellustig leven , Geilheid , veelvuldige Zelfbevlekking.

Causa dispositio. VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Zwakke , zeldzaam sterke , Meisjes zijn aan deze Ziekte onderhevig.

Therapia. GENEESWIJZE. In den omtrek der Schamelijkheid worde aangelegd een koud Kompres van Water en Azijn , van welk tegelijk iets in de Scheede wordt ingebracht. Inwendig geve men een

Kaneelmengsel.

℞ Aquæ Menthe unc. vj.

Tincturæ Cinnamomi unc. j.

Syrupi Diacodii unc. j. (†)

(†) Dat is:

N. V.

Kruis en Muntwater zes oncen.

Kaneeltinctuur één once.

Stroop van Diacodion één once.

(a) *Atonia.*

Gebruik. In den beginne alle uren twee lepels, daarna alle twee uren.

Indien de Bloedvloed niet ophoude, voegen men bij het Mengfel *twee* scrupels Aluin, en *één* grein Heulsap (*b*).

BEDORVEN STONDENVLOED

MEN-
STRUATIO
CORRU-
PTA.

bestaat in eene tegennatuurlijke hoedanigheid van het Bloed der maandelijksche Stonden.

De KENTEEKENEN worden ontdekt door het *Diagnos.* bezien van het Linnen, in welk wic-*sis.* achtige, groenachtige of zwartachtige Vlekken zich vertoonen. Het verdikte Bloed is veeltijds gelijk aan affpoelsel van vleesch en stinkend. De Stonden vloeijen dikwijls onregelmatig, nu schielijker, dan trager, meestal met Pijn. Velen hebben tegelijk eenen stinkenden Adem.

VOORSPELLING. De Gezondheid blijft lang *Prognos.* onbeledigd. *sis.*

De NAASTE OORZAAK is eene Kwaadsappige (*a*), zwakke Gesteldheid. *Causa proxima.*

GENEESWIJZE. 'Er worden aangewend bittere en Staalmiddelen. De stank der Stonden wordt het best genezen door verschen Kervel, (*b*) gekookt in Vleesch-

(*b*) *Opium.*
folium.

(*a*) *Cachectica.*

(*b*) *Cere-*

nat, en daarvan nu en dan een kopje gebruikt.

MEN-
STRUATIO
DOLORO-
SA seu
COLICA
MEN-
STRUA-
LIS.

PIJNLIJKE STONDENVLOED

O F

M A A N D K O L I E K

- is een pijnlijke maandelijksche Bloedvloed.
- Diagnosis.* KENTEEKENEN. Iedere maand komen 'er zware Rug- en Lendenpijnen, scherpe Persingen van de Baarmoeder uit de Baarmoeder naar beneden, Hoofdpijn, eene Koorts van eenen dag (a), stinkende Adem.
- Prognosis.* VOORSPELLING. Bij de komst van het Bloed der Stonden zelve, houden de Toevalen meestal op. Maar zij komen elke maand weder, tot dat de Meisjes een, en wel vruchtbaar, Huwelijk aangaan.
- Causa proxima.* NAASTE OORZAAK. Eene zoo vermeerderde Levenskracht in de Baarmoeder, dat 'er somtijds eene Ontsteking van haar en van den Eijerstok volgt.
- Therapia.* De GENEESWIJZE zij geheelijk verkoelende (b), zelfs moet men de volbloedigen op den Voet aderlaten, of Bloedzuigers zetten, op den Buik eene Stoving aanleggen van verzachtende Kruiden met

(a) *Ephemera.* (b) *Antiphlogistica.*

zwart Bilzenkruid (c), in plantdelfstoffen-
lijk Water (d) gekookt, en verzachtende
Klisteren, en Voetbaden met Mostaard
toedienen. *Inwendig* worde een ver-
koelend Stonden verwekkend Mengfel ge-
geven (*). Door Heulsap, nog meer door
verwarmende, afleidende (e) Middelen,
een warm Bad en heete Stovingen wor-
den meestal gewoonlijk de Pijnen ver-
meerderd.

℞ *Cremoris Tartari solubilis unc. β.*

Aquæ Sambuci unc. vj.

Salis Tartari dr. j.

Syrupi Althææ unc. j. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

STONDEN VERVANGENDE SCHURFT

SCABIES
CATAME-
NIALIS.

is een puistachtige Uitslag elke maand, in
plaats van de Maandstonden, voor den dag
komende.

(*) JOH. FRANK, Reizen 2e. Deel. *Hoogduit-
sche Uitgave.*

(c) *Hyosciamus.*

(d) *Aqua vegeto-mineralis.*

(e) *Antispasmodica.*

(†) Dat is:

N. V.

Oplosbaren Wijnsteen een half once.

Vlierwater zes oncen.

Wijnsteenzout ééne dragme.

Stroop van Heemswortel één once.

Diagnos. KENTEEKEN. De Puisten zijn bijna der Schurft gelijk, maar niet besmettende, en verdwijnen van zelve wederom binnen weinige dagen.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK is gebrek aan de Maandstonden.

Therapia. GENEESWIJZE. De Maandstonden worden hersteld, en zuiverende Middelen (a) met Moor van Spiesglas (b) gegeven.

MASTODI-
NIA VIR-
GINUM.

MAAGDELIJKE BORSTPIJN

is eene Pijn in de Borsten, wanneer de Stondenvloed aanstaande is.

Diagnos. KENTEEKENEN. De Borsten zijn pijnlijk, voornamelijk op het aanraken, en een weinig gezwollen. De omtrekken der Tepels jeuken en hebben eene ligte roode kleur.

Prognos. VOORSPELLING. De Pijn houdt ten eenemaal op, wanneer de Stonden beginnen te vloeijen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoelicheid (a) van de Baarmoeder met de Borsten.

Therapia. GENEESWIJZE. De Borsten worden door warmgemaakte Doeken tegen de koude, vooral des Winters, beveiligd. Eene te sterke Pijn vordert eene pijnstillende Stoving uit Bladeren van Kaasjeskruid (b) en zwart Bilzenkruid.

(a) *Purificantia.* (b) *Aethiops antimonialis.*

(a) *Consensus.* (b) *Malva.*

HET BEDBEWATEREN

ENURESIS
NOCTUR-
NA.

is eene onwillekeurige Lozing der Pis in den Slaap.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt op het zien *Diagnos.* van het Bed, door Pis bevlekt, in den *sis.* tijd der Huwbaarheid.

VOORSPELLING. De Ziekte wijkt van zelve *Prognos.* in den tijd dat Dochters de Stonden zul- *sis.* len krijgen, zoodra dezelve voor den dag komen. Eene Bedbewatering ook, die uit eene kwade gewoonte ontstaan is, houdt somtijds in den tijd der Huwbaarheid op.

NAASTE OORZAAK. Eene Zwakheid van de *Causa* Sluitspier der Waterblaas. *proxima.*

GENEESWIJZE is 'er zeldzaam van noden. *Cause* Wanneer de Ziekte tot eene gewoonte *excitan-* overgaat, geve men een *tes.*

Poeder tegen het bij Nacht wateren

R. Foliorum uvæ Ursinæ unc. j.
Cantharidum tenuiss. pulv. gr. x.
Sacchari albi unc. β. (†)

Gebruik. Twee- of driemaal daags een kleine lepel.

(†) Dat is:

N. V.

Bladen van Beerenbezen *één* once.

Zeer fijne Poeder van Spaansche Vliegen
zien greinen.

Witte Suiker een *half* once.

LEUCOR-
RHOEA
VIRGI-
NUM.

WITTE VLOED DER JONGE DOCHTERS

bestaat in eene Droppeling van etterachtige Slijm uit de Scheede.

*Diagno-
sis.* KENTTEKENEN worden ontdekt uit het beschouwen van het Hemd, met geelachtige witte Vlekken besmet. Een Maandelijksche witte Vloed, komt één' of twee dagen vóór en na de Maanstonen. Maar die uit eene andere oorzaak ontstaat, duurt de geheele Maand door.

Prognosis. VOORSPELLING. Een witte Vloed, die de Stonden vergezelt, is eene Ziekte van geen belang; maar een slepende (a) brengt groote Verzwakking, kwade Gesteldheid, en Vermagering te weeg.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Zwakheid van de Klieren der Baarmoeder (b).

Causa excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Aanstaande Stondenvloed, verwaarloosde Reinheid der Teeldeelen, Zelfbevlekking, Verkoeling der Teeldeelen, Bleekzucht.

*Causa dispositi-
ons.* VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Rosachtige Meisjes zijn voornamelijk aan deze Ziekte onderworpen.

Therapia. GENEESWIJZE. De witte Vloed, die vóór of na de Stonden plaats heeft, worde aan de Natuur overgelaten. Maar in eenen slependen geve men een

(a) *Chronica.*

(b) *Glandula Vaginae.*

Balsemachtig Slikmiddel.

✶ *Balsami Copaivæ unc. j.*

———— *Peruviani dr. ij.*

Spiritus Nitri dulcis dr. iij.

Syrupi Cort. aurant. unc. ij. (†)

Gebruik. Twee- of driemaal daags een groote lepel.

ZOMERSPROETEN

LENTI-
GINES.

zijn bruine Vlekken van gedaante als Linzen in het Aangezicht en boven op de Hand.

De KENTEEKENEN ontdekken zich op het *Diagnos.* Gezicht. Deze Vlakken jeuken niet, *bre- sis.* ken uit in de Lente en den Zomer, 's Winters verdwijnen of verminderen zij.

VOORSPELLING. Zij brengen eenen misstand *Prognosis.* in het Aangezicht te weeg: maar Zweren *sis.* in deze gesteldheid worden moeilijker genezen.

De NAASTE OORZAAK is eene afdwalende Ver- *Causa* menging van het Slijm van Malpighius. *proxima.*

(†) Dat is:

N. V.

Balsem van Copaiva één once.

———— van Peru twee dragmen.

Geest van verzoete Salpeter drie dragmen.

Stroop van Oranjeschillen twee oncen.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAAK. Aandoening van de Hitte der Zonne in den Zomer, voornamelijk, wanneer het Aangezicht met koud water gewasfchen, oogenblikkelijk aan de Zonne wordt blootgesteld.

Causa dispositiōis. VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Blanke Meisjes met rosse Hoofdharen zijn voornamelijk aan deze Ziekte onderhevig. Bij dezelve verdwijnt zij ook in den Winter niet geheellijk.

Therapia. GENEESWIJZE. Inwendig geve men Hui van Melk, gekookt met Kervel of Aardrok (a). Uitwendig worde toegediend.

Azijn op Peperwortel.

℞ Armoraciæ rasæ Manip. ij.

Aceti Vini lib. j. (†)

Men laat het eenige dagen zonder vuur trekken en

Gebruik het, om 's avonds, vóór dat men naar Bedde gaat, het Aangezicht 'er mede te wasfchen.

Of men legge aan

(a) *Fumaria.*

(†) Dat is:

N. V.

Gefchrapten Peperwortel twee handen vol.
Wijnazijn één pond.

Blanketwater van Hufeland.

Furfurum Amygdalarum dr. ij.

Aquæ Rosarum.

Aquæ Naphæ aa. unc. iij.

*Terantur in emulsionem, cui
adde*

Tincturæ Benzoes dr. ij.

Boracis dr. j. (†)

Gebruik. Tot wasfching van het Aan-
gezig.

JEUKTE VAN DE SCHAMELHEID

PRURI-
TUS VUL-
VÆ.

is eene gewaarwording aan de Schamelheid,
welke dwingt tot kraauwen.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt door het Be-
rigt en Gezicht van een zich meermalen
kraauwende Meisje.

VOORSPELLING. Eene Jeukte omtrent den
tijd der Maandftonden verdwijnt met de

(†) Dat is:

N. V.

Amandelpars *twee* dragmen.

Rozenwater,

Gedistilleerden Oranjabloesem van elks *drie*
oncen.

Tot eenen Amandeldrank gewreeven,

Voeg 'er bij van

Tinctuur van welriekende Afa *twee* dragmen.

Goudlijm *één* dragme.

komst van het Stondenbloed. Maar Jeukte uit eene andere oorzaak duurt ook tusschen den tijd der Stonden, en gewent de Meisjes aan Zelfbevlekking.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Een uitwendig tegen-
gewoonlijk Gevoel aan de Schamelheid.

Causa excitantes. OPWEKKENDE OORZAAK. Aanstaande Ston-
denvloed, Dauwworm of Luizen in de
Schamelheid, Aarsmaden (a) in Endel-
darm.

Therapia GENEESWIJZE. Eene Jeukte ter gelegenheid
van de Maandstonden worde aan de Na-
tuur overgelaten. Maar in eene slepen-
de Jeukte geve men inwendig Moor van
Spiesglas, en uitwendig legge men aan
Azijn van Lavendel, of eene Ontbin-
ding van opgehevene Kwik (b), Lood-
suiker (c), of Geele Kwikzalf (d).

ATRESIA
GENITA-
LIUM.

GESLOTENE TEELDEELEN

worden genoemd, wanneer de weg der Teel-
deelen ongeopend is.

Diagnos. KENTEEKENEN. Voor den tijd dat de Ston-
den moeten verschijnen, wordt de Ziek-
te naauwelijks bemerkt. Maar wanneer
ten tijde der Huwbaarheid elke maand
de Onderbuik zwelt, eene onaangename

(a) *Ascarides.*

(b) *Sublimatum.*

(c) *Saccharum.*

(d) *Unguentum mercuriale
citrinum.*

Zwaarte onder Schamelheid, en Pijn in den Onderbuik, Lendenen en Heupbeenderen, en de Maandstonden niet of zeer gering voor den dag komen, dan moet 'er onderzoek gedaan worden naar den weg der Teeldeelen. De Toesluiting, immers, kan viersoortig zijn.

1. Toesluiting van de *Lippen* (a), wanneer de groote en kleine Lippen der Scheede zoo zamengegroeid zijn, dat 'er slechts eene vore of een spoor van de Spleet aanwezig is.

2. Toesluiting van het *Maagdenvlies* (b), wanneer het Maagdenvlies zoo naar voren verlengd is, dat het den Mond der Scheede sluit.

3. Toesluiting van de *Scheede* (c). Wanneer de Wanden der Scheede zamengegroeid of door een Vlies gesloten zijn.

4. Toesluiting van den *Mond der Baarmoeder* (d). Wanneer deszelfs Lippen zijn zamengegroeid.

Eene Toesluiting van de *Lippen* en van het *Maagdenvlies* wordt men door het Gezicht gewaar, maar eene Toesluiting van de *Scheede* en der *Baarmoeder* moet door den vinger onderzocht worden. Wanneer de Toesluiting *volkomen* is, laat zij geenen druppel Bloeds van de Maandstonden, maar

(a) *Atresia labialis.* (b) — *Hymenea.*

(c) — *vaginalis.* (d) — *Orificii uteri.*

wanneer zij *onvolkomen* is, laat zij een weinig van hetzelfde met moeite door.

Prognosis. VOORSPELLING. Indien aan het in de Baarmoeder afgescheidene Bloed geen doorgang gegeven wordt, volgen 'er zeer kwade Ziekten en de Dood. In eene Toesluiting van den Baarmoeder komt het Stondenbloed alle maanden uit de Scheede te voorschijn. Soms, echter, zweet het door de uitwendige oppervlakte der Baarmoeder.

Causa proxima. DE NAASTE OORZAAK dezer Toesluiting is eene afdwalende Vormdrift (a). Zeer zeldzaam is eene Zamengroeijing der Scheede waargenomen, veroorzaakt door Pokken.

Therapia. GENEESWIJZE. Eene Toesluiting der Lippen en van het Maagdenvlies worde in het midden in de lengte doorgesneden. Eene Toesluiting van de Scheede en der Baarmoeder moet door het verborgen Lancet (f) geopend worden, wanneer men eene Vochtgolving in deze ontdekt.

CHLOROSIS.

VRIJSTER ZIEKTE

is een Ongedaante met Bleekheid van het Aangezicht en met Loomheid.

Diagnosis. KENTTEKENEN. 'Er is eene Bleekheid van Aangezicht, Lippen en Tong aanwezig.

(a) *Nisus formativus.*

(b) *Lanceola occulta.*

Groote Loomheid, Gevoeligheid en Droefheid. Hijgende Ademhaling, voornamelijk onder het opklimmen van trappen.

Gebrek aan of overtollige Eetlust, ongeregelde of verstopte Stondenvloed.

Eenige Meisjes hebben den witten Vloed. Andere gevoelen geneigdheid tot Wellust. Sommigen lijden Hoofd- of Lendenpijn. De Pols wordt tegen den avond bij zeer velen gering, ingekrompen en sneller. Dit Koortsje noemen zij de *witte* of *liefdeskoorts* (a).

VOORSPELLING. De Ziekte wel behandeld *Prognosis* wordende, is niet gevaarlijk, maar ver- waarloosd zijnde, gaat zij ligtelijk over in Waterzucht of Longtering. De Stonden zijn meestal pijnlijk.

NAASTE OORZAAK. Zwakheid der Bloedbe- *Causa proxima* reidende Vaten.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Verblijf in eene *Causa excitantes* onzuivere Lucht, zittend Leven, spaarzaam Voedsel en uit het Plantenrijk, te zware Slaap, lange Verkoeling, nederdrukkende Gemoedsaandoeningen, heimelijke Liefde, Misbruik van Buikzuiverende Middelen en van Aderlatingen. Der genen, die aan de Vrijsterziekte onderworpen zijn, schaden inzonderheid zure dingen, Boomvruchten, Rust en Aderlating.

(a) *Febricula alba vel amatoria*.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Dierlijk Voedsel, matige Beweging in eene zuivere Lucht op het Land, en veelvuldige Vervrolijking van Geest. Inzonderheid brengen laauwe Baden en een gelukkig Huwelijk veel toe tot genezing der Ziekte.

In het begin der Ziekte kan men 'er om de groote gevoeligheid van de Maag naauwelijks iets anders verdragen, dan het zuur Elixer van Haller en Quassiehout.

Mengsel tegen de Vrijsterziekte.

℞ Decocti Quassiae unc. vi.

Elixirii acidi Halleri unc. β.

Aquæ Naphæ.

Syrupi Cort. Aurant. aa. unc. j. (†)

Gebruik. Alle drie uren twee lepels.

De Zwakheid van de Maag vervolgens verbeterd zijnde, worden 'er Staal met bittere Middelen gegeven.

Staalinctuur.

℞ Tincturæ Martis pomatæ dr. j.

Aquæ Cinnamomi unc. ij.

Tinc.

(†) Dat is:

N. V.

Afkooksel van Quassiehout zes oncen.

Zuur Elixer van Haller een half once.

Gedistilleerden Oranjabloesem,

Stroop van Oranjeschillen van elks een once

Tinctura Thebaicæ gut. xxx.

Extr. Quassia scr. j. (†)

Gebruik. Drie of viermalen daags een kleine lepel.

Indelijk, indien de Maag het Staal zonder Maagpijn kan verdragen, worden 'er Staalmiddelen toegereikt.

Staalpoeder.

℞ Limaturæ Martis alcohol,

Cinnamomi,

Sacchar. albi aa. gr. iv. sensim vj. (††)

Maak zulke *tien* Poeders; en

Gebruik dagelijks drie Poeders.

(†) Dat is:

N. V.

Appelstaaltinctuur *één* dragme.

Kaneelwater *twee* oncen.

Thebaisch Tinctuur *dertig* droppelen.

Extract van Quassiehout *één* scrupel.

(††) Dat is:

N. V.

Zeer fijn gewrevene Staalvijsfel,

Kaneel,

Witte Suiker van elks *vier* greinen, lang-

zamerhand vermeerderd tot *zes* greinen.

Staalconferf.

R. Electuarii Diatesaron unc. ij.

Limaturæ Martis dr. ij. (†)

Gebruik. Driemaal daags twee kleine lepels.

Een zeer zachte Waterzucht der genen, die door de Vrijssterziekte gekweld worden, vereischt alleen Pisdrijvende Mid- delen (a), als Jeneverbesfen of Petersfelie- zaad: inzonderheid is van goede uitwer- king de Stalkruidwortel (b). Maagpijn heeft dikwijls geluisterd naar Bloem van Spiauter (c) of Kalk van Bismuth (d) tot een half of geheel grein met Suiker gegeven.

PICA
VIRGI-
NUM.

BEDORVEN HONDSHONGER VAN MEISJES

is eene groote begeerte om zekere foort van Spijzen of niet eetbare zaken in te flokken.

Diagno- KENTEEKENEN. Er zijn gezien, die de Kalk
sis. der muren, dove Kolen, Roet, Leder,

(†) Dat is:

N. V.

Van de vierledige zamengestelde Conferf
twee oncen.

Staalvijsfel twee dragmen.

(a) *Diuretica.* (b) *Radix Ononidis spinosæ.*

(c) *Floris Zinci.* (d) *Magisterium Bismuthi.*

Garen, Keukenzout, Specerijen, Azijn, enz. inflokten. De Meisjes hebben meestal eenen afkeer van gewone Spijzen, en verbergen looslijk de Ziekte, zoo dat men dezelve op eene bedekte wijze moet waarnemen.

VOORSPELLING. Het is een wonder, dat *Prognosis* deze Ziekte eenen langen tijd geen na-deel aan de gezondheid doe, eindelijk veroorzaakt zij bedorvene Spijsvertering, Bleekzucht of andere Ziekten.

NAASTE OORZAAK. Eene onregelmatige, *Causa* maar onbekende gewaarwording in de *proxima* Zenuwen van de Maag.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Bleekzucht, *Causa* lette Stondenvloed, heimelijke Zwanger-*excitantes* heid, doch meestal is de oorzaak onbekend.

GENEESWIJZE. De eerste wegen gezuiverd *Therapia* zijnde, geve men het

Poeder van Fischer.

R. Salis mirabil. Glaub. unc. ij.

Extracti Hyosciami albi gr. xx.

Pulpæ Colocynthis gr. x. (†)

Gebruik. Driemaal daags een *half* dragme.

(†) Dat is:

N. V.

Wonderzout van Glauber twee oncen.

Extract van wit Bilzenkruid twintig greinen.

Merg van Koloquint tien greinen.

HÆMO-
PTYSIS.

BLOEDSPUWING

is eene uitwerping van Bloed uit de Longen door Hoest.

*Diagno-
sis.*

De KENTEEKENEN worden ontdekt uit 't Gezicht van het uitgeworpen Bloed, welk ligt rood, en schuimend is. De Ziekte ontstaat somtijds zonder eenige bekende oorzaak, nadat een klein Hoestje lang vooruit gegaan of schielijk ontstaan is, met Kitteling in de Keel, eene vastzittende Pijn omtrent het Borstbeen, opklimmende Hitte uit de Longen, eenen zoeten of valschen smaak in den Mond.

Prognosis.

VOORSPELLING. Eene Bloedspuwing ten tijde der Maandstonden, welke dus alle maanden wederkomt, is meestal zonder gevaar. Maar eene hebbelijke gaat bijna altijd in Longtering over.

*Causa
proxima.*

NAASTE OORZAAK. Eene Verwijding of Breuk van de Longvaten (a).

*Causæ
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. De Bloedspuwing bij Vrijsters ontstaat veeltijds uit verstopte Maandstonden, onmatig Springen of eene teringachtige Gesteldheid des Ligchaams.

Therapia.

GENEESWIJZE. In de *Verheffing* (b) der Ziekte worde gegeven een Amandeldrank met Salpeter en Arabische Gom, of een waterig Mengfel, welk den Geest van

(*) *Vasa pulmonalis.*(b) *Paroxysmus.*

Vitriool of het zuur Elixer van Haller bevat. Anderen prijzen bitter of Keukenzout aan.

De Drank zij koud, de Stand regtop, de Handen en Beenen worden in een Bad geplaatst, en op de Borst aangelegd Spongien in koud water natgemaakt; men belette het spreken, en bij dringende noodzakelijkheid geschiede 'er eene Aderlating.

Buiten de *Verheffing* worden in eene hebbelijke Bloedspuwing aangeprezen de Senegawortel, het paarsch Vingerhoedkruid (c) en eene kleine gift van Braakwortel.

BLOEIJENDE LONGTERING

PHTHISIS
FLORIDA.

is eene Uittering van het Ligchaam door eene Verzwering in de Longen, bij Meisjes, welke blozende Wangen hebben.

KENTEEKENEN. De Ziekte maakt drie Tijd-*Diagnos*
perken.

1. *Beginnend* Tijdperk (a). De Meisjes krijgen uit eene zeer ligte oorzaak eenen droogen en afgebroken' Hoest. De Ademhaling wordt bij iedere sterkere beweging, bij voorbeeld, onder het opklimmen van trappen, hijgende, en tusschen de Schouderbladen in

(c) *Digitalis Purpurea*. (a) *Stadium Exordii*.

den Rug worden 'er vliegende steken gevoelt. Na den eten en tegen den avond ontstaat 'er eene vlugtige en drooge Hitte met tusschenkomende Huiveringen, snelleren, harden en kleinen Pols. De Wangen, Lippen en Traanheuvels (b) worden meer rood. De Slaap is wegens de Hitte bij nacht onrustig. Intusschen blijft de Eetlust goed, doch het Ligchaam begint te vervallen.

2. Tijdperk van *Volkomenheid* (c). Reeds ontstaan 'er elken morgen Zweetingen. In den vroegen ochtend is 'er bijna geene Koorts, en Zieken werpen onder eenen hevigen Hoest etterachtige, stinkende, groen geele, somtijds met bloedige strepen vermengde, Fluimen, uit. Onderwijl vermeerdert, echter, van dag tot dag de zwakheid der Krachten en het verval van het Ligchaam, ook wordt de Stem raauw, en de oppervlakte van de Pis, met een vetachtig Vlies bedekt.

3. Tijdperk van *onherstelbaarheid*. Nu komen 'er Teringlopen (d), de Beenen worden met Zuchtgezwollen (e), de Tong met Spruw (f), de Keel

(b) *Carunculae lacrimales.* (c) *Stadium con-*
crudatum. (d) *Stadium conclamatum.*

(e) *Diarrhoea colloquativa.* (f) *Oedema.*

(g) *Apthae.*

met roosachtige Ontstekingen (*h*) bezet. De Haren vallen uit, de Nagels der Vingers worden krom. De Fluïmen stinken en worden moeilijker opgebracht, eindelijk ten eenemaal tegengehouden. De Ademhaling wordt zeer bezwaard, 'er volgen Flauwten, en de meeste Lijderessen sterven zachtens met eene volkomene zelfbewustheid, en zeer dikwijls onder eenen Buikloop (*i*).

VOORSPELLING. De Ziekte loopt bij blo- *Prognosis.*
zende Kinderen snellijk hare Tijdperken *sis.*
door, van waar zij ook eene *vliegende Longtering* genoemd wordt. De Ziekte is allergevaarlijkst, meestal doodelijk, daar zij ons de schoonste Meisjes en Jongelingen omtrent den tijd der Huwbaarheid, of tusschen het vijftiende en vijf-en-dertigste jaar hunnes Ouderdom wegrukt. Teringachtige Vrouwen, echter, bevinden zich beter in hare Zwangerheid, en brengen meestal vette Kinderen voort (*k*).

NAASTE OORZAAK. Eene Verzwering in de *Causa*
Zelfstandigheid (*l*) van de Long, uit *proxima.*
overerving van eene teringachtige Gesteldheid, waarvan de *Teekenen* zijn:

Een rank Ligchaam, schielijk in de lengte groeiende. Een lange Hals, plat-

(*h*) *Erysipelas.*

(*i*) *Deposito alvi.*

(*k*) *Phthisis velox.*

(*l*) *Parenchyma.*

te Borst met uitstekende Sleutel- en Borstbeenderen. Een teder Vel, roode vlek op de Wangen, blonde Haren, en melkwitte Tandén. Een ligt aandoenlijke Geest, dikwijls wederkomende Neusbloeding (*m*), Bloedspuwing, en Ontsteking in de Keel (*n*).

*Causa
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene teringachtige Gesteldheid aanwezig zijnde, wordt de Ziekte ligtelijk opgewekt door eenen te snellen groei van het Ligchaam, groote Verkoeling, onmatig Springen, misbruik van geestrijke Dranken en Specerijen. Eene met Zuurstof gevulde Berglucht, maar zeer dikwijls Longontsteking, Bloedspuwing en verwaarloosde Verkoudheid. Eindelijk Afkomst uit teringachtige Ouders.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Het Voedsel zij ligt Vleesch en Eijeren. Selterwater met Melk. Ezellenmelk of Zog uit de Borsten van eene gezonde Voedster. Men houde zijn verblijf in eene gezonde Buitenlucht, en tot Geneesmiddelen worden toegediend.

Afkooksel van IJslandsche Mos.

R. Lichenis Islandici dr. vj. (†)

Ge.

(*m*) *Epistaxis.*

(*n*) *Angina.*

(†) Dat is:

N. V.

IJslandsche Mos zes dragmen.

Gekookt met Water tot één pond.

Gebruik. Eenige kopjes daags met Melk.

Afkookfel van Salepwortel.

℞ *Radici Salep. dr. j.*

Radici Liquiritiæ dr. ij. (†)

Gekookt met Water tot één pond.

Mengfel van Loodsuiker.

℞ *Aquæ Fl. Chamomillæ unc. iv.*

Sacchari Saturni gr. j.

Laud. liquid. Sydenh. gt. xxx.

Syrupi Rubi Idæi unc. j. (††)

Gebruik. Alle twee uren één kleine lepel (*).

(†) Dat is:

N. V.

Salepwortel één dragme.

Zoethout twee dragmen.

(††) Dat is :

N. V.

Water van Kamillenbloemen vier oncen.

Loodsuiker één grein.

Vloeibaar Heulsap van Sijdenham dertig
druppelen.

Stroop van Flambozen één once.

(*) Zie HUFELAND, Nieuw Journaal, Boek XV.
St. 1. En de beroemde STARK, in de Latijnsche
Verhandeling over het gebruik van Loodsuiker in
volkomene Longtering, Marb. 1801. Van tien Zie-
ken

De Peruviaansche Koortsbast, het paarsch Vingerhoedkruid, Waterpeterfelie, Fontanellen en Setons, zijn in verzworene Longtering van geen nut.

THERA-
PIA PAL-
LIATIVA.

VERZACHTENDE GENEESWIJZE. In de hevigheid van de Hoest, in Teringloop, en Slaaploosheid, geve men Heulsap met Slijm van Arabische Gom, ontbonden in Stroop van Diacodion. In verstopte Fluimlozing worde 'er bijgedaan Goudzwavel van Spiesglas (o). In Bloedspuwing en teringachtig Zweeten het zuur Elixer van Haller met Heulsap. In pijnlijke en verstikkende Bezetting van den Borst eene Spaansche Vliegpleister, Voetbaden: *Inwendig*, Aether van Vitriool (p) met Kamfer. In eenen ondragelijken Stank van den Adem zuivere Honig (q), in Melk ontbonden.

RUCTA-
TIO UTE-
RINA.

WINDLOZING UIT DE BAAR- MOEDER

is eene Lozing van Winden uit de Baarmoe-
der door de Scheede.

ken wierden Zeven genezen, en geen, hoewel sommige langzamerhand bintien eenige maanden verscheidene oncen Loodsuiker gebruik hadden, werd door Kolijk of Verlamming aangedaan.

(o) *Sulphur auratum Antimonii.* (p) *Naphthæ Vitrioli.* (q) *Mel virginicum.*

Het KENTEEKEN wordt ontdekt door het *Diagnos.*
 Gehoor van de Winden, die somtijds uit *sis.*
 de Scheede zich lozen met eene Schudding
 en Trilling van het geheele Ligchaam.
 Nu en dan wordt de Baarmoeder voor
 een oogenblik opgeblazen.

VOORSPELLING. De Ziekte is voorbijgaan- *Prognos.*
 de (a). Maar voor schaamachtige Meis- *sis.*
 jes zeer ongemakkelijk, en langdurende
 verandert zij in Trommelzucht (b) van
 de Baarmoeder.

NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige Ver- *Causa*
 wijding en opgevolgde Zamentrekking *proxima.*
 van de Baarmoeder. De Ziekte, im-
 mers, wordt waargenomen in Meisjes
 met Opstijging, Geelheid (c) en Man-
 ziekte (d) gekweld.

GENEESWIJZE. 'Er worden Middelen tegen *Thera-*
 Opstijgingen gegeven. *pia.*

OPSTIJGINGEN

HYSTE-
RIA.

bestaat in eene bijzondere Gesteldheid van
 het Zamenstel der Zenuwen, welke, dikwijls
 uit de ligtste oorzaken, krampachtige Bewe-
 gingen te weeg brengt.

KENTEEKENEN. De Ziekte levert gedurende *Diagno-*
 de Verheffingen hare bijzondere toneelen *sis.*
 op. Gedaanten, namelijk van Stikking,

(a) *Transitorius.*

(b) *Tympanites.*

(c) *Salacitas,*

(d) *Nymphomania.*

Vallende Ziekten, Hoofdpijn, Hartklopping, Zwaarmoedigheid, Wellust. Deze gedaanten zijn somtijds enkelvoudig, somtijds komen zij vereenigd voor, en somtijds volgen zij elkander op.

De VOORBODE (a) van eene aanstaande Verheffing doet zich meestal kennen door een aanhoudend Geeuwen, Uitrekken, door verscheidenheid van Gemoedsgefteldheid, nu droevig, dan uitbundig vrolijk, Koude der Ledematen, en aanhoudende Lozing van vele en zeer heldere Pis.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte heeft meer ongemaks, dan gevaars. De wederkomst der Verheffing heeft plaats nu eens om iedere, dan tweemaal in ééne en dezelfde maand, en weder later. De Verheffing duurt eenige uren, somtijds één' of twee dagen. De Ziekte is van eenen slependen aard (b), en moeilijk te genezen. Ontdekt zich niet zelden van het begin der Huwbaarheid af tot het ophouden der Maandstonden toe.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene aangeborene eigensoortige Beweegbaarheid der Zenuwen. Mischien uit eene tedere gesteldheid derzelven.

Causae paroxysmum excitantes. OORZAKEN, DIE DE VERHEFFING OPWEKKEN. Aanstaande Stondenvloed, of eene plotselinge Verstopping van denzelven,

(a) *Prodromus.* (b) *Chronicus.*

Toorn, Gramschap, Begeerte naar den
Bruidegom, onaangename Reuk, Vol-
bloedigheid, Geelheid, Gebruik van ont-
lastende Middelen, Aderlating, Zelf be-
vlekking.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Landmeisjes *Causa*
worden zelden door de Opftijging ge-^{dispo-}
kweld. Maar in Steden vindt men niet ^{nens.}
alleen ongehuwde, maar ook gehuwde,
zwangere Vrouwen en Weduwen, die
door deze Ziekte zeer dikwijls zijn aan-
gedaan.

GENEESWIJZE. In de *Verheffing* moet het *Thera-*
Ligchaam van knellende Klederen ont-^{pia.}
daan en te Bed gelegd worden. De
koude Deelen worden met een wollen
Lap, doortrokken met den rook van stin-
kende Kruiden, gewreven, en aan de
Neusgaten gebragt een

Stinkend Reukmiddel.

℞ *Tincturæ Castorei,*

— *Asæ foetidæ aa. unc. β.*

Olei Rutæ gt. viij.

Aceti Rutæ unc. j. (†)

Gebruik. Tot een Reukmiddel.

(†) Dat is:

N. V.

Tinctuur van Bevergeil,

Tinctuur van Duivelsdrek van elks *een half*
once.

Olij van Wijnruit *acht* druppelen.

Azijn van Wijnruit *tén* once.

Inwendig worde gegeven een

Mengfel tegen Opstijging.

℞ *Aquæ Rutæ unc. iv.*
Castorei gr. xx.
Extracti Opii gr. j.
Camphoræ Mucilagine subactæ gr. x.
Syrupi Menthæ unc. j. (†)

Gebruik. Alle halve uur één lepel.

Droppels tegen Opstijging.

℞ *Spiritus Nitri dulcis*
Laudani liquidi aa. dr. jβ.
Liquoris Cornu Cervi succinati dr. j. (††)

Gebruik. Alle uren vijftien droppelen.

Buiten de Verheffing komen te pas
 welriekende Lisch (c), Valeriaanwortel,

(†) Dat is:

N. V.

Wijnruit Water vier oncen.

Bevergeil twintig greinen.

Extract van Heulsap één grein.

Kamfer met Gomslijm gemengd tien greinen.

Stroop van Kruismunt één once.

(††) Dat is:

N. V.

Geest van verzoete Salpeter,

Vloeibaar Heulsap van elks *anderhalf* dragme.

Gebarnsteend Vocht van Hertshoorn één
 dragme.

(c) *Calamus aromaticus.*

Oranjebladen , Druivenkruid (*d*) , Hout van den Marentak (*e*) , Bloemen van Spiauter , zuur Elixer van Haller , dierlijke Olie van Dippel , Staal- en bittere Middelen.

TOEWRINGING VAN DE KEEL UIT DE BAARMOEDER

SUFFOCATIO UTERINA.

is de Gewaarwording van eenen Bal uit den Onderbuik , naar de Keel opstijgenden en dezelve toewringenden.

KENTEEKENEN. Na eenen voorafgeganen *Diagnosis*. Voorbode van Opstijging , wordt men schiekelijk gewaar eene Verstikking (*a*) in de Keel , met Verkoeling van het geheele Ligchaam. Meestal volgen 'er Sprakeloosheid , Belemmering in de Zintuigen en Ademhaling , Tandknerfing , en stuipachtige Zamentrekkingen der Spieren , ook somtijds eene woedende Ijlhoofdigheid.

Op het einde der Verheffing , welke dikwijls éénen of twee dagen duurt , opent de Lijderes de Oogleden. Het Aangezicht begin allengskens rood te worden en de Pols zich te verheffen en alzoo eindigt de geheele Aanval. Som-

(*d*) *Chenopodium Ambrosioidis*. (*e*) *Lignum Visci Quercini*. (*a*) *Strangulatio*.

tijds loost de Baarmoeder een slijmerig Vocht.

Prognosis. VOORSPELLING. Deze is eene zeer menigvuldige gedaante van de Opstijging, en komt meer voor in den Winter, dan in Zomer. Soms gaat de Ziekte tot Bezwijming, en den Dood over.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Opstijgende Staip-trekking van den Slokdarm en de Borst.

Therapia. GENEESWIJZE. Men brenge aan de Neusgaten een stinkend Reukmiddel, en zette eene Klisteer uit Bevergeil en Duivelsdrek met een Dojer van een Ei, ontbonden in een Aftreksel van Vlier. Inwendig worden 'er Droppels tegen de Opstijging gegeven.

CONVUL-
SIO seu
EPILE-
PSIA HY-
STERICA.

STUIPTREKKING

O F

VALLENDE ZIEKTE UIT OPSTIJ- GINGEN

noemt men eene onwillekeurige Schudding der Spieren zonder belediging van de Zintuigen.

Diagnosis. KENTEEKENEN. Na het voorafgaan van de Verheffing der Opstijgingen krijgt de Zieke veelal Stuiptrekkingen in alle Ledematen; zij blijft, echter, uit- en inwendig eene volkomene Bewustheid van

Zinnen behouden. Deze Bewustheid in de Verheffing aanhoudende onderscheidt eene Vallende Ziekte uit Opstijging van eene ware. De Ziekte komt somtijds enkelvoudig voor, somtijds is zij vergezeld met de Keelverstikking in dezelve of in onderscheidene Verheffingen.

VOORSPELLING. Eene Stuip trekking uit Opstijging is zoo hevig, noch zoo moeilijk te genezen, als eene ware Vallende Ziekte. *Prognosis.*

GENEESWIJZE. De Lijderes worde dadelijk *Therapie.* te Bedde gelegd, opdat zij zich door eenen Val niet kwetse; en men wende in- en uitwendige Middelen aan tegen Opstijgingen. En wanneer de Ziekte niet wijke, worden 'er Geneesmiddelen tegen Vallende Ziekte gegeven.

SPIJKERPIJN UIT OPSTIJGINGEN

CLAVUS
HYSTERI-
CUS.

is eene scherpe Pijn in eene kleine plaats van het Hoofd.

KENTEEKENEN. De Pijn bestaat naauwelijks *Diagnos.* den omtrek van eenen duim achter of op de kruin van het Hoofd, schijnt het te doorboren, en is somtijds zoo koud als ijs. Men vindt ook Vrouwen met Opstijging gekweld, die gedurende de Verheffingen Hoofdpijn of scheele Hoofdpijn lijdten, en somtijds met Braking vergezeld.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer ongemakkelijk en moeilijk te genezen.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK dezes Ziekte of van deze gedaante van Opstijging wordt niet begrepen.

Therapia. GENEESWIJZE. Men wende aan in- en uitwendige Geneesmiddelen tegen Opstijgingen. Wanneer een stinkend Reukmiddel niet helpt, gebruike men het

Neuswater van Vicat.

R. Spiritus vini tenuioris unc. j.

Spiritus Salis Ammoniaci vinosi unc. ℞.

Opii scr. ij.

Camphoræ scr. j. (†)

Staat drie dagen zonder hitte te trekken, eer het Mengsel toegediend worde.

Gebruik. Vier of vijf Droppelen op de hand gewreven, worden sterk tegen de Neusgaten aangebragt.

Somtijds heeft de wol van Bijvoet (a) op

(†) Dat is:

N. V.

Zeer fijnen Brandewijn één once.

Geest, van Ammoniakzout met Wijn een half once.

Heulfap twee scrupels.

Kamfer één scrupel.

(a) *Moxa.*

de pijnlijke plaats verbrand de Ziekte in den grond genezen (*).

DROEFGEESTIGHEID

OF

MELAN-
CHOLIA
feu DELI-
RIUM
HYSTERI-
CUM.

IJLHOOFDIGHEID UIT OPSTIJINGEN

is eene Verbijstering van den Geest omtrent zekere voorwerpen uit eene Gesteldheid tot Opstijging.

KENTEEKENEN. Zoodanige aan Opstijgingen *Diagnos-*
onderworpenen Voorwerpen worden droe-*sis*.

vig en vreesachtig, beminnen de eenzaamheid, schreijen nu, lagchen weder zonder oorzaak. Het onwillekeurig lagchen is somtijds zoo sterk, dat zij schijnen te stikken. Somtijds ontstaat 'er zoo groot verdriet in het leven, dat de elendigen zich verhangen of uit het venster of van boven neder in eene rivier zich storten.

VOORSPELLING. Deze gedaante van Opstij-*Progn-*
ging is moeilijk te genezen en gevaar-*sis*.
lijk. Ligter worden Lijderessen, die in de verheffing zwijgen, dan zij, die veel schreijen of lagchen, hersteld.

De GENEESWIJZE zij als tegen de Opstijgin-*Thera-*
pia.

(*) VIGAROUS, Cours elementaire des Maladies des Femmes, Tom. I. pag. 503.

gen. Indien dezelve, echter, feilt, wor-
de 'er gekamferde Azijn gegeven of een

Poeder tegen Razernij

B. Folior. Digitalis purpureæ gr. j.

Salis essentialis Tartari gr. iij.

Camphoræ gr. ij.

Sacchari Canariensis gr. x. (†)

Maak twaalf zoodanige Poeders en

Gebruik 's morgens en 's avonds één.

CARDIAL-
GIA.

MAAG PIJN

is eene onaangename Gewaarwording in de
Maag.

*Diagno-
fis.*

De KENTEKENEN ontdekt men uit het Be-
rigt van de Ziekte. De Pijn is somtijds
zoo hevig, dat zij eene Bezwijming te
weeg brengt. Somtijds gaat Braking
en Hik vóór de Maagpijn of vergezelt
haar. Nu en dan is de Maagpijn zacht,
maar om de weinige tusfchenpoozen zeer
lastig. De Verheffing geëindigd zijnde,
blijft 'er meestal eene Gevoeligheid van

(†) Dat is:

N. V.

Bladen van paarsch Vingerhoedkruid één grein.

Wezenlijk Zout van Wijnsteen drie greinen.

Kamfer twee greinen.

Kanarijsuiker tien greinen.

D E R V R I J S T E R S .

den Hartkuil over , dat men hem niet kan aanraken.

VOORSPELLING. De Ziekte is somtijds lang- *Prognosis.*
durig en moeilijk voor Genezing.

NAASTE OORZAAK. Een krampachtige Aan- *Causa*
doening van de Maag , welke dikwijls *proxima,*
Meisjes , met Vrijsterziekte en Opstijgingen gekweld , aandoen.

De GENEESWIJZE geschiede door Middelen *Therapia.*
tegen Opstijgingen met één grein Heul-
sap. Somtijds maakt één grein Braak-
wortel (a) een einde aan deze ongemak-
ken. In slepende (b) Maagpijn hebben
zich inzonderheid aangeprezen de Bloemen van Spiauter , Kalk van Bismuth ,
van een half grein driemaal daags af ,
Quassiehout en de Poeder van *Brand*
tegen Maagpijn.

R. Florum Sulfuris,

Limaturæ Martis,

Extracti Trifolii fibrini aa. dr. iij. (†)

Gebruik. Driemaal daags tien greinen.

(†) Dat is:

N. V.

Bloem van Zwavel,

Staalvijsfel,

Extract van Waterdrieblad van elks drie dragmen.

(a) *Ipecacuanha.*

(b) *Chronica.*

NYMPHO-
MANIA
feu FU-
ROR UTE-
LINUS.

M A N Z I E K T E

OF

R A Z E N D E M O E R

is eene groote en onbeschaamde Begeerte naar Wellust.

Diagno- **KENTEEKENEN.** De Ziekte maakt meest twee
fs. **Tijdperken.**

1. *Zacht* Tijdperk (a). De dartele Meisjes zien de Manspersonen met scheele en vliegende Oogen, en diepe Ademhalingen aan, veranderen dikwijls van Kleur in het Aangezicht en van Pols, en geeuwen, wanneer 'er over liefde gesproken wordt. Soms hoort men een Geluid in den Onderbuik en Windlozing uit de Baarmoeder, maar nog niet begeeren zij onbeschaamd eene vleeschelijke Bijwoning.

2. *Tijdperk van Razernij.* Eindelijk de

(a) *Stadium mite.*

(b) *Stadium furibundum.*

schaamte geheellijk afgelegd hebben. de, vallen zij alle te gemoet komende Manspersonen tot vleeschelijke Vermenging aan, en deze dit weigerende, beledigen zij hen met Scheldwoorden en Vuistslagen. Somtijds laten zij de Pis en uit de Scheede het Vocht van de Voorstanderklier vloeijen. Meermalen dansen zij met ontblooten Schameldeelen en zingen vuile Liedjes.

VOORSPELLING. De Ziekte is in het tweede *Prognosis*. Tijdperk schandelijk en moeilijk te genezen, zelfs vindt zij geene voldoening bij den sterksten Mansperfoon.

NAASTE OORZAAK. Eene verhoogde Werkzaamheid in de Teeldeelen, welke in het eerste *Causa proxima*. Tijdperk van eenen opstijgenden, in het tweede van eenen razenden aard is.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Huwbare Meisjes van heete Gesteldheid, en Weduwen, aan gedurige vleeschelijke Vermenging gewoon, vermaak vindende in de lezing van dartele Boeken, of wrijvingen van hare Teeldeelen, inzonderheid zijn ook de zulke aan de Ziekte onderhevig, die met Opstijgingen gekweld worden.

GENEESWIJZE. Na voorafgegane Aderlating, toediening van een ontlastend Middel,

en eene koude Inspuiting (c) geve men gekamferden Azijn, en het Poeder tegen Razernij uit het Vingerhoedkruid; en verder bevordere men het Huwelijk.

(c) *Injectio frigida.*

Z I E K T E N

V A N

JONGGETROUWDEN,

die uit de Bijflaap ontstaan, of de
Bevruchting beletten.

I N H O U D.

- Ontsteking van de Schamelheid.
Wanfstalligheid van den Kittelaar.
Uitpuiling van de binnenste Lippen der Schamelheid.
Vleeschbreuk van de Lippen der Schamelheid.
Venerische Witte Vloed.
Aanbeijen aan de Scheede.
Engte der Scheede.
Moeijelijke Vleeschelijke Bijwoning.
Vrouwelijke Ongevoeligheid.
Vrouwelijke Onvruchtbaarheid.
Valsche Zwangerheid.
Verharding van de Baarmoeder.
Waterzucht van de Baarmoeder.
Trommelzucht van de Baarmoeder.
Vleeschklomp.
Waterblaasjes in de Baarmoeder.
Uitwendige Waterzucht.
Verharding van den Eijerstok.
Waterzucht van den Eijerstok.
-

Z I E K T E N

V A N

JONGGETROUWDEN.

ONTSTEKING VAN DE SCHAMELHEID

PHLOGO-
SIS VUL-
VÆ.

is eene Ontsteking van de Schamelheid door vleeschelijke Vermenging.

Het **KENTEEKEN** wordt ontdekt door het Ge-^{Diagno-}zigt van de binnenste Lippen der Scha-^{sis.}melheid; door eene roodachtige en bij het aanraken pijnlijke Opzwellings van den Voorhuid en Kittelaar; door eenen moeilijken en pijnlijken Gang. Soms ontstaat 'er eene Vernauwing van den Voorhuid, moeilijke Pislozing of koude Pis. Soms, gelijk ik heb waargenomen, wordt de Toom der Lippen verscheurd.

VOORSPELLING. De Ziekte verdwijnt ligt-^{Progn-}lijk na eenige rust der Teeldeelen.^{sis.}

OPWEKKENDE OORZAKEN. De eerste vleesche-^{Cause}lijke Vermenging is wegens de Engte der^{excitan-}Scheede, en de Verscheuring van het^{tes.}Maagdenvlies bijna altijd pijnlijk en met

Bloeding vergezeld, wanneer 'er geene aangeborene Ruimte der Scheede en van het Maagdenvlies aanwezig is.

Therapia GENEESWIJZE. 'Er worde een verzachtende Pap, of Plantdelfstoffelijk Water op de Ontsteking gelegd, en men onthoude zich, zoo lang dezelve duurt, van vleeschelijke Bijwoning.

CLITO-
RISMUS.

WANSTALLIGHEID VAN DEN KITTELAAR

is eene onnatuurlijke Verlenging van den Kittelaar.

Diagnosis. Het KENTEEKEN wordt ontdekt door het Gezigt van eenen Kittelaar boven de zes en zeven duimen lang.

Prognosis. VOORSPELLING. Daar dit gebrek den Man tegenstaat, eischt hij daarom de echtscheiding van zoodanige Vrouw. Wanneer dusdanige lange Kittelaar door de wrijving der Klederen bijna aanhoudend-lijk wordt opgerigt, maakt dit zulke Vrouwen zoo dartel, dat zij ook met hare eige Sekse zich vermengen, en dikwijls onnozele Meisjes verleiden.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK is eene afdwalende Vormdrift van den Kittelaar.

Therapia. GENEESWIJZE. De Kittelaar worde gelijk met den omtrek der Schaambeenderen afgesneden, en de Bloedvloeijing, welke

altijd zwaar is, door het Wondewater van *The den* bedwongen. Eene wegne-
ming door Afbinding is te pijnlijk.

UITPUILING VAN DE BINNENSTE
LIPPEN DER SCHAMELHEID

PROPTO-
MA NYM-
PHARUM.

is eene tegennatuurlijke Verlenging van de binnenste Lippen der Schamelheid.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt op het zien *Diagno-*
van de binnenste Lippen der Schamel-*sis.*
heid, tot vele duimen dikwijls uit de
Scheede hangende.

VOORSPELLING. Door dit gebrek wordt de *Progn-*
vleeschelijke Zamenwoning voor Man en *sis.*
Vrouw moeilijk.

GENEESWIJZE. De Uitstekende Lippen moe-*Thera-*
ten met het Mes afgekort, en de Bloed-*pia.*
vloeijing door het Water van *The den*
gestempt worden.

VLEESCHBREUK VAN DE LIPPEN
DER SCHAMELHEID

SARCO-
CELE LA-
BIORUM
VULVÆ.

is een zeer lange vleeschelijke Uitwas, groei-
jende uit de groote Lip der Schamelheid.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt door het zien *Diagno-*
van een sponsachtig, pijnlijk, aan den *sis.*
Huid gelijkkleurig Gezwel, tot vele
duimen uit de groote Lip naar de Dij
uitpuilende.

- Prognosis.* VOORSPELLING. Het Gebrek maakt de vleeschelijke Vermenging moeilijk en door de drukking van het Gezwel pijnlijk.
- Causa proxima.* NAASTE OORZAAK. Een onregelmatige Groei (a) op zekere plaats van de groote Lippen der Schamelheid.
- Causa excitans.* De OPWEKKENDE OORZAAK is niet bekend. De Ziekte is zeldzaam in onze Landstreken, maar in Egijpte veelvuldig.
- Therapia.* GENEESWIJZE. Het Gezwel worde van de Lip der Schamelheid uitgesneden.
-

LEUCOR-
RHOEA
VENE-
REA.

VENERISCHE WITTE VLOED

- is eene Droppeling van etterachtig Vocht uit de Scheede, door eene Venerische Besmetting.
- Diagnosis.* KENTEEKEN. De Ziekte maakt meestal twee Tijdperken.
1. Tijdperk van *Ontsteking (a)*. 'Er ontstaat eenige dagen na eene onzuivere vleeschelijke Vermenging eene Jeukte in den Mond der Scheede, eene onaangename gewaarwording onder het Zitten, en een pijnlijke Brand onder de Waterlozing. Soms tijds zwellen de groote en kleinere Lippen der Schamelheid en de Kittelaar zeer, en de etterachtige Droppeling uit de Scheede wordt zoo overvloedig en

(a) *Vegitatio.*

(a) *Stadium inflammatorium.*

fcherp, dat de Huid der Schamelheid, van den Bilnaad en der Dijen ellendiglijk ontvellen, de Onderbuik ontstoken wordt, en geen aanraking duldt. Soms worden 'er koortsachtige Toevallen, Braking, Zwelling van de Liesklieren, Venerifche Zweren, Pijnen in de Lendenen, den Rug en de Liezen geboren.

2. *Naastvolgend* Tijdperk (b). Binnen eene of twee weken verdwijnen langzamerhand alle Toevallen van het Tijdperk van Ontsteking, maar de etterachtige Droppeling blijft dikwijls nog vele maanden duren, en houdt eindelijk geheel op.

VOORSPELLING. De Ziekte is in haar begin *Prognosis* dikwijls zoo zacht, dat zij voor eenen gewonen Witten Vloed gehouden wordt. De Zamentrekking van den Pisleider en het ophouden der Pis, zoo veelvuldig in eenen Zaadloop (c) der Mannen, wordt bij de Vrouwen niet waargenomen.

OPWEKKENDE OORZAAK. Vleeschelijke Ver- *Cause* menging met eenen Man nog aan den *excitantes* Zaadloop onderhevig. Zij is, gelijk ik gezien heb, eene zeer veelvuldige Ziekte bij Jonggetrouwd, omdat de Jongelieden meenen, dat de Zaadloop geene aansteking te weegbrengt, wanneer de Droppeling uit den Pisleider wit is, en

(b) *Stadium secundarium*. (c) *Gonorrhoea*.

met kleine droppels voorkomt, maar de ondervinding heeft het tegendeel geleerd.

Therapia.

GENEESWIJZE. In het Tijdperk van Ontsteking worde toegediend Hennipzaadmilk, een verzachtend Afkooksel en pijnstillend Poeder.

Verzachtend Afkooksel.

R. Herbæ Malvæ

Radicis Althææ aa. unc. j. (†)

Gebruik. Een handvol tot een Afkooksel.

Pijnstillend Middel.

R. Gummi arabici unc. j.

Sacchari albi unc. β.

Opium puri gr. ij. (††)

Gemengd zijnde onder elkander

gebruik 'er viermaal daags eenen kleinen lepel van met Amandelmilk.

(†) Dat is:

N. V.

Kaasjeskruid

Heemswortel van elks *één* once.

(††) Dat is:

N. V.

Van Arabische Gom *één* once.

Witte Suiker een *half* once.

Zuivere Heulsap *twee* greinen.

In het naastvolgend Tijdperk echter, wanneer alle Brand onder de Pislozing verdwenen is, geve men

Balsemachtig Likmiddel.

B. Balsami Copaivæ unc. β.

— *Peruviani dr. j.*

Spiritus Nitri dulcis dr. j.

Syrupi Ononidis unc. j. (†)

Onder een gemengd zijnde

gebruik 'er viermaal daags eenen kleinen lepel van.

Indien 'er tegelijk Venerische Zweren in de Teeldeelen aanwezig zijn, worden dadelijk ook in- en uitwendig de Kwikmiddelen toegediend.

AANBEIJEN AAN DE SCHEEDE

HEMOR-
RHOIDES
VAGINÆ.

bestaan in eene spatachtige (a) Opzwelling van de Aderen in de holte der Scheede.

(†) Dat is:

N. V.

Balsam van Copaiva een *half* once.

— van Peru *één* dragme.

Geest van verzoete Salpeter *één* dragme.

Stroop van Stalkruid *één* once.

(a) *Varicosa.*

Diagnos. KENTEEKENEN. Met den Vinger stoot men op spatachtige Gezwelletjes in de Scheede. De vleeschelijke Zamenwoning is moeilijk en bloedig.

Prognos. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer ongemakkelijk. In Joodsche Vrouwen moet zij van den maandelijkschen Stonden-vloed, welke haar de vleeschelijk Bijwoning verbiedt, wel onderscheiden worden.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Zwakheid der Aderen in de Scheede.

Therapia. GENEESWIJZE. Inwendig worde het Poeder tegen Aanbeijen uit Zwavel en Magnesia en Room van Wijnsteen toegediend. Uwendig eene

Insputing van Goudlijm.

R. Boracis unc. β.

Aquæ destillatæ unc. ij. (†) ()*

Gebruik. Om eens of tweemaal daags in te spuiten.

(†) Dat is:

N. V.

Goudlijm een *half* once.

Gedistilleerd Water *twee* once.

(*) LOFLER Bijdrage tot de Heelkunde, I B. bl. 381. Hoogd. Uitgave van 1788.

ENGTE DER SCHEEDE

ANGU-
STIA VA-
GINÆ.

heet eene zoo geringe wijde der Scheede, dat daardoor de Toegang des Mans belet wordt.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt door het on-*Diagno-*derzoeken der Scheede, die naauwelijks *sis.* aan den Pink doorgang verleent.

VOORSPELLING. De Ziekte maakt de vlee-*Proгна-*schelijke Vermenging voor den Man on-*sis.* mogelijk, maar somtijds, gelijk ik heb waargenomen is de Bevruchting geschied door eene uitwendige uitstorting des Zaads, welke ter zijnen tijd door eene, doch zeer moeilijke, Verlosing gevolgd werd. Maar na deze Baring blijft de Scheede wijd, van waar derhalve de Ziekte geene scheiding des Huwelijks wettigt.

GENEESWIJZE. De Scheede wordt door een *Thera-*Kaarsje van gewaschte Spons, langzamer-*pie.* hand dikker gemaakt, en door Waterdamp verwijd.

MOEIJELIJKE VLEESCHELIJKE
BIJWONING

COITUS
MOLE-
STUS.

is eene vleeschelijke Vermenging, welke der Vrouw om eenige onaangename gewaarwording moeilijk is.

Diagnos. KENTEEKENEN. De eerste Vleeschelijke Vermenging moeten meestal pijnlijk, de volgende vol Wellust zijn. Van hier is 'er eenige Ziekte aanwezig, wanneer in alle vleeschelijke Vermenging pijn en geen Wellust gevoeld wordt.

Prognosis. VOORSPELLING. Meestal wordt hierdoor het Ontvangen en de gewaarwording van Wellust belet. Eenige Vrouwen braken of krijgen Stuiptrekkingen onder de Bijwoning, eenige zijn daaronder gestorven.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene te enge Scheede of te dikke Roede van den Man. Aanbeijen, Verzweringen, Ontstekingen, of te groote Gevoeligheid van de Scheede.

Therapia. GENEESWIJZE. Men neme de opwekkende Oorzaak weg.

ANA-
PHRODI-
SIA MU-
LIEBRIS. VROUWELIJKE ONGEVOELIGHEID

noemt men het niet gewaarworden van Wellust in de vleeschelijke Bijwoning.

Diagnos. Het KENTEEKEN wordt men gewaar uit de bekentenis en koelheid der Vrouwe, of uit hare afkeer van de vleeschelijke Bijwoning.

Prognosis. VOORSPELLING. Eene wegneming van wellustige Begeerten maakt meestal de Bijwoning onvruchtbaar. Dikwijls verdwijnt de Ziekte met den tijd.

NAASTE OORZAAK. Het ontbreken van ge-*Causa*
noegzaam gevoel in den Kittelaar of de *proxima*.
binnenste Lippen der Scheede, eene kou-
de Gesteldheid van de Schamelheid of
Baarmoeder.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Een tegenspoe-*Cause*
dig, droevig, gebrek lijdend of ziekelijk *excitan-*
leven. Voorafgegane veelvuldige Zelfs-*tes*.
bevelekking. Nog te jonge of reeds te
oude Leeftijd door te lang ongehuwd ge-
bleven te zijn. Afkeer van eenen, of le-
lijken of ondeugenden, Echtgenoot. Zeer
dikwijls, echter, kan de oorzaak niet ont-
dekt worden.

GENEESWIJZE. Men geve aan koele Vrouwen *Thera-*
inwendig Muskus met Amber, en steke *pia*.
een Balletje daarvan in de Scheede.
Ook kan men inwendig Tinctuur van
Spaansche Vliegen toedienen.

VROUWELIJKE ONVRUCHT- BAARHEID

STERILI-
TAS MU-
LIEBRIS.

bestaat in Onmagt van de Vrouw om vrucht
te ontvangen, hoewel 'er eene volkomene
vleeschelijke Vereeniging met een gezond en
sterk man plaats heeft.

Het **KENTEEKEN** wordt ontdekt uit eene *Diagno-*
vergeeffsche Bijwoning. De Onvrucht-*sis*.
baarheid, echter, gaat met den tijd
over, of is altijddurende.

Prognosis. VOORSPELLING. Soms tijds ontvangen Vrouwen, die vele jaren onvruchtbaar geweest zijn, buiten verwachting, en worden nog moeders van een talrijk Kroost.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Een belette Doorgang van den Teelgeest (a) des mannelijken Zaads tot den Eijerstok van de Vrouw.

Causa dispositiva. VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Eene geheel manächtige gesteldheid des Ligchaams, of eene, die om zoo te spreken der mannelijke gelijk is, als bij Vrouwen, die gebaard (b) zijn.

Causa remota. De VERWIJDERDE OORZAKEN van eene Onvruchtbaarheid, welke *voorbijgaande* is, of ontstaat uit eene geneeslijke Ziekte, zijn: slepende Witte of Bloedvloed, geflotene Scheede, of eene slijmproppige of breukachtige Verharding van dezelve, Uitzakking van de Baarmoeder, Waterzucht, Trommelzucht, Vervulling met Slijmstoffen, Engte van de Scheede, schuinsche Ligging van de Baarmoeder, welke soms tijds door eenen aangenomen stand des Mans overwonnen wordt, te groote Vettigheid of Koelheid, en een te jeugdige Leeftijd.

De oorzaken van *ongeneeslijke* Onvruchtbaarheid zijn: eene ontbrekende Baarmoeder, Zamengroeijing van den Mond des Eijerstoks of van de Trompetten van Fallopius, of eene verkeerde Ligging van

(a) *Aura spermatica.* (b) *Barbata.*

de Eijerstokken uit hoofde van een mis-
maakt Bekken, eene Baarmoeder met
Knoestgezwel of Kanker bezet, manäch-
tige Gesteldheid. Gebrek aan den Ston-
denvloed, echter, belet zelden het ont-
vangen.

GENEESWIJZE. De oorzaak van genees-*Thera-*
lijke Onvruchtbaarheid, wordt door ha-*pia.*
re geschikte Hulpmiddelen weggen-
men; de vleeschelijke Bijwoning hebbe
dadelijk na het eindigen van de Maand-
stonden plaats, en de Baarmoeder worde
tot het ontvangen voorbereid door eene
voorafgaande kitteling van den Kittelaar.
Bijzonderlijk worden aanprezen het ge-
bruik van Leverluchtbaden, of van Staal-
middelen en Muskus.

VALSCHE ZWANGERHEID

GRAVIDI-
TAS SPU-
RIA.

bestaat in eene Opzwellling van de Baarmoe-
der, zonder dat dezelve in of buiten zich
eenige Vrucht bevat.

KENTEEKENEN wordt men gewaar uit het *Diagno-*
afwezen van de Teeken en eener echte *sis.*

Zwangerheid, welke zijn: Eene Zwellling,
aanhoudenlijk oprijzende in het midden-
punt van den Onderbuik (a), denzelven
niet eenparig vervullende; het in de

(a) *Axis Hypogastrii.*

eerste maanden eenigzins nederdalen van de Baarmoeder, die op het gevoel aan alle zijden gefloten en week is. Eene kenbare onderscheidene Beweging des Kinds na de vier of vijfde maand. Het ophouden van de Maandstonden onder behoud van Gezondheid, en met eene Zwelling van de Borsten.

In eene valsche Zwangerheid worden 'er Verschijnsels, geheelijk met deze Teekenen strijdig, en geene Beweging van het Kind waargenomen, gelijk wij straks in iedere soort eener valsche Zwangerheid zullen zien.

INDURA-
TIO UTE-
RI.

VERHARDING VAN DE BAAR- MOEDER

is eene zeer harde Opzwellling van den Baarmoeder.

Diagnos. KENTEEKENEN. Eene rondachtige Zwelling, op het gevoel zeer hard, in den Onderbuik, naar beneden drukkende, zonder den stand des Ligchaams, wanneer hetzelfde nederligt, te volgen. De Pijn der nederdrukkende zwaarte is bij eenen opgerigten stand grooter en het Pissen moeilijk. Maar het voornaamste Teeken is een gezwollen en verharde Hals van de Baarmoeder (a).

(a) *Cervix uterina.*

VOORSPELLING. Eene moeilijk te genezen *Prognosis* Ziekte, die Onvruchtbaarheid en het ophouden der Maandstonden, somtijds den Kanker in de Baarmoeder, veroorzaakt.

NAASTE OORZAAK. Eene slijmachtige, *Causa* zuchtachtige, of kropzeerige Opvulling *proxima* van de Baarmoeder.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Verkoeling, Opstopping van de Maandstonden, Droefheid. *Causæ excitantes.*

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Niet alleen onvruchtbare Vrouwen, welke in hare jeugd kropzeerig geweest zijn, maar ook Kraamvrouwen en oude Vrouwen worden dikwijls door deze Ziekte aangestast.

GENEESWIJS. In deze Ziekte wordt als een zeer uitstekend Geneesmiddel gehouden de Bladen van den Zevenboom (*).

Afkooksel van Zevenboom.

℞ *Herbæ Sabinae recentis unc. j.*

Coque leniter in Vase clauso cum Aquæ communis libr. j.

Co-

(*) BURDACH, Handboek der nieuwste Geneesmiddelen, bl. 315. *Hoogd. Uitgave.*

*Colatura unciarum sex admisce Syrupi
Cerasorum nigror. unc. j. (†)*

Gebruik. Alle half uren drie lepels.

Conserf van Zevenboom.

Herbae Sabinae recentis unc. j.

*Contundatur et cum Sacchari albi unc. j.
teratur, ut fiat conserva, huic adde
Syrupi cort. Aurantior. unc. β. (††)*

Gebruik. Twee of driemaal daags twee
kleine lepels.

HYDRO-
METRA.

WATERZUCHT VAN DE BAAR- MOEDER

is eene Opzwellings van de Baarmoeder door
Water, in derzelver holte opgesloten.

(†) Dat is:

N. V.

Versche Bladen van den Zevenboom één once,
Zachtkens in een geslotenen Pot gekookt met
één pond gemeen Water: doe, bij een
Doorzeegfel van zes oncen van
Stroop van Krieken één once.

(††) Dat is:

N. V.

Versche Bladen van den Zevenboom één once,
Fijn gestoten en met één once witte Suiker
gewreven tot eene Conserf. Waarbij
voeg van

Stroop van Oranjeschillen een half once.

KENTEEKENEN. Eene Zwelling uit den On-^{Diagno-}
derbuik, achterwaards naar de Schaam-^{sis.}
beenderen zich allengkens verheffende,
naar beneden drukkende met een gevoel,
als of de Baarmoeder wilde uitstorten.
Zij verschilt van echte Zwangerheid:
door eene meer Stompheid des Gezwels,
door eene Vochtgolving in het Gezwel,
meer, echter, te ontdekken in eenen ge-
floten' Mond van de Baarmoeder, en
door eene veelvuldige Uitvloeijing van
bloedachtige Wei uit de Scheede onder
het niezen en hoesten. Door weekheid
der Borsten en het Gemis van Melk in
dezelve. Door het niet ontdekken van
Beweging der Vrucht in de Baarmoeder
na de vijfde maand.

VOORSPELLING. De Ziekte is moeilijk te ^{Progn-}
genezen. Soms, echter, vloeit het ^{sis.}
Water, alleen door de krachten der Na-
tuur, uit de Baarmoeder door de Schee-
de weg.

NAASTE OORZAAK. Eene Toesluiting van ^{Causa}
den Mond der Baarmoeder door ^{proxima.}
Kramp, Slijm of door een Gezwel in
den omtrek van den Mond der Baar-
moeder.

GENEESWIJZE. Men beproeve het inwendig ^{Thera-}
gebruik van den Zevenboom. Daarna, ^{pie.}
echter, worden Pisdrijvende Middelen
gegeven. Uitwendig wordt aangepre-
zen eene Besmering van de Opzwellings

met vlugtige Zenuwzalf, lauwe Baden, Bedamping van den Baarmoeder door Wafem, Niezen, Dansen, het inlaten van een stomp Stift in den Mond der Baarmoeder. Maar eene Buikopening door den Troikar (a) is niet aan te raden.

PHYSO-
METRA.

TROMMELZUCHT VAN DE BAARMOEDER

bestaat uit eene Opzwellling van de Baarmoeder door Lucht, in derzelve holte opgesloten.

Diagnosis.

KENTEEKENEN. Eene niet zoo groote Zwelling van den Onderbuik, veerkrachtig rond en ligt, geluid gevende, wanneer men 'er tegen slaat, bij warmte grooter wordende, onder het niezen en hoesten somtijds een geruisch van Winden uit de Scheede lozende.

Prognosis.

VOORSPELLING. Zij is eene slepende Ziekte en moeilijk te genezen; nu en dan, echter, schielijk verdwijnende door van zelf komende lozing van Winden uit de Baarmoeder.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene eigenwillige Uitspanning van de Baarmoeder door eene opgevolgde Kramptrekking van derzelve mond, gelijk somtijds in Opstijging wordt waargenomen.

(a) *Paracentesis.*

GENEESWIJZE. Uitwendig worde aangelegd *Therapia.*
eene Pleister van Moederhars (a) en
laauwe Halfbaden. Inwendig diene men
toe Bevergeil met Heulsap. Soms
helpt een Afkookfel van den Zeven-
boom.

VLEESCHKLOMP

MOLA.

is eene Opzwellling van de Baarmoeder door
een sponsachtig of, met waterblaasjes bezet,
Ligchaam, in derzelver holte befloten.

KENTEEKENEN. 'Er komt in de drie eerste *Diagnosis.*
maanden geen teeken voor, waardoor
de Dragt van zoodanigen Vleeschklomp
van eene ware Zwangerheid kan onder-
fcheiden worden; van de vierde maand
af is de Buik reeds meer gezwollen, dan
in eene ware Zwangerheid, en, echter,
wordt 'er geene Beweging van de Vrucht
in de Baarmoeder ontdekt. De Vleesch-
klomp verblijft zelden boven de vier
maanden in de Baarmoeder. Maar mees-
tentijds wordt hij op het einde dezer
maand na voorafgegane Huivering, met
eenen Bloedvloed uit de Baarmoeder en
ware Barendweeën uit de Baarmoeder
gelost. Een geloste Vleeschklomp, ech-
ter, is vierderlei.

(a) *Emplastrum de Galbano.*

1. *Sponsachtig* (a), welke als een vaste (b) Vleeschklomp voorkomt. Hij wordt van eenen voorafkomenden Moederkoek (c) onderscheiden door zijne gladde Oppervlakte en grootere Vastheid (d): en van eenen Slijmprop uit de Baarmoeder door het afwezen van den Steel (e).

2. Uit eene *onvolwasfene Vrucht ontstaande* (f). Wanneer namelijk in zijnen top een Blaasje gevonden wordt, vervuld met waterig Vocht, en eene geringe onvolwasfene Vrucht.

3. *Waterblaasachtig* (g). Als hij een' tros voorftelt, bestaande uit duizend en meer Blaasjes of Blazen.

4. *Bloedig of valsch* (h), welke slechts een groote hoop geronnen Bloeds is, dat gekend wordt uit de oplosbaarheid in laauw water.

Prognos.

VOORSPELLING. De Ziekte is fomtijds om de Bloedvloeijing gevaarlijk. Om de grootte van den Vleeschklomp is 'er eene moeilijke Verlosfing aanstaande. Nu en dan volgt op de Dragt van eenen Vleeschklomp eene ware Zwan-gerheid.

(a) *Mola fungosa.* (b) *Massa carnis instar solida.* (c) *Placenta praevia.* (d) *Consistentia.*
(e) *Pedunculus.* (f) *Mola embryonata.*
(g) — *hydatitosa.* (h) — *sanguinea seu spuria.*

NAASTE OORZAAK. De Vleeschklomp schijnt *Causa proxima* te ontstaan uit eene door onbekende oorzaak Verbastering van het bevrucht Eitje tot eenen sponsachtigen Klomp. Somtijds heeft hij zijnen oorsprong uit een gedeelte van een' Moederkoek in de laatste Verlossing achtergebleven, en uit eene te schielijk verrigte vleesche-lijke Vermenging.

GENEESWIJZE. De Dragt en Baring van *Therapia* eenen Vleeschklomp worde aan de krachten der Natuur overgelaten. Indien een Bloedvloed bekommering verwekke, geve men een Kaneelmengfel, en, wanneer de Weeën te weinig zijn, Heulsap.

WATERBLAASJES IN DE BAAR-MOEDER

HYDATIDOSIS.

veroorzaken eene Lozing van groote en kleine Blazen uit de Baarmoeder.

KENTEEKENEN. De Vrouwen lozen uit de *Diagnos* Baarmoeder losse Blazen (a), welke de grootte hebben van Erwtten, somtijds van Notenmuskaat-, of Okkernooten, ja somtijds van Hoender-eijeren. Zoodanige Vrouwen worden gezegd Eijeren te baren. Somtijds maken zij zich eenen geheelen vezelachtigen Trots of

(a) *Vesica solitaria*.

Klomp kwijt. In zoodanigen Klomp worden nu en dan levendige Waterblaas-Wormpjes (*b*) gevonden, welke Wormen zijn van eene blaauwe kleur, wier Mond vierlobbig, en Ligchaam als van eenen Lintworm is, eindigende in eene Waterblaas.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer zeldzaam, meestal van zelve door Ontlasting verdwijnende, gelijk een waterblaasachtige Vleeschklomp.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK is niet in den grond bekend.

Therapia. GENEESWIJZE. De Ziekte moet men aan de Natuur overlaten, en opdat de Baarmoeder gezuiverd worde, geve men Bladen van den Zevenboom, en gebruik Leverluchtbladen, om de Blaaswormen te dooden.

ASCITES
EXTER-
NUS.

UITWENDIGE BUIKWA- TERZUCHT

is eene Verzameling van Water tusschen het Buikvlies (*a*) en de dwarse Spieren (*b*) van den Onderbuik.

Diagnosis. KENTEEKENEN. De Ziekte heeft meestal eenen zeer langzamen loop en maakt drie Tijdperken.

(*b*) *Hydatigenæ.* (*a*) *Peritonæum.*

(*b*) *Musculi transversales.*

1. *Beginnend* Tijdperk (c). De Ziekte begint met Opzwellings van de Lieren (d) en van het bovenste gedeelte der Dijen. Deze Opzwellings blijft vele maanden, jaren somtijds, duren.

2. *Kenbaar* Tijdperk (e). Eindelijk zwelt daarbij de Onderbuik en het benedenste deel van den Rug. Niet zelden te gelijk een of beide de benedenste Ledematen tot den Voet toe. Dit Gezwel is rood, zeer pijnlijk, behoudt geen kuil van eenen ingedrukten Vinger, en wordt door oplossende Stovingen weder verdreven. De Opzwellings van den Onderbuik, echter, is overal gelijkmatig, niet golvend, noch wanneer men 'er opflaat, geluid gevende, en naar den eenen kant vallende bij de zijdelingsche plaatsing van het Ligchaam. Soms tijds verdwijnt de Navel door de spanning van het Vel naar binnen; meermalen puilt hij naar buiten uit. De Pislozing en de Stondenvloed blijven onveranderd. De Beweegbaarheid der benedenste Leden is zoo vrij, dat de Lijderessen trappen en bergen zonder hinder kunnen opklimmen.

(c) *Stadium Exordii.* (d) *Inguina.*

(e) *Stadium manifestum.*

3. *Doodelijk Tijdperk (f)*. Eindelijk verbreekt het Water het Buikvlies, stort in de Holte van den Onderbuik, en veroorzaakt den Dood.

Eene uitwendige Buikwaterzucht *verschilt* van eene inwendige. Deze, immers, begint met een Zuchtgezwel in de Beenen, welk binnen weinige maanden tot den Onderbuik opklimt. De Onderbuik groeit schielijk aan, de Pis, die men loost, is weinig en rood, 'er is eene moeilijke Ademhaling, Spijswalging, Zwaarheid en Onbeweegbaarheid in de Beenen. De Ziekte gaat meestal binnen het jaar tot den Dood over, terwijl een uitwendige Buikwaterzucht somtijds twintig, ja veertig, jaren duurt.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer moeilijk te genezen, durende meestentijds zonder Levensgevaar het geheele aanwezige van den mensch op aarde. Sommige Vrouwen worden, terwijl zij aan deze Ziekte lijden, zwanger en baren gelukkiglijk. Ontlastende, ook Pisdrijvende, Middelen, en eene Buikopening met den Troikar helpen niets.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Werkeloosheid van de Watervaten, waardoor het, in de wa-

(f) *Stadium lethale.*

terzuchtige plaats uitgestorte, Water niet wordt opgeslorpt.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Een Val op den *Causa* Onderbuik, een langdurig rusten van *excitan-* denzelven tegen eene harde tafel onder *tes.* den arbeid. Enge Keurslijven of zware Opperklederen. Veelvuldige Zwan- gerheid.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. De Ziekte *Causa* tast bijna alleenlijk Vrouwen en Meis- *dispo-* jes aan, die den besten welstand genie- *nens.* ten, naauwelijks één der Mannen wordt door dezelve gekweld.

GENEESWIJZE. Het Gezwel worde met *Thera-* het Lancet geopend, en de Wond vele *pia.* maanden met eene lange en harde Steek- wiek open gehouden.

VERHARDING VAN DEN EIJERSTOK

INDURA-
TIO OVA-
RII.

is eene harde Opzwellling van den Eijerstok in de regter- of linkerzijde van den Onder- buik.

KENTEEKENEN. De Ziekte kan bij haren *Diagn-* aanvang niet gekend worden, maar ver- *sis.* ouderd zijnde, wordt zij ontdekt door een hard Gezwel beneden aan de zij- den van den Onderbuik, of op de plaats

van den Eijerstok. Soms tijds wordt dit Gezwel ook met den Vinger gevoelt in het bovenste gedeelte van de Scheede, en het uiteinde der Zijde, waar het Gezwel plaats heeft, wordt waterzuchtig. Nu en dan wordt de Baarmoeder in eene schuinste rigting in het Bekken nederwaarts gedrukt, en den Hals der Waterblaas samenpersende, brengt zij Pisopstopping te weeg (*).

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is bijna altijd ongeneeslijk, en veroorzaakt langzamerhand den Dood.

Causa proxima et remota. De NAASTE en VERWIJDERDE OORZAAK is meestal onbekend. De Stoffe in het Gezwel opgesloten, alleenlijk bij het ontleden van het doode Lijk te onderzoeken, is gewoonlijk als van een spek- (a) vet- (b) of waterblaas Gezwel (c). Soms tijds worden 'er vele Haren en Beentjes, gelijk Tand en, in het Gezwel gevonden. Nu en dan is 'er eene onvolwasfene Vrucht in den Eijerstok aanwezig.

Therapia. 'Er is geene GENEESWIJZE. Eene Uitsnijding van den zieken Eijerstok zou alleenlijk helpen.

(*) Handelingen van het Geneeskundig Genootschap te Koppenhage. II Deel, bl. 259. *Latijnsche Uitgave.*

(a) *Materia steatomatosa.* (b) ——— *atheromatosa.* (c) ——— *hydatidosa.*

WATERZUCHT VAN DEN
EIJERSTOK

HYDROPS
OVARII.

is eene waterachtige Opzwellling van den Eijerstok.

KENTEEKENEN. Een hard Gezwel, welk *Diagnos*
naauwelijks golft, onpijnlijk is, allengkens *sis*
aangroeit, en diep verscholen ligt in
eene zijde van den Onderbuik. Niet
zelden worden in de Dije van dezelfde
zijde een Zuchtgezwel en eenige Verdoo-
ving waargenomen. Soms tijds groeit het
Gezwel dermate, dat de Zieke in haren
gang het evenwigt verliest.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal on-*Prognos*
geneeslijk en duurt zeer lang, ook gaat *sis*
zij niet zelden ten laatste tot een Buikwa-
ter (a), en, bij het scheuren van den
Eijerstok, tot den Dood over. Maar
men heeft ook gelukkige Waarnemin-
gen, dat het Water zich ontlast heeft
in de Baarmoeder, en uit deze, door
de Scheede, is uitgevloeid.

De NAASTE en VERWIJDERDE OORZAAK is *Causa*
zelden bekend. De Ziekte doet dik-*proxima*
wijls onvruchtbare en oudere Vrouwen *et remo-*
aan. *ta*.

(a) *Ascites*.

82 OVER DE ZIEKTEN, ENZ.

Thera- De GENEESWIJZE is meestal vruchteloos,
pie. ook wordt de Opening met den Troi-
kar (b) afgeraden.

(b) *Paracentesis.*

Z I E K T E N

V A N

Z W A N G E R E N,

welke haren oorsprong nemen uit de
Zwangerheid.

In het *eerste* Tijdperk ontstaan deze Ziekten door eene Medegevoeligheid van de Baarmoeder uit de prikkeling van de ontvangene Vrucht. In het *tweede* uit Volbloedigheid door het achterblijven van de Maandstonden, en uit de Aandrangen van dezelve. In het *derde* uit de Opklimming van de uitgezette Baarmoeder naar het bovenste gedeelte van den Buik, en uit de hevige Beweging der Vrucht.

I N H O U D.

Spijswalging.

Verdorven Honger.

Braking.

Buikloop.

Hardlijvigheid.

Flaauwte.

Stondenvloed van Zwangeren.

Bloedvloed uit de Baarmoeder.

Bloedvloed uit een' voorafkomenden Moederkoek.

Stuiptrekkingen.

Pijn in de Borsten.

Zogvloed.

Hoest.

Geelzucht.

Tandpijn.

Hoofdpijn.

Maagpijn.

Gloed op de Maag.

Kolijk.

Pijn in de Nieren.

Pijn in de Baarmoeder.

Pijn in de Liezen.

Bleekzucht.

Waterzucht van de Baarmoeder.

I N H O U D.

Jeukte van de Schamelheid.

Zuchtgezwel in de Beenen.

Aderspat aan de Beenen.

Aanbeijen.

Sproeten.

Achterwaartsche Omkeering van de Baarmoeder.

Pisopstopping.

Pisontloping.

Uitzakking van de Baarmoeder.

Uitpuiling van den Buik.

Miskraam.

Zwangerheid van eene doode Vrucht.

Zwangerheid buiten de Baarmoeder.

Zwangerheid door Overbevruchting.

Venusziekte van Zwangeren.

Altijddurende Zwangerheid.

Gemengde Zwangerheid.

Z I E K T E N

V A N

Z W A N G E R E N.

S P I J S W A L G I N G

AVER-
SATIO
CIBI.

is een Afkeer van zekere Spijzen, welke men buiten de Zwangerheid beminde.

KENTEEKENEN. Eenigen kunnen Ossefleesch, *Diagnos.* anderen eene andere spijs niet proeven, *sis.* zelfs niet zien, of zij worden door Braking of Flauwte aangedaan.

VOORSPELLING. De Ziekte verdwijnt meest- *Prognos.* al in de derde maand. Soms geeft *sis.* zij het Geslacht te kennen van de Vrucht in de Baarmoeder verborgen. De Vrouw had eenen afkeer van den Koffijdrank, terwijl zij van een meisje, en beminde denzelven sterk, terwijl zij van een jongen zwanger was.

NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid *Causa* van de bezwangerde Baarmoeder met de *proxima.* Maag.

GENEESWIJZE. Men geve Selterwater te ge- *Thera-* bruiken, *pia.*

MALACIA.

BEDORVEN HONGER

is eene onbetoomde Begeerte naar zekere Spijze, of om iets oneetbaars te nuttigen.

Diagnos. De KENTTEKENEN worden ontdekt uit het Berigt van de zwangere Vrouw, of, wanneer zij zich harer onmatige lust schame, uit eene geheime Waarneming van haar doen. Meestal is 'er tegelijk eene Bleekzucht en Afkeer van gewone Spijzen bij tegenwoordig.

Tot bedorven' Honger in *eetbare* Spijzen behoort eene onbetoomde Lust naar Kaas, Kreeften, Peper, Gember, Foe-lie, Zout, rauwe Tarw of Boekwijt, rauwen Visch, Haring, levendige Hoenderen, Azijn, Wijn.

Tot bedorven Honger in *niet eetbare* Spijzen wordt gebragt het eten van Kalk van de Muren, Krijt, Albast, Zand, Wasch, Leder, Wol.

Prognos. VOORSPELLING. De Ziekte is meestal van geene lange duurzaamheid, somtijds blijft zij, echter, de geheele Zwangerheid aanhouden, of komt, na dat zij opgehouden is, weder. Meestal wordt de bedorven Honger, zonder schade der Gezondheid, verdragen, hetgeen te bewonderen is. Ik heb nogtans een dood ter wereld gekomen Kind gezien, van welk, door het te veel gebruik van Sprôt, de geheele

Huid onveld was. Maar het is vooroordeel, dat het Kind, door het weigeren van zoodanige Spijzen aan eene Zwangere, door Moedervlekken zou geschon- den worden.

NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid *Causa* van de Baarmoeder met Zenuwen der *proxima*. Maag.

GENEESWIJZE. 'Er worde Selterwater toegediend.

(1) B R A K I N G

VOMI-
TUS.

is eene Uitwerping van hetgene in de Maag besloten is door de Holte van de Slokbuis en des Mond.

KENTEEKENEN. Dit veelvuldig verschijnsel *Diagnos* van Zwangerheid komt zeer dikwijls *sis*. aan 'smorgens en in de drie eerste maanden. Zeldzaam in de laatste maand der Zwangerheid.

VOORSPELLING. De Zwangeren braken meest- *Prognosis* al ligtelijk, maar eene te hevige, lange *sis*. en aanhoudende Braking brengt Verma- gering, Zwakheid en Miskraam te weeg.

NAASTE OORZAAK is eene krampachtige Za- *Causa* mentrekking van de Maag en tegelijk van *proxima*, de Buikspieren. De Braking in de eerste maanden ontstaat uit eene Medegevoelig- heid der Zenuwen: die, echter, op het einde der Zwangerheid komt, ontstaat uit de

Opklimming van de uitgespannene Baarmoeder naar de Maag.

Therapia.

GENEESWIJZE. Een dronk Selterwater heeft mij meer baat toegebracht dan Heulsap. Dit, echter, ontbrekende worde de Drank van *Riverus* gegeven, namelijk Zout van Alsem met Sap van Citroen in eenen staat van Gisting of het

Lucht-Poeder

R. Sodæ depuratæ dr. j.
Cremoris Tartari dr. iiij.
Sacchari Canariensis dr. ij. (†)

Wrijf het tot eene zeer fijn Poeder, en gebruik daarvan eenen kleinen Lepel in een Glas water, onmiddelijk onder de Opbruizing, alle twee of drie uren.

B U I K L O O P

DIARRHOEA.

is eene veelvuldige Ontlasting van dunne Drekstoffen.

Diagnosis. Het KENTEEKEN wordt uit het Berigt der Ziekte medegedeeld. Zij is gewoon voor-

(†) Dat is:

N. V.

Gezuiverd Delfstoffelijk Loogzout *een* dragme.

Room van Wijnsteen *drie* dragmen.

Kanariesuiker *twee* dragmen.

namelijk der Zwangeren in de eerste maanden aan te komen.

VOORSPELLING. Wanneer de Afgang pijn- *Prognosis.*
lijk, slijmerig met Bloed vermengd en
veelvuldig is, dan is 'er gevaar van eene
Miskraam.

NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid *Causa proxima.*
van de Baarmoeder met de Ingewanden.

Somtijds is Verkoeling de oorzaak.

GENEESWIJZE. 'Er worde terstond toege- *Therapia.*
diend Heulsap of een

Mengsel tegen Buikloop

R. Aquæ Menthe unc. iv.

Concharum præparatarum dr. j.

Laudani liquidi Sydenhami gut. xx.

Syrupi Menthe unc. j. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

HARDLIJVIGHEID

CONSTI-
PATIO.

is eene zeldzamere en moeilijkere Buikont-
lasting.

(†) Dat is:

N. V.

Kruis- en Muntwater vier oncen.

Bereide Oesterschelpen één dragme.

Vloeibaar Heulsap van Sydenham dertig
druppels.

Stroop van Kruis en Munt één once.

Diagnos. Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het Bericht der Zwangere. De Ingewanden zwellen dikwijls door de Drekstoffen op, 'er is Benaauwheid en ijdele Aandrang tot Ontlasting bij tegenwoordig.

Progn. VOORSPELLING. Eene hevige en ijdele Persing kan aanleiding tot Miskraam geven. Soms tijds geeft het de Sekse van de Vrucht te kennen. Eenige Vrouwen hebben in de Dragt van een' Zoon, eenen ruimen Stoelgang, en worden in de Zwangerheid van eene Dochter altijd door groote Hardlijvigheid gekweld.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid van de bevruchte Baarmoeder met de Ingewanden, ook een zittend Leven der zwangere Vrouw, en het drinken van weinig koud Water.

Therap. GENEESWIJZE. Men zette Klisteren uit Afkooksel van Zemelen, met Olijfolie en Suiker of een weinig Zout. Inwendig worde gegeven een verzachtend Likmiddel met een weinig verdubbeld Geheimzout (a), of eenige lepels Mannadrank alle uren.

ANIMI
DELI-
QUIUM.

FLA AUWTE

is een plotselinge Stilstand van de Levens en dierlijke Krachten met eenen zwakken Pols en Ademhaling.

(a) *Arcanum duplicatum.*

KENTEEKENEN. De Zwangere wordt zeer *Diagno-*
 zwak, krijgt Draaiingen in het Hoofd, *sis.*
 en Verduisteringen van het Gezigt, de
 Ooren ruischen, het Aangezigt wordt
 bleek en met koud Zweet overtogen.
 De Zwangere Vrouw valt neer en is
 buiten kennis. De Pols en Adem-
 haling, indien 'er geene volkomene Be-
 zwijming (*a*) bijkomt, zijn zeer
 zwak.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal voor-*Progn-*
 bijgaande, somtijds gaat zij over tot *sis.*
 eene volkomene Bezwijming.

NAASTE OORZAAK. Eene zwakkere Door-*Causa*
 loop van het Bloed naar de Hersenen. *proxima.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene onaangena-*Causæ*
 me Reuk van Spijs of van eene andere *excitan-*
 zaak. Hitte van een Vertrek, met vele *tes.*
 menschen vervuld, als in Kerken en
 Schouwburgen, ter nederslaande Ge-
 moedsaandoeningen.

GENEESWIJZE. De zwangere Vrouw wor-*Thera-*
 de terstond in de vrije koude Lucht ge-*pia.*
 bragt, en op den rug ter neder gelegd. Met
 eene zekere kracht werpe men haar koud
 Water in het Aangezigt. Aan den Neus
 wordt gehouden een Reukmiddel uit spece-
 rijachtigen Azijn of Geest van Ammoniak-
 zout, in den mond gegoten krachtige
 Azijn, Wijn of pijnstillend delfstoffelijk
 Vocht, welk de zwangere Vrouwen om aan-

(*a*) *Asphyxis.*

houdende Flaauwten altijd bij zich moeten dragen, ten einde het bij de hand te hebben.

MEN-
STRUA-
TIO.

STONDENVLOED VAN ZWANG- GEREN

is een maandelijksche Bloedvloed ten tijde der Zwangerheid.

Diagnos- De KENTTEKENEN worden uit het Berigt der
is. Zwangere ontdekt. De Ziekte wordt van eenen Bloedvloed uit de Baarmoeder onderscheiden, omdat het Bloed alleenlijk maandelijks te voorschijn komt, en bij onderzoek met den Vinger de Mond der Baarmoeder altijd gesloten wordt gevonden.

Prognosis. VOORSPELLING. Een maandelijksche Bloedvloed, is meestal middelmatig, en buiten alle gevaar. Men heeft voorbeelden van Zwangeren, die tot de zesde, zevende, achtste maand ja de geheele Zwangerheid door, ook dikwijls herhaald, zonder eenig nadeel den Stondenvloed hebben. 'Er zijn bevruchte Vrouwen geweest, die nooit de Maandstonden hebben gehad, tenzij zij Zwanger waren.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK van den Stondenvloed is niet bekend. Het Stondenbloed schijnt

bij Zwangeren uit de Vaten der Scheede, en de uitwendige Oppervlakte van den Mond der Baarmoeder te vloeijen.

GENEESWIJZE. 'Er worde de meeste Rust *Therapia* van Ziel en Ligchaam, en een gematigde Leef- en Eetregel in acht genomen.

BLOEDVLOED UIT DE BAAR- MOEDER

HÆMOR-
RHAGIA
UTERINA.

is een Bloedvloed uit de Holte van de bevruchte Baarmoeder.

KENTEEKENEN. Bij onderzoek met den *Diagnos* Vinger wordt de Mond der Baarmoeder meer of min open gevonden. Wanneer de Bloedvloed sterk is of langer duurt, komt 'er in kort eene groote Zwakheid met pijn in de Lendenen, en met Gevoel van Zwaarte en Hitte in den omtrek van den Baarmoeder, Persing tot Stoelgang, moeilijke Pisolzing, Hartklopping, stompe Pijn in de Beenen. Eindelijk volgt 'er Bleekheid van het Aangezicht, en het vervalt, Beving der Lippen, Draaijing in het Hoofd, Ruifching van de Ooren, Koude in de Ledematen, Braking, koud Zweet, snelle, kleine, naauwelijks merkbare Pols, Bezwijming, Stuipen, en de Dood.

Prognosis.

VOORSPELLING. Hoe langzamer in Zwan- gerheid de Bloedvloed aankomt, zoo- veel gevaarlijker is hij. Allergevaar- lijkst is de Bloedvloed, welken een voor- afgaande Moederkoek veroorzaakt. Op het einde van de derde maand, geeft hij te kennen, het nabij zijn van eene Miskraam, en op het einde der zeven- de maand, dat de Moederkoek vooraf- komt.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene Losmaking van den Moederkoek op den Grond der Baar- moeder, of een voorafkomende Moeder- koek.

Causa excitantes.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Een Val op den Buik, of eene andere hevige Drukking van denzelven. Eene sterke Beweging door dansen. Specerijachtige Voedsel, ingenomene sterke Stondenverwekken- de of Braak of ontlastende Middelen, Schrik, Toorn, aanstaande Miskraam, of een voorafkomende Moederkoek.

Causa dispo- nens.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Zelden wor- den sterke, maar zwakke Vrouwen meestal door deze Ziekte aangetast.

Thera- pia.

GENEESWIJZE. Op den Buik en de Lendenen, worde gelegd eene koude Stoving uit Water en Azijn (a). Men neme de ui- terste rust van Ziel en Ligchaam in acht. Inwendig worde gegeven een

(a) *Oxyeratum.*

Kaneelmengsel

℞ *Aquæ Menthe unc. vj.*

Tincturæ Cinnamomi unc. j.

Syrupi Chamomillæ unc. j. (†)

Gebruik. In het begin alle half uren,
daarna alle uren twee lepels. Voeg 'er
vervolgens bij

Aluminis dr. j. (††)

En indien 'er pijnen zijn,

Opī gr. j. (†††)

Wanneer, echter, de Moederkoek voor-
af komt, baat niets, dan de wegneming
van denzelven en der Vrucht uit de
Baarmoeder. Wanneer de Levenskracht
reeds zeer uitgeput is, geve men in alle
foort van Bloedvloed een

Phosphoor Mengsel.

℞ *Aquæ Menthe piperitæ unc. ij.*

Acidi phosphori puri dr. ij.

Syr.

(†) Dat is:

N. V.

Kruis en Muntwater zes oncen.

Tinctuur van Kaneel één once.

Stroop van Kamille één once.

(††) Aluin één dragme.

(†††) Heulsap één grein.

Syr. Rubi Idæi unc. β. (†)

Gebruik. Alle uren een kleine lepel, doch de Gift moet allengskens vermeerderd worden.

HÆMOR-
RHAGIA A
PLACEN-
TA PRÆ-
VIA.

BLOEDVLOED UIT EENEN VOOR- AFKOMENDEN MOEDERKOEK

is een Bloedvloed door een' voorafkomenden Moederkoek in den Mond der Baarmoeder.

Diagnos.

KENTEEKENEN. Tegen het einde der zevende of in de achtste maand verliest de zwangere Vrouw, zonder de minste pijn en zonder eenige veroorzaakte aanleiding, eene hoeveelheid Bloeds uit de Baarmoeder. De Bloedvloed wordt, echter, niet geacht, omdat hij in kort ophoudt. Maar na weinige dagen volgt er een ruimere en allengskens verschrikkelijke Bloedvloed. In den Mond der Baarmoeder ontdekt de navorschende Vinger, in plaats van de Blaas van Lamvliesvocht, een sponsachtig en ongelijk Ligchaam.

(†) Dat is:

N. V.

Pepermuntwater *twee* oncen.

Zuiver Phosphoorzuur *twee* dragmen.

Stroop van Brambozen een *half* once.

VOORSPELLING. De Ziekte is altijd doode-*Prognosis*.
lijk, indien de Verlosfing door de Kunst
niet geëindigd wordt.

NAASTE OORZAAK. Eene onregelmatige aan-*Causa*
hang van den Moederkoek aan den *proxima*.
Mond der Baarmoeder, van welke de
oorzaak onbekend is.

GENEESWIJZE. Zoodra de Mond der Baar-*Thera-*
moeder zoo wijd gaat, dat 'er twee *pia*.
Vingers kunnen ingebracht worden, moet
de Moederkoek aan de ééne zijde omge-
geslagen en met eene ingebragte Hand
de Vrucht bij de Beenen uitgehaald wor-
den. De Kunstbewerking is zeer gemak-
kelijk, omdat al het Vocht van het Lam-
vlies (a) nog aanwezig is. Maar om
de Levenskrachten onder de Kunstbe-
werking te bewaren moet tegelijk het
het Kaneelmengfel meermalen toegediend
worden.

STUIPTREKKINGEN

ECLAM-
PSIA.

zijn onwillekeurige Bewegingen van alle wille-
keurige Spieren, met belediging van Bewust-
heid en de Zintuigen, en met eenen fcher-
pen Afloop.

KENTEEKENEN. De Ziekte komt meestal *Diagno-*
aan in de laatste maanden van de Zwan-*sis*.
gerheid. De voorbode van Stuiptrekkin-

(a) *Amnion*.

gen maken fomtijds Hoofdpijn, Trilling, Benaauwdheid, aanhoudend Geeuwen, of Tandknerfing, of Pijn in de Baarmoeder. Eindelijk verliest de zwangere Vrouw hare Bewustheid en uiterlijke Zinnen, valt neder en de Leden worden onwillekeuriglijk, dikwijls met het Schuim voor den Mond en Zamentrekking der Handen in de Vuisten gefchud. Bij het ophouden van de Verheffing volgt een Beroertellaap, en niet zelden na den tweeden of derden Aanval de Dood.

Prognosis. VOORSPELLING. Deze fcherpe Vallende Ziekte is meestal doodelijk. Zij, die eene Miskraam krijgen, komen 'er meermalen door. Die onder de Stuiptrekking van zelve baren, of door de Kunst van de Vrucht verlost worden, willen, wanneer zij uit de Stuiptrekkingen komen, haar eigen Kind niet erkennen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene verhoogde Prikkelbaarheid van het zenuwachtig Zamenftel (*a*) door de Zwangerheid.

Causa disponens. VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Die voor het eerst baren en aan Opftijgingen (*b*) onderhevig zijn, krijgen ligtelijk, onder de Zwangerheid en Baring, Stuiptrekkingen.

Causae excitan-tes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Schielijke Schrik, Toorn, langdurige Buik- of Pisverftopping, ongeregelde Ligging van de

(*a*) *Exaltata Systematis nervosi Irritabilitas.*

(*b*) *Hystericæ.*

Vrucht, Hevigheid van Weeën, Bloedvloed van de Baarmoeder, Breuk (c). Meestal, echter, is de oorzaak onbekend. Is 'er ook eene mededeelende Overeenstemming (d) door het Gezigt en Gehoor?

GENEESWIJZE. Soms is in het begin der *Therapia*. Ziekte van dienst geweest de Braakwortel, met eene volkomene gift of bij gedeelten toegediend (*).

℞ *Radic. Ipecacuanhæ gr. vj.*
Sacchari albi gr. xxx. (†)

Word verdeeld in zes Poeders, en ten gebruike alle uren een Poeder gegeven.

Gekamferde Naphtha.

℞ *Camphoræ gr. xx.*
Naphthæ Vitrioli unc. β.
Liquoris Cornu Cervi succinati gt. xx.
Sy-

(c) *Ruptura.* (d) *Consensus communicativus.*

(*) Verhandelingen van Genees- en Heelkundige Akademie van Jozef te Wenen, I B. bl. 318. Hoogd. Uitgave in 8vo.

(†) Dat is:

N. V.

Braakwortel zes greinen.

Witte Suiker dertig greinen.

Syrupi Diacodii unc. ij. (†)

Gebruik. Alle half uren een lepel.

Uitwendig worde de Zieke in een laauw
Bad geplaatst, en het Ligchaam met
Loog (a) gewasfchen.

MASTO-
DINIA.

PIJN IN DE BORSTEN

is eene spannende Pijn in de Borsten, onder
Zwangerheid.

Diagno- KENTEEKENEN. Sometijds wordt reeds in
sis. de derde of vierde maand der Zwanger-
heid eene spannende Pijn, en somtijds
een melkachtig Gezwel in de Borst ont-
dekt.

Progn- VOORSPELLING. Zij is eene Ziekte van geen
sis. gevaar, maar eene zoo vroege Pijn in
de Borsten duidt eene Miskraam, of de
Dragt van eenen Vleeschklomp aan.

Causa NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid
proxima. van de Baarmoeder met de Borsten.

(a) *Lixivium alcalinum.*

(†) Dat is:

N. V.

Kamfer *twintig* greinen.

Naphtha van Vitriool een *half* once.

Gebarnsteenden Geest van Hertshoorn *twintig* droppels.

Stroop van Diacodion *twee* oncen.

GENEESWIJZE. 'Er worde een Doek, wel *Thera-*
met Kamfer en Saffraan doorwreven, *pia.*
aangelegd.

Z O G V L O E D

GALA-
CTIR-
RHOEA.

heet eene overvloedige Droppeling van Zog
uit de Borsten van zwangere Vrouwen.

Het KENTEEKEN ontdekt men door het Gezigt. *Diagno-*
Somtjds wordt reeds ten tijde der Zwan-*sis.*
gerheid zoo groote Overvloed van Zog
uit de Tepels der Borsten afgevoerd,
dat alle Opperklederen aanhoudend van
de melk nat zijn.

VOORSPELLING. 'Er volgt niet zelden groo- *Progn-*
te Zwakheid, Vermagering en eene Mis-*sis.*
kraam (*). Somtjds is de Zogvloed
een teeken van eene doode Vrucht.

NAASTE OORZAAK. Eene Slapheid van de *Causa*
affcheidende Melkvaten (a) in de Bor-*proxima.*
sten.

GENEESWIJZE. Inwendig worde gegeven een *Thera-*
Aftreksel van Salie met zuur Elixter *pia.*
van Haller. Uitwendig worden de Bor-
sten dikwijls daags gewasfchen met

(*) LENTIN heeft de Vrouw van eenen Schrijn-
werker gezien, welke uit deze oorzaak negenmaal
eene Miskraam gehad heeft. *Memorabilia Clau-*
staliensium pag. 83.

(a) *Vasa lactea excernentia.*

koud Water en gekamferden Brandewijn.

TUSSIS
GRAVI-
DARUM.

HOEST VAN ZWANGERE VROUWEN

is een drooge Hoest, voortkomende uit de Zwangerheid.

Diagnosis. Het KENTEEKEN wordt uit het Gehoor ontdekt. Somtijds komt de Hoest reeds in de eerste, somtijds alleenlijk in de laatste maanden aan.

Prognosis. VOORSPELLING. Eene Ziekte van Zwangeren, welke dikwijls wordt waargenomen, en somtijds zoo hardnekkig is, dat zij niet, dan nadat de Verlossing afgelopen is, eindigt, en somtijds is zij zoo hevig, dat zij eene Miskraam, Breuk, Uitzakking (a) te weeg brengt. De Hoest van teringachtige Vrouwen houdt meestal op gedurende de Zwangerheid; maar keert weder terug na de Verlossing.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene stuipachtige Zamentrekking van de Spieren van de Borstholte en van de Luchtpijp der Longen, welke de Medegevoeligheid van de bevruchte Baarmoeder met de Borstholte veroorzaakt.

(a) *Prolapsus.*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Een toevallige (b), *Cause*
 maar voorbijgaande Hoest van zwangere *remota*.
 Vrouwen ontstaat uit Verkoeling, Vraat-
 zucht, Bloedrijkheid, hevige vleesche-
 lijke Vermenging.

GENEESWIJZE. Aan Volbloedigen geschiede *Thera-*
 eene Aderlating, der overigen worden, *pia*.
 na een voorafgaand zagt Purgeermid-
 del (c), gegeven Heulsap of Aftreksel
 van zwart Bilzenkruid in een' Aman-
 deldrank met Arabische Gom.

G E E L Z U C H T

ICTERUS.

bestaat in eene geele Kleur van den Huid
 in het Aangezicht, en het Wit der oogen.

KENTEKENEN. Behalve de Geelheid van *Diagno-*
 den Huid is 'er bij eene Loomheid en *sis*.

Jeukte over het geheele Ligchaam, een
 bittere Smaak, eene kwade Spijsverte-
 ring, Windlozing en Pijnen in den
 Buik, harde Stoelgang, witte kleiach-
 tige Afgang, zeer roode Pis, welke
 het linnen met eene geele Kleur verft,
 en veel roodachtig Zetsel geeft. Niet
 zelden zijn 'er ook koortsachtige Be-
 wegingen bij.

VOORSPELLING. De Ziekte wordt in de *Progn-*
 eerste maanden der Zwangerheid ligte- *sis*.
 lijk genezen, maar op het einde van

(b) *Tusfis accidentalis*. (c) *Eccoprocticum*.

dezelve verdwijnt zij naauwelijks vóór de Verlosfing. Zij is gevaarlijk, wanneer zij bij Zwangeren ontstaat uit eene Ontsteking van de Lever (a).

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene belette Doortogt van de Gal tot den twaalfvingeren Darm (b).

Causae excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. In de eerste maanden der Zwangerheid eene Kramp-trekking van den Galleider (c), door Medegevoeligheid van de Baarmoeder. Tegen het einde der Zwangerheid door eene Drukking van dezen Leider door het na boven opzetten van de gezwollene Baarmoeder.

Therapia. GENEESWIJZE. In eene krampachtige Geel-zucht van zwangere Vrouwen worden aangeprezen Heulsap, Duivelsdrek, en Naphtha van Vitriool.

OPON-
TALGIA.

T A N D P I J N

is eene Pijn in de Tandén zelfs bij de gezondste Vrouwen.

Diagnos. KENTEEKENEN. De zwangere Vrouwen worden niet zelden door de hevigste Tand-pijn smertelijk gemarteld, ofschoon zij zeer gave Tandén hebben. Zoo veel te meer dus, wanneer de een of ander Tand is aangestoken.

- (a) *Hepatitis.* (b) *Intestinum duodenum.*
(c) *Ductus Choledochus.*

VOORSPELLING. De hevigheid der Pijn kan *Prognose* den Slaap en Eetlust verdrijven, en niet *sis* zelden oorzaak zijn van eene Miskraam. Het uittrekken van den Tand brengt zelden hulp aan.

NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid *Causa* van de bevruchte Baarmoeder met de *proxima*. Zenuwen der Tand.

GENEESWIJZE. 'Er worde eene Mondspoe-*Thera-*ling tegen Tandpijn gegeven. *pia*

R. Olei Cajeput. gut. xij.

Sacchari albi dr. j.

Subigantur in Eleosaccharum et adde

Aceti aromatici unc. ij. (†)

Gebruik. Dikwijls een lepel hiervan in den Mond te houden. De Pijn, echter, uit eenen bedorven Tand, die op geene manier te stillen is, vordert de uittrekking van den Tand, opdat zijne geene Miskraam veroorzake.

(†) Dat is:

N. V.

Olie van Kajeput *twaaif* druppelen.

Witte Suiker *één* dragme.

Worde onder een gemengd tot eene Olie-suiker, en voeg 'er bij van

Gekruiden Azijn *twee* oncen.

CEPHAL-
ALGIA.

H O O F D P I J N

is eene Pijn in het Hoofd uit de Zwangerheid.

Diagnosis. Het KENTEEKEN ontwaart men door het Bericht van de zwangere Vrouw. Niet zelden zijn Zwangeren, vooral die van een droog Gestel (a) zijn, aan Hoofdpijn onderhevig. Haar Aangezicht heeft meestal eene roode Kleur.

Prognosis. VOORSPELLING. Soms tijds gaat de Hoofdpijn vóór Stuiptrekkingen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Meestal eene Ophooping van Bloed in het Hoofd.

Therapia. GENEESWIJZE. Aan Volbloedigen geschiede eene Aderlating, en worden zacht ontlastende Klisteren gezet. In eenen hardnekkigen Kwaal brenge men aan de Neusgaten het Eau de Luce of den pijnstillenden Geest van *Vicat*.

R. *Spirit. Vini tenuioris unc. j.*

—— *Salis Ammoniaci Vinosi unc. β. (†)*

(a) *Habitus strictus.*

(†) Dat is:

N. V.

Fijnen Brandewijn één once.

Geest van Ammoniakzout met Wijn een half once.

R. *Opii puri scr. ij.*

Camphoræ scr. (†)

Staat drie dagen koud te trekken.

Gebruik. Vier of vijf droppels op de hand gewreven worden, sterk opgesnoven.

M A A G P I J N

CARDIAL-
GIA.

is eene Pijn in de Maag.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit de on- *Diagne-*
aangename en pijnlijke Gewaarwording, *sis.*
welke de zwangere Vrouw gevoelt in
den Bovenbuik (*a*), die haar meestal
in de eerste maanden aankomt, som-
tijds Braking en Flauwte veroorzaakt.

VOORSPELLING. Zij is eene zeer onaange- *Prono-*
name, doch geene gevaarlijke Ziekte. *sis.*

NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid *Causa*
van de bevruchte Baarmoeder met de *proxima.*
Maag.

GENEESWIJZE. Een Aftreksel van Kamille *Thera-*
met pijnstillend delfstoffelijk Vocht. Tin- *pia.*
ctuur van Bevergeil met gekamferde
Naphtha, Selterwater.

(†) Dat is :

N. V.

Zuiver Heulsap *twee* scrupels.

Kamfer *één* scrupel.

(*a*) *Epigastrium.*

GLOED OP DE MAAG, OF DE SODA

Pyrosis
feu soda.

is eene onaangename Gewaarwording van Hitte in den Slokdarm tot de Maag zich uitstreckende.

Diagno- **KENTEEKENEN.** Men vindt vele Vrouwen, *sis.* welke dadelijk, nadat zij ontvangen hebben, dezen Gloed krijgen, en van daar hare Zwangerheid zeker voorspellen.

Progn- **VOORSPELLING.** De Ziekte is van ergere *sis.* natuur en moeilijker te genezen, indien de Vrouw van Tweelingen zwanger is.

Causa **NAASTE OORZAAK.** Eene Medegevoeligheid *proxima.* van de bevruchte Baarmoeder met den Slokdarm.

Thera- **GENEESWIJZE.** Een Aftreksel van Kamille *pis.* met Bevergeil en Stroop van Diacodion, somtijds helpen Kreeftsoogen met Vijfsel van Staal.

K O L I E K

COLICA.

is eene Pijn in de Darmen zonder Koorts.

Diagno- **KENTEEKENEN.** Eene vaste of vliegende *sis.* Pijn in den Onderbuik, voornamelijk omtrent het Navelgewest, regelmatig aankomende, meestal met eenen inge-

trokken langzamen Pols, en Verstop-
ping. De Pijn, echter, die ontstaat
door het breken van het Ei der Vrucht,
buiten de Baarmoeder ontvangen, is
van een' vasten aard, onverdragelijk
en houdt op na de gewaarwording van
eene Bersting.

VOORSPELLING. De Ziekte is zonder ge-^{Pragnosis.}
vaar, wanneer 'er geene Darmontste-
king (a) bijkomt, of eene Miskraam
volgt. Eene Koliek uit het breken van
het Ei eener Vrucht buiten de Baar-
moeder, is meestal doodelijk, indien
'er niet dadelijk eene Buikopening (b)
geschiede.

NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige ^{Causa}
Aandoening van de Ingewanden. ^{proxima.}

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene Medege-^{Cause}
voeligheid van de Baarmoeder met de ^{excitan-}
Ingewanden, Hardlijvigheid, Verkoeling ^{tes.}
van den Onderbuik, Volbloedigheid,
het eeten van rauwe Spijzen, nadeelig
door de menigte of hoedanigheid.

GENEESWIJZE. 'Er worde gegeven Olie van ^{Thera-}
zoete Amandelen tot eenige oncen, of ^{pia.}
versche Olie van Wonderboomzaad. Een
Mannadrink, wanneer 'er eene halftar-
rige hardlijvigheid plaats heeft, en Klis-
teren, verzachtende Dranken, en Heul-
sap, nadat Drekstoffen ontlast zijn. In-
dien 'ereene Volbloedigheid bij is, geschie-

(a) *Enteritis.* (b) *Sectio gastrica.*

de eene Aderlating op den Arm. Uwendig worde aangelegd een Lap doortrokken met specerijachtigen rook van welriekende Afa, Vlugzalf met Kamfer en Heulsap, een laauw Bad.

NEPHRAL-
GIA.

PIJN IN DE NIEREN

is eene gevestigde Pijn in den omtrek der Nieren.

Diagnos. KENTEEKEN. 'Er is eene Pijn in de Lendenen, die zich tot de Waterblaas uitstrekt met eene moeilijke en waterige Pislazing.

Prognos. VOORSPELLING. De Ziekte is somtijds hardnekkig en zeer hinderlijk.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige Aandoening der Nieren uit Medegevoeligheid van de Baarmoeder.

Therapia. GENEESWIJZE. Eene verzachtende Klisteer, Smering van de pijnlijke plaats en van den Onderbuik. Eene Amandeldrankje van Hennipzaad met Amandelolie en Heulsap. Aan Volbloedigen geschiede eene Aderlating.

HYSTER-
ALGIA.

PIJN IN DE BAARMOEDER

is eene onaangename en pijnlijke Gewaarwording in eene zwangere Baarmoeder.

KENTEEKENEN. De zwangere Vrouwen, *Diagnosis.* vooral degene, die voor het eerst zich in dien staat bevinden, worden op verschillende tijd der Zwangerheid somtijds aangedaan door eene gespannene Pijn in de Baarmoeder, met Braking, eene vliegende roode kleur in het Aangezicht, en ligte Flauwten.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal voor- *Prognosis.* bijgaande en niet gevaarlijk.

NAASTE OORZAAK. Is dezelve ook eene *Causa* moeilijke Uitspanning van de Baarmoe- *proxima.* der?

GENEESWIJZE. 'Er worde aangewend eene *Therapie.* Oliefmering, en verzachtende Klisteren, *pie.* zachte Buikzuiverende Middelen. Volbloedigen geschiede eene Aderopening.

PIJN IN DE LIEZEN

is eene Pijn in de Lies, door den ronden *DOLOR* Band der Baarmoeder (*a*). *INGUINALIS.*

KENTEEKENEN. Somtijds wordt de ronde *Diagnosis.* Band der Baarmoeder bij het gevoel ontdekt in de Lies opgezwollen te zijn. Hij is niet in te brengen, gelijk eene Breuk.

VOORSPELLING. De Ziekte verdwijnt meest- *Prognosis.* al weder na eenige dagen, en tast zelden, gelijk ik heb waargenomen, de

(*a*) *Ligamentum Uteri rotundum.*

Vrouwen anders , dan in hare eerste Zwangerheid aan.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Is dezelve ook te zoeken in eene Drukking van den ronden Band der Baarmoeder door de Ontwikkeling der Baarmoeder.

Therapia. GENEESWIJZE. 'Er worde aangelegd eene verzachtende Smering of Stoving.

CHLOROSIS.

B L E E K Z U C H T

is eene bleeke kleur van het Aangezigt en van het gansche Ligchaam met eenen vreemden Eetlust.

Diagnosis. KENTEEKENEN. Vele zwangere Vrouwen worden in de eerste maanden bleekzuchtig , met eenen bedorven Eetlust , Afkeer van anders begeerde Spijzen , moeilijke Ademhaling , knorrig Humeur en geneigdheid tot Toorn.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is meestal voorbijgaande en zonder gevaar.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Zwakheid in de Bloedmaking.

Therapia. De GENEESWIJZE geschiede door geduld , en bittere Middelen.

HYDROMETRA GRAVIDARUM.

WATERZUCHT IN DE BAARMOEDER

is eene Waterzucht in de zwangere Baarmoeder.

KENTTEKENEN. De Onderbuik is zeer *Diagno-*
 groot, somtijds ongemeen groot, het *sis.*
 gaan valt moeilijk. De Beweging der
 Vrucht is naauwelijks of niet te voelen,
 hoewel 'er 's morgens eene koude Hand
 op den Onderbuik gelegd wordt. Bij
 het aankomen der Verlosfing zijn de
 Weeën zeer flauw en zeldzaam. Meest-
 al verschijnt 'er eene Blaas vol Waters
 lang vóór de Verlosfing in den mond
 der Baarmoeder, welke zeer dikwijls,
 verscheidene weken vóór de Verlosfing,
 berst en eene groote hoeveelheid valsch-
 water uitstort, want met den Vinger
 wordt ontdekt, dat de Vrucht nog in
 haar Ei besloten is.

VOORSPELLING. Wegens de Zwakheid der *Progn-*
 Baarmoeder is 'er eene langzame en tra- *sis.*
 ge Verlosfing, en die geëindigd zijnde
 Bloedvloed en Omkeering van de Baar-
 moeder te vrezen. De Ziekte verdwijnt
 naauwelijks ooit vóór de Verlosfing.

NAASTE OORZAAK. Eene Verzameling van *Causa*
 Water tusschen de Baarmoeder en het *proxima.*
 Adervlies (*a*), of tusschen het laatste
 en het Lamvlies (*b*), welk door de
 Zwakheid der Baarmoeder wordt te weeg-
 gebracht.

GENEESWIJZE. Omtrent het einde der Zwan- *Thera-*
 gerheid, worde de Onderbuik dagelijks *pie.*
 met Geest van Lavendel gewasfchen,

(*a*) *Chorion.*

(*b*) *Amnion.*

en inwendig gegeven een Kaneelmengfel met Extract van Peruviaanfchen Koortsbast. Onder de Verlofing, echter, worde het Vocht van het Lamvlies, het Hoofd der Vrucht opgeheven zijnde, langzamerhand, niet op eens, uitgelaten.

PRURI-
TUS VUL-
VÆ.

JEUKTE VAN DE SCHAMELHEID

bestaat in een ontembaar gevoel om de Teeldeelen of de Schamelheid te wrijven.

Diagnofis. Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het Bericht van de zwangere Vrouw, of het Gezigt der met de Nagels ontvelde Teeldeelen.

Prognofis. VOORSPELLING. De Ziekte belet den Slaap, en houdt meestal op of verdwijnt omtrent het midden der Zwangerheid, fomtijds, echter, blijft zij de geheele Zwangerheid voortduren, en eindigt ftraks na den afloop der Verlofing.

Caufa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid van de bevruchte Baarmoeder met de Schamelheid en de Teeldeelen.

Therapia. GENEESWIJZE. Uitwendig worde aangelegd

Water tegen Jeukte

℞ *Aquæ communis* unc viij.

Mercurii sublimati corrosivi gr. vj.

Al.

Albuminis unius ovi (†)

Gebruik. Drie- of viermaal daags wor-
de hiermede het jeukende Deel gewas-
schen.

ZUCHTGEZWEL IN DE BEENEN OEDEMA CRURUM.

is eene zuchtachtige Opzwellling van de be-
nedenste Ledematen.

KENTEEKENEN. Het Gezwel is koud, ge-*Diagno-*
lijkkleurig aan den Huid, onpijnlijk, en *sis.*
behoud een' Kuil van den ingedrukten
Vinger. Het ontstaat in de laatste maan-
den der Zwangerheid, en klimt bij trap-
pen op van de Enkelen tot de Dijen en
Teeldeelen. Soms tijds zwellen ook de
Lendenen, het Aangezicht en de Handen
op. Nu en dan is alleenlijk het eene
Been door de schuinsche ligging van de
Baarmoeder gezwollen.

VOORSPELLING. Het Gezwel verdwijnt *Prognosis.*
naauwelijks ooit vóór de Verlossing.

NAASTE OORZAAK. Eene Zamendrukking van *Causa*
de Heupwatervaten (a) door de opge-*proxima.*
zwollene Baarmoeder.

(†) Dat is:

N. V.

Gemeen Water *acht* oncen.

Opgeheven bijtende Kwik zes greinen.

Het wit van één Ei.

(a) *Vasa lymphatica iliaca.*

Therapia. GENEESWIJZE. Eene Omzwachteling van de Beenen, en Wasching met ontbinding van Ammoniakzout, gemengd met gekamferden Brandewijn, is in de Ziekte van nut.

ADERSPAT AAN DE BEENEN

VARICES
CRURUM.

is eene knobbelachtige Uitzetting van de Schinkeladeren.

Diagnosis. KENTEEKENEN. De Gezwollen der Aders zijn niet alleen knobbelachtig, maar ook ligt blaauw, en eenigzins pijnlijk. Zij ontstaan in de laatste maanden der Zwangerheid. Soms komen zij voor niet alleen aan de Beenen, maar ook aan de Dijen, de Lippen der Schamelheid, ja aan het onderste gedeelte van den Buik.

Prognosis. VOORSPELLING. De Aderspat verdwijnt zelden vóór de Verlossing, en wordt in iedere Zwangerheid grooter. Van eene uit zich zelve ontstane Bersting worden soms eene groote Bloedvloed en zeer kwade Zweren geboren.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Zamendrukking van de Heupaderen door de te zeer gezwollene Baarmoeder.

Therapia. GENEESWIJZE. 'Er worden dezelfde Middelen, als in het Zuchtgezwel aan de Beenen, gegeven. Volbloedigen worde een Ader geopend.

A A N B E I J E N

HÆMOR-
RHOIDES.

bestaan in eene Opzwellling van de Speen-
aderen buiten of binnen den Aars.

KENTEEKENEN. De uitwendige Aanbeijen *Diagno-*
maken blaauwe Gezwelletjes omtrent den *sis.*
Mond van den Aars. De Gezwelletjes
van inwendige Aanbeijen, echter, worden
gekend door het inbrengen van den Vin-
ger in den Endeldarm. Soms tijds wor-
den de Aanbeijen ontstoken, en dan ont-
staan 'er voornamelijk onder den Stoel-
gang een hevige Brand, pijnlijke Span-
ning, en Klopping in den Endeldarm,
en eene Moeijelijkheid in het Zitten. Nu
en dan ontstaat 'er eene Bloeddruppeling
uit in- of uitwendige Aanbeijen.

VOORSPELLING. Eene verwaarloosde Ont-*Progn-*
steking van Aanbeijen gaat niet zelden *sis.*
over tot eene Verzwering en een Pijpge-
zwel, ja tot Versterving van den Aars.

NAASTE OORZAAK. Eene Zamendrukking *Causa*
van den Speenaderen door de gezwol-*proxima.*
lene Baarmoeder.

GENEESWIJZE. In pijnlijke Aanbeijen worde *Thera-*
aangelegd eene *pia.*

Pijnstillende Stoving.

℞ *Herbæ Malvæ,*

Foliorum Hyosciami aa. Manip. β.

H 4

Ct-

Coquatur in aquæ libr. ij.

Colaturæ adde

Aceti Lithargyrii scr. ij. (†)

Gebruik. Worde aan den Aars aangelegd.

Wanneer, echter, de Ontsteking sterk is, geschiede 'er tegelijk eene Aderlating, worden Bloedzuigers in den omtrek van den Aars geplaatst, de Gezwelletjes der Aanbeijen doorgesneden, en aangebragt eene koude Stoving en eene koude Klis-
teer.

EPHELI-
DES.

S P R O E T E N

zijn geelachtige of donkere Vlekken op het Voorhoofd van zwangere Vrouwen.

Diagnos. KENTEEKENEN. Soms tijds zijn de Vlekken klein, soms tijds groot genoeg, ja eene hand breed, en meestal staan zij op zichzelve. Niet alleen komen zij voor op het Voorhoofd, maar ook in het val-
len der Borsten.

(†) Dat is:

N. V.

Kaasjeskruid,

Bladeren van zwart Bilzenkruid van elks
één halve handvol.

Gekookt in twee ponden Waters.

Voeg bij het Doorzeegfel van

Azijn van Goudglit twee scrupels.

VOORSPELLING. Zelden verdwijnen zij vóór *Prognosis*.
de Verlofing.

NAASTE OORZAAK. De Ziekte ontstaat uit *Causa*
eene te groote Hoeveelheid of verkeerde *proxima*.
Scheiding van de Gal. Niet zelden worden
zwangere Vrouwen, maar ook zij,
bij welke de Maandstonden belet zijn,
door Sproeten aangedaan.

GENEESWIJZE. Inwendig worden toegediend *Therapia*.
Pillen uit Extract van Duivekervel, *pia*.
Malrove en Hondsgras, en uit het Poeder
van *Plumer*. Uitwendig wende
men aan Azijn van Mirikwortel of eene
Ontbinding van opgehevene Kwik, of
een

Blanketfelwater.

R. Furfurum Amygdalarum dr. ij.
Aque Rosarum,
— *Florum Naphæ aa. unc. viij.*
Terantur in Emulsionem, cui adde
Tincturæ Benzoes dr. ij.
Boracis dr. j.

Gebruik. Tot wasching van de Vlek-
ken.

(†) Dat is:

N. V.

Zemelen van Amandelen twee dragmen.

Rozenwater,

Gedistilleerden Oranjabloesem van elks acht
oncen.

RETRO-
VERSIO
UTERI.

ACHTERWAARTSCHE KEERING VAN DE BAARMOEDER

is eene Afwijking van den grond der Baarmoeder naar het Heiligbeen, en van den Mond der Baarmoeder naar de Schamelheidsbeenderen.

Diagnos.

KENTEEKENEN. De Ziekte openbaart zich zeer dikwijls in de derde, zeldzamer in de vierde, en allerzeldzaamst in de vijfde maand van de Zwangerheid, nooit later. 'Er wordt eerst eene moeilijke Pislozing, Droppelpis, Hardlijvigheid en Perfsing tot Stoelgang waargenomen. Bij het onderflaan voelt men den grond der Baarmoeder naar de Zijde van het Heiligbeen als eenen grooten Bal teruggebogen, en de Mond der Baarmoeder rust op de Schamelheidsbeenderen, of boven dezelve opgeheven kan hij door den Vinger niet ontdekt worden. Eindelijk komt 'er eene volkomene Pisopstopping (*a*), Braking, Koorts, Koude der Ledematen en de Waterblaas, tot den Navel toe uitgezet, berst, en brengt den Dood te weeg.

Tot eenen Amandeldrank gewreven, voeg

'er bij van

Tinctuur van welriekende Afa *twee* dragmen.
Goudlijm *één* dragme.

(*a*) *Ischuria.*

VOORSPELLING. De Ziekte is allergevaar-*Prognosis.*
lijkst, eene grootere graad van Keering
der Baarmoeder is doodelijk wegens de
moeijelijkheid om ze te regt te brengen,
indien 'er geene Miskraam volgt vóór de
de Bersting van de Waterblaas.

NAASTE OORZAAK. Een Hinderpaal in het *Causa proxima.*
bovenste opening van het Bekken.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene engere ope-*Causæ excitantes.*
ning boven van het Bekken, eene ach-
terwaartsche Aanhechting (*b*) van den
Moederkoek, een Val, Schrik, Ophou-
ding van Drekstoffe boven den Endel-
darm. Meest, echter, lang opgehou-
dene Pis, want de volle Waterblaas op-
klimmende, trekt het achterste gedeelte
van den Hals der Baarmoeder naar bo-
ven, van waar de Keering van den Grond
gemakkelijker wordt.

GENEESWIJZE. Na eene voorafgegane Ont-*Therapia.*
lasting van den Endeldarm door de
Klisteer, en van de Waterblaas door den
Catheter, worde de gekeerde Baarmoe-
der in haren stand terug gebragt. De
zwangere Vrouw worde rustende op
Knien en Ellebogen, en met eene neder-
gedrukte Borst overdwars in het Bed
geplaatst. De Vroedmeester brenge vier
Vingers in de Scheede, en drukt met
hunne toppen den Grond der Baarmoeder
opwaarts naar den Navel. Zelden ge-

(*b*) *Infertio.*

lukt de Herstelling van de Baarmoeder op hare plaats door middel van de Vingers in den Endeldarm ingebracht (*). De teregtbrenging van de Baarmoeder geschied zijnde, worde tot de vijfde maand der Zwangerheid eene Spons of een Zetprop (c) aangebracht. De Ontlasting van de Pis gelukt somtijds gemakkelijker door den Catheter voor Mannen, dan door die voor Vrouwen geschikt is. Wanneer deze ook niet kan gebruikt worden, geschiede eene Doorboring van de Blaas boven de Schamelheidsbeenderen.

Alle deze Middelen vruchteloos beproefd zijnde, worde aangeraden de Doorsnijding van de Krakebeensvereening (d) of eene Opening van de Baarmoeder, door den Troikar, opdat 'er eene Miskraam volge.

ISCHURIA
GRAVIDA-
RUM.

PISOPSTOPPING VAN ZWANG- GEREN.

is eene Ophouding van de Pis in de Waterblaas.

*Diagnos-
is.*

Het KENTEEKEN ontwaart men door het Berigt van de Zieke, door den Aandrang tot Wateren, en eene Opzwellling bo-

(*) MELITSCH, Verhandeling over de Omkeering der Baarmoeder, bl. 74. *Hoogd. Uitgave.*

(c) *Pesfarium.* (d) *Synchondrotomia.*

ven de Schamelheidsbeenderen. Doch terstond moet onderzocht worden, wanneer de Ziekte in de vier eerste maanden aankomt, of 'er niet eene Keering van de Baarmoeder plaats heeft.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaar- *Prognosis.*
lijk en gemakkelijk te genezen, indien 'er geene Keering van de Baarmoeder aanwezig is.

NAARSTE OORZAAK. Een Beletfel, welk *Causa proxima*
den Hals der Waterblaas sluit.

De OPWEKKENDE OORZAAK is meestal eene *Causa excitans.*
Kramptrekking van den Hals der Waterblaas, veroorzaakt door Verkoeling, Gramschap of Schrik. In de laatste maand is zij eene Afdaling van de zwangere Baarmoeder, welke den Hals der Waterblaas zamen drukt.

GENEESWIJZE. Op de Schamelheid legge *Therapia.*
men eene Pap, uit verzachtende Kruiden, en Bladen van zwart Bilzenkruid, in Melk gekookt, en de zwangere Vrouw worde in een laauw Bad geplaatst. Inwendig geve men een

Likmiddel van Wolfsklaauw.

R. Farinæ Lycopodii dr. ij.

Syrupi de Althæa unc. jß.

Exactissime contritis adde

Aque communis unc. ij. (†)

(†) Dat is:

N. V.

Meel van Wolfsklaauw twee dragmen.

Stroop

Gebruik. Alle twee uren een groote lepel.

ENURE-
SIS.

P I S O N T L O P I N G

noemt men eene onwillekeurige Droppeling der Pis uit de Pisbuis.

Diagnos. Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het Bericht van de Zieke. De Kwaal komt meestentijds alleenlijk aan in de laatste maand der Zwangerheid. Maar men vindt getrouwde Vrouwen, welke in en buiten de Zwangerheid bij de minste Buiging van het Ligchaam, onder het Hoesten of Lagchen onwillekeurig Pis lozen.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer ongemakkelijk, zij vervelt den huid, verspreidt Stank van zich, houdt nauwelijks op vóór de Verlossing.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Drukking van zwangere Baarmoeder, op den Grond van de Waterblaas, of buiten Zwangerheid een verslapte Sluitspier van de Blaas door menigvuldig Baren.

Therapia. GENEESWIJZE. Op de Schamelheid worde gelegd een vierdubbeld gevouwen Doek

Stroop van Althæa *anderhalf* once.

Zeer fijn zamengewreven, voeg gij 'er bij van

Gemeen Water *twee* oncen.

om de Pis in te laten. In eenen overhangenden Buik bediene men zich van een' Buikfingel.

Na de Verlosfing worde op de Schamelheid aangelegd eene Stoving uit rooden gekamferden Wijn, of uit koud Water, en inwendig gegeven een

Poeder tegen de Pisontloping

R. Pulveris uvae Ursinae unc. j.

Sacchari albi unc. β.

Pulveris Cantharidum tenuissime pulverati gr. ij. (†)

Gebruik. 's Morgens en 's avonds een kleine lepel.

UITZAKKING VAN DE BAAR-
MOEDER

PROLAP-
SUS UTE-
RI.

is eene Afdaling van de bevruchte Baarmoeder binnen of buiten de Holte der Scheede.

KENTEEKENEN. Eene Uitzakking in de *Diagn.* Scheede wordt door het Gevoel, bui-*sis.*

(†) Dat is:

N. V.

Poeder van Beerenbezen één once.

Witte Suiker een half once.

Zeer fijne Poeder van Spaansche Vliegen
rie greinen.

ten de Scheede door het Gezigt gekend.

Pronosis. VOORSPELLING. Het Ongemak veroorzaakt eene moeilijke en zeer pijnlijke Verlosfing, indien het te voren niet wordt ingebracht.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Meestal eene te groote Ruimte van het Bekken. Van waar de bevruchte Baarmoeder in de laatste maand van de Zwangerheid reeds zoo zeer met het Hoofd der Vrucht afdaalt, dat de Mond der Baarmoeder tusfchen de Lippen der Scheede uitsteekt.

Cause excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Na de Verlosfing wordt de Uitzakking der Scheede veroorzaakt door eene te zeer verhaaste Verlosfing, door eene hevige Afhaling van den Moederkoek, nog aan de Baarmoeder vastgehecht, door het te spoedig verlaten van het Kraambedde, om den dagelijkschen arbeid weder te ver-
 rigten, van waar zoo vele Boerenvrouwen door Uitzakking gekweld worden.

Therapia. GENEESWIJZE. Eene uitgezakte Baarmoeder moet terftond volgens de regels van kunst, en door eenen goeden Zetprop, hoedanig die van *Zellar* of van *Brunighaus* is, tot de Verlosfing toe binnen gehouden worden.

UITPUILING VAN DEN ON- DERBUIK

ABDOMI-
NIS PRO-
PENSIO.

is, wanneer de Onderbuik over de Schamel-
heidsbeenderen overhangt.

De KENTEEKENEN worden door het Gezigt *Diagno-*
ontdekt. De Onderbuik van de zwang-*sis.*
gere Vrouw hangt, wanneer zij zit, op
de Dijen. De Mond der Baarmoeder is
naar de zijde van het Heiligbeen ge-
plaatst, en zoo hoog, dat hij naauwe-
lijks met den Vinger kan onderzocht
worden. Eene gewaarwording van Trek-
king, ongemakkelijkheid in den Gang,
Moeijelijkheid in de Pislozing of Pisdrop-
peling en geneigdheid tot Vallen verge-
zelt de Ziekte.

VOORSPELLING. De Ziekte aan zichzelve *Progn-*
overgelaten, veroorzaakt eene zeer moei-*sis.*
elijke Verlosfing, in welke de Keering
van de Vrucht, niet dan van achteren,
mogelijk is. Beenbreuken in Zwangeren
worden gewoonlijk meestal alleen na de
Verlosfing genezen.

NAASTE OORZAAK. Eene schuinsche Ligging *Causa*
van het Bekken naar voren, door het *proxima.*
vastzitten van den Moederkoek in voor-
ste gedeelte van de Baarmoeder.

GENEESWIJZE. De zwangere Vrouw drage *Thera-*
van de derde maand af tot de Verlos-*pis.*
sing toe eenen goeden Buikfingel. Ea-

diene zich bij het gaan van een Stokje en platte Schoenen. Vermijde het open afklimmen van Trappen.

ABOR-
TUS.

M I S K R A A M

is eene Uitdrukking van de Vrucht uit de Baarmoeder vóór het midden der zevende maand.

Diagnos.

KENTEEKENEN. De Zwangere gevoelt vliegende Pijnen in den Onderbuik en omtrent de Liezen. De Borsten worden dunner en het Bloed vloeit uit de Baarmoeder, 'er komt Koude in de Ledematen en Aandrang tot Afgang. Eindelijk ontstaan 'er ware Barendsweeën, door welke de Mond der Baarmoeder geopend, en waarin de Blaas van het Lamvliesvocht uitgestoten wordt. Deze breekt vervolgens, en zoo wordt eindelijk de Vrucht uit 's Moeders schoot uitgedreven. In de eerste maanden geschiedt 'er meestal eene Lozing van een ongeschonden Ei. Dit heeft in de zesde week doorgaans de grootte van een dui-veneï, in de achtste van een hoenderei, en in de twaalfde van een ganzenei.

Prognosis.

VOORSPELLING. De tijd, in welken de Mis-kraam het meestal voorkomt, is op het einde van de derde of in het begin van de vierde maand, en liever in die da-

gen, in welke buiten de Zwangerheid de Stonden gewoonlijk vloeiden. Hoe later de Miskraam aankomt, zoo veel gevaarlijker is zij van wege den Bloedvloed en achterblijven van den Moederkoek. Meer Jongens, dan Meisjes komen door eene Miskraam om. Alle zoo vroeg ter wereld gebragte Kinderen sterven, maar die later of na de zevende maand geboren worden, komen 'er niet zelden door.

NAASTE OORZAAK. Eene prikkelbare Slapheid (a) van de Baarmoeder, die zich *Causa proxima* bij de minste prikkeling zamentrekt.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Een Val op den Buik of eene hevige belediging, der Baarmoeder aangebragt. Aandrangen van de Maandstonden, Volbloedigheid, hevige Gemoedsaandoening, aanhoudende en verhitte vleeschelijke Samenwoning. Hevige Braking of Buikloop (b). Misbruik van Koffij en laauwe Dranken. Ingenomene Purgeer- of Stonden bevorderende (c) Middelen, veelvuldige Aderlating, voornamelijk op den Voet, misbruik van Mineraalwaters of van Leverluchtbaden. Overvloedige witte of Zogvloed, of Zoging van een Kind in de Zwangerheid.

(a) *Atonia.* (b) *Dysenteria.* (c) *Drastica*
vel *emmenagoga.*

Therapia.

GENEESWIJZE. Tot een behoedingsmiddel worde aan zwakke Vrouwen reeds in de eerste maanden der Zwangerheid den Koortsbast met Tinctuur van Kaneel gegeven. Bij de aankomst, echter, van eene Miskraam, diene men toe een Kaneelmengsel met Heulsap, om de Kramp-trekkingen en den Bloedvloed der Baarmoeder te matigen.

De Kinderen, die uit hoofde van de te vroege Verlossing zwak zijn, moeten alleen gevoed worden met Hoendernat, in welke de Dojer van een Ei ontbonden is, en verder worden zij versterkt door Baden uit Melk en Vleeschnat.

GRAVIDITAS FOETUS MORTUI.

ZWANGERHEID VAN EENE DOODE VRUCHT

wordt genoemd de Zwangerheid, in welke men eene doode Vrucht in de Baarmoeder draagt.

Diagnos.

KENTEEKENEN. Gedurende de Dragt is deze soort van Zwangerheid zeer twijfelachtig. Maar zij wordt ondersteld, wanneer men volstrektelijk geene Beweging der Vrucht ontdekt. Wanneer 'er volgt eene Verzachting, en Invalling van de Borsten, een Zogvloed. Zoodra, echter, bij het begin der Verlossing de Mond der Baarmoeder ontsloten wordt en het Lamvliesvocht uitvloeit, ont-

waart men eenen verschrikkelijken Krenkstank in het geheele Vertrek. Doch men moet onderzoeken, of niet slechts het voorkomend gedeelte verstorven (a) zij.

VOORSPELLING. De Ziekte komt veelvuldig *Prognosis* voor, men heeft ook voorbeelden van Vrouwen, welke tien en meermalen eene doode Vrucht ter wereld gebragt hebben. De Verlosfing van eene doode is even moeilijk als die van eene levendige Vrucht.

De NAASTE OORZAAK is meestal onbekend, *Causa* dikwijls, echter, ontstaat zij door eene *proxima*. belette Beweging des Bloeds uit de Nageboorte (b) in de Vrucht.

VERWIJDERDE OORZAKEN. Verharding van *Causæ* den Moederkoek of Zamendrukking van *remota*. denzelven in eenen (c) kankerachtigen Zak van de Baarmoeder. Een ziekelijke, of in eenen knoop gedraaide, of door het Hoofd zamengedrukte, Navelstreng. Eene hevig aangedaan Geweld van den Onderbuik. Stuiptrekkingen of groote Volbloedigheid of eene andere Ziekte van de Vrucht. Sterke Electrifiering van de Moeder, en men zegt, dat de Bliksem, zonder belediging van de Moeder, de Vrucht in de Baarmoeder gedood heeft.

GENEESWIJZE. De Zwangerheid en Verlos- *Therapia* fing van eene doode Vrucht, worde aan *pia*.

(a) *Gangrænosa*. (b) *Secundina*.

(c) *Scirrhus*.

de Natuur overgelaten. Wanneer, echter, de Ziekte hebbelijk wordt, geven men een

Poeder van dolmakende Nachtschade.

*R. Folior. Belladonnæ,
Rhei electi aa. gr. v. (†)*

Gebruik. Om den anderen dag vóór men zich naar bed begeeft (*). Alzoo wordt de kracht der Nachtschade, die anders het Hoofd beroert, minder gevoelt. (†)

GRAVIDITAS EXTRAUTERINA.

ZWANGERHEID BUITEN DE BAARMOEDER

noemt men eene Zwangerheid, in welke de

(†) Dat is:

N. V.

Bladen van dolmakende Nachtschade,
Uitgezochte Rhabarber van elks vijf greinen.

(*) SCHMUKER, vermiste Geschriften, Boek 2, bl. 89. *Hoogd. Uitgave.* Eene Vrouw had, uit hoofde de Moederkoek in eenen Kankerachtigen Zak der Baarmoeder zich verbergde, reeds negenmaal eene doode Vrucht ter wereld gebragt. Wanneer, echter, haar de Nachtschade werd toegediend, was de tiende Vrucht levendig. Ditzelfde is waargenomen in eene Vrouw, welke reeds tweemaal eene doode Vrucht had gebaard.

(†) THEDEN, Nieuwe Waarnemingen. *Hoogd. Uitgave.* In 8vo.

Vrucht buiten de Holte der Baarmoeder geplaatst is.

Eene Zwangerheid buiten de Baarmoeder, echter, is of van de

Eerste soort (a), wanneer de onvolwasfene Vrucht in de plaats blijft, in welke zij ontvangen is. Zeer dikwijls houdt zij zich op in de Trompet van Fallopius, zeldzamer in den Eijerstok, of in de Holte des Onderbuiks, in welke het bevruchte Eitje afdaalt. — of zij is van de

Tweede soort (b), wanneer de Vrucht uit de plaats, alwaar de ontvangenis oorspronkelijk geschied is, door eene opgewekte verzwering van haar Verblijf, naar eene andere Holte verhuist. Hiertoe behoort de Zwangerheid *in de Scheede*, en *in de Waterblaas (*)* en, wanneer de Baarmoeder scheurt, de Zwangerheid *in den Onderbuik*.

ALGEMEENE KENTEEKENEN. 'Er wordt *Diagnos* meestal een achterblijven van de Maand-^{*is gene-*} stonden, en eene Spanning en Op-^{*ralis.*} zwelling van de Borsten, nu en dan melkachtig, waargenomen. Na de vierde maand der Zwangerheid ontstaat 'er

(a) *Graviditas extrauterina primaria.*

(b) ——— *secundaria.*

(*) JOSEPHI, over de Zwangerheid buiten de Baarmoeder, en over eene Zwangerheid in de Waterblaas in het bijzonder. *Hoogd. Uitgave.*

eene ongelijk, gespannen, meer of min pijnlijk Gezwel, welk allengskens aangroeit aan de zijde van den Onderbuiks of van den Navel. In dit Gezwel wordt de Beweging der onvolwasfene Vrucht duidelijk waargenomen, en wel dadelijk onder de Bekleedselen (c) van den Onderbuik. Den Mond van den Baarmoeder vindt men gesloten en onveranderd, somtijds op het einde der Zwangerheid verwijd en opgezwollen. De Baarmoeder zelf is eenigermate verwijd, maar ledig, doch met het afvallende Vlies van Hunter overtoegen. Na de tiende maand, dat te bewonderen is, ontstaan 'er bijna altijd hevige en somtijds met Bloedvloed aanhoudende Barendsweeën, niettegenstaande de Verlossing volgt. Eindelijk houden die Weeën allengskens ten eenemaal op. De Teekenen van eene Zwangerheid buiten de Baarmoeder van de *tweede soort* zijn zeer twijfelachtig, en moeten alleenlijk door het gevoel door de Scheede of den Endeldarm onderzocht worden.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer gevaarlijk en meestal doodelijk. Wanneer de onvolwasfene Vrucht niet straks, door de ontvangenis in de Trompet of den Eijerstok zamengedrukt, omkome,

(c) *Integumenta.*

De Uitkomst der Ziekte, wanneer de Vrucht voldragen is, draagt gewoonlijk op drieërlei wijze zich toe.

1. Doodt zij de Moeder onder de *hevigheid* der Weeën tot eene ijdele Verlossing.
2. Gaat zij over tot eene *altijddurende* Zwangerheid, welke het geheele Leven aanhoudt.
3. Gaat de Vrucht tot *verrotting* over, en wordt door eene ontstane Verzwering in den Onderbuik, den Endeldarm, of de Scheede bij stukken geloosd, of men kan ze uitnemen, indien eene Rot- of uitterende (*d*) Koorts de Moeder onder de genezing niet wegrukt.

NAASTE OORZAAK. Een belette Doorgang *Causa* van het bevruchte Eitje uit den Eijerstok *proxima* door de Trompet van Fallopius tot de Baarmoeder.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene te groote *Causa* Vernaauwing van de Trompet van Fallopius, of eene meer, dan gewone, *excitantes*, Grootte van het bevruchte Eitje veroorzaakt eene Zwangerheid *in de Trompetten*. En het Eitje, te zeer aan den Eijerstok hangende, maakt eene Zwangerheid in den *Eijerstok*. Wanneer, echter, het bevruchte Eitje uit den Eijerstok of de Trompet van Fallopius

(*d*) *Febris hectica*.

valt, ontstaat 'er eene Zwangerheid *in den Onderbuik*. En wanneer de Waterblaas of Scheede door eene Verzwering doorboord wordt, en de Vrucht deze Holten instort, is 'er eene Zwangerheid *in de Waterblaas* of in de *Scheede* aanwezig.

Therapia.

GENEESWIJZE. Indien, na het eindigen van eene Zwangerheid in den Onderbuik, eene Ontsteking of ander bedenkelijk Toeval zich in het Gezwel van den Onderbuik ontdekt, moet dadelijk boven het Gezwel de Buikopening (e) geschiede, opdat de Vrucht en de Moederkoek 'er kunnen uitgenomen worden.

GRAVIDITAS SUPERFOETATA.

ZWANGERHEID DOOR OVERBE- VRUCHTING

is eene Zwangerheid in de Baarmoeder, die na de Verlossing van eene voldragene Vrucht nog voortduurt.

Diagnos.

KENTEEKENEN. De zwangere Vrouw behoudt na de Verlossing van eene voldragene Vrucht, nog een' gezwollen' Buik met de kenbare beweging van eene andere Vrucht in de Baarmoeder. En na eenige Maanden volgt 'er wederom de Verlossing van eene andere voldragene Vrucht.

(e) *Sectio gastrica.*

VOORSPELLING. Deze Zwangerheid is zeer *Prognosis.* zeldzaam, en meestal is, zoo wel de tweede, als de eerste Verlosfing zonder gevaar. Doch ook hebben Vrouwen gedurende Zwangerheid buiten de Baarmoeder meermalen en gelukkiglijk uit de Baarmoeder gebaard.

NAASTE OORZAAK. Eertijds geloofde men, *Causa proxima.* dat eene Overbevruchting van eene zwangere Vrouw niet mogelijk was, dan in eene dubbele, tweeledige, of tweehoornige Baarmoeder, maar de nieuwe Waarneming leert, dat ook de Overbevruchting in eene enkelvoudige Baarmoeder kan geschieden (*).

GENEESWIJZE. De Zwangerheid en Verlosfing van eene overbevruchte Vrucht *Therapia.* moet men aan de Natuur overlaten.

VENUSZIEKTE VAN ZWANGEREN

SYPHILIS
GRAVIDARUM.

is eene Zwangerheid met Venerifche Besmetting vermengd.

KENTEEKENEN. Lang, fomtijds na het *Diagnosis.* voorafgaan van eene fjankeachtige Zweer, ontstaan 'er Zweren in de Lel, de Amandelen, de Keel of Neusgaten,

(*) HUFELAND, Nieuwste Jaarboeken der Franfche Geneeskunde, B. I. bl. 451. *Hoogd. Uitgave.*

roode, niet jeukende Vlekken op het Voorhoofd, Knoopgezwellen, Knobbels of Gomgezwellen (*a*) op de Hersenpan, het Sleutelbeen, of Scheenbeen; Beenetende Zweren, Pijnen in de Beenen, die voornamelijk 's nachts door de hitte van het bed hevig zijn.

Prognosis. VOORSPELLING. Zwangere Vrouwen met Venusziekte besmet, krijgen ligtelijk eene Miskraam. Het vooroordeel, dat men aan Zwangeren vóór de Verlosfing geen Kwik mag geven, is schadelijk, want intusfchen worden Moeder en Vrucht aller kwaadaardigst omgebracht. Sterke Kwijling (*b*), echter, brengt ligtelijk eene Miskraam te weeg. Eene Venerifche Tering is meestal ongeneeslijk. Laauwe Baden zijn der Besmetten met Venusziekte van geen voordeel. De zinkingachtige (*c*) Pijn, welke door de Genezing bij de verandering van het Luchtgestel overblijft, verdwijnt langzamerhand van zelve.

Causa proxima. De NAASTE OORZAAK is eene Venerifche Besmetting aan het geheele Ligchaam medegedeeld, vooral door eenen Sjancker. Nooit, immers, ontstaat 'er eene volkomene Venusziekte door eenen witten Venusvloed. De Vrucht komt niet eerst onder de Verlosfing, maar reeds onder de

(*a*) *Gummata.*
rheumaticus.

(*b*) *Salivatio.*

(*c*) *Dolor*

Zwangerheid door de Venusmet om
Zie de Handleiding over de kennis
van de Ziekten der Kinderen (*).

GENEESWIJZE. Behalve laauwe Baden., *Thera-*
eenen versterkenden Leefregel, en een *pie.*
Afkookfel van langen Pokwortel (*d*)
diene men toe het Kwik.

Pillen van gomachtige Kwik.

℞ *Mercurii vivi depurati dr. j.*

Pulveris Gummi arabici,

Mellis puri aa. unc. β.

Conterantur in mortario vitreo ad per-
fectam Mercurii extinctionem, dein
addatur

Pulv. Liquiritiæ unc. β. (†)

Maak hier van Pillen van *drie* greinen en

Gebruik 's morgens en 's avonds vijf Pil-
len. Deze bevatten *één* grein Kwik.

(*) Bij den Uitgever dezes in het jaar 1808 ver-
taald, bladz. 134.

(*d*) *Sarsapavilla.*

(†) Dat is:

N. V.

Levendige Gezuiverde Kwik *één* dragme.

Poeder van Arabische Gom,

Zuiveren Honig van elks *één* once.

Na dit alles in eenen glazen Mortier ge-
wreven te hebben tot volmaakte Uit-
blusfing van het Kwik, voeg 'er bij van
Poeder van Zoethout een *half* once.

*Pillen van witten Arend.**R. Aquilæ albæ gr. xij.**Extracti Corticis Peruviani dr. β.**Laudani liq. Sydenham. gut. v. (†)*

Maak hiervan vierëntwintig Pillen en

Gebruik 's Morgens en 's avonds eene Pil.*Mengfel van bijtende opgehevene Kwik.**R. Mercurii sublimati corrosivi gr. iv.**Tincturæ Thebaicæ dr. j.**Syrupi Cort. Aurant. unc. ij.**Aquæ communis destillatæ unc. vj.**— Cinnamoni unc. ij. (††)**Gebruik.* 's Morgens en 's avonds één lepel.

(†) Dat is:

N. V.

Witten Arend *twaalf* greinen.Extract van Peruviaanschen Koortsbast een *half* dragme.Vloeibaar Heulsap van Sydenham *vijf* drop-
pels.

(††) Dat is:

N. V.

Bijtende opgehevene Kwik *vier* greinen.Tinctuur van Heulsap *één* dragme.Stroop van Oranjeschillen *twee* oncen.

Gedistilleerd Water zes oncen.

Kaneelwater *twee* oncen.

Wanneer de Zieke het inwendig gebruik van het Kwik niet kan verdragen, maar altijd door Koliek, Braking, Buikloop, Koorts wordt aangedaan, dan wrijve men dagelijks, of om den anderen dag in de Leden een *half* dragme *Kwikzalf* (e). Men moet dagelijks, echter, de Plaats der inwrijving verwisselen, en de Gift (f) der Zalf kan allengskens tot *twee* dragmen vermeerderd worden. De Zieke zelve of eene andere Vrouw, maar met eenen handschoen gewapend, kan de Wrijving verrigten.

Wanneer 'er *Kwijling* komt, welke de stank uit den Mond, koperachtige Smaak en Zwelling van het Tandvleesch aanwijst, moeten dadelijk alle Kwikmidlen ter zijde gezet worden. De Mond worde gestoofd met een Afkooksel van Salie met Melk, de Hals bedekt met eene warme Stoving, en men gebruike laauwe Baden. Na het ophouden der Kwijling worden weder de Kwikmidlen, doch gematigder, toegediend.

De Vroedvrouw moet zich wachten den Vinger of de Hand, wanneer dezelve met eenig wondje of zweertje bezet zijn, in de met Venusziekte besmettene Scheede, anders dan met eenen Handschoen bedekt, in te brengen.

(e) *Unguentum mercuriale.* (f) *Dosis.*

GRAVIDI-
TAS PER-
ENNIS.

ALTIJDDURENDE ZWAN- GERHEID

is eene Zwangerheid, die vele jaren duurt.

Diagno- KENTEEKENEN. Zoodanige Zwangerheid
sis. is zeldzaam eene Zwangerheid in, maar
meestal eene buiten de Baarmoeder. Zij
duurt fomtijds veertig of meer jaren,
of het geheele leven. In haar begin
zijn 'er Teekenen van eene Zwanger-
heid in of buiten de Baarmoeder. Maar
de tijd van Zwangerheid verlopen zijn-
de, vermindert de Zwellling van den
Onderbuik, keeren de Maandstonden te-
rug, en bevindt zich de Vrouw we-
der wel.

Progn- VOORSPELLING. Somtijds hebben de Vrouwen
sis. onder eene altijddurende Zwangerheid
het leven redelijk gemakkelijk veertig ja
somtijds vijftig jaren gerekt. Men heeft
ook eenige voorbeelden van Vrouwen, die
gedurende deze Zwangerheid meermalen
ontvangen en gelukkiglijk gebaard heb-
ben. Zeldzamer zijn de voorbeelden
van eene Vrucht, die zoo laat tot ver-
rotting is overgegaan.

Causa NAASTE OORZAAK. Eene Uitdrooging van
proxima. de Vrucht tot eene vaste of kraakbee-
nige Zelfftandigheid. Somtijds worden
het Ei, de Moederkoek, fomtijds de
Vrucht zelf met eenen phosphorischen

Kalk omkorst, hetwelk de *LITHOPÆDIA* of *STEENKINDEREN* maakt.

De VERWIJDERDE OORZAAK van altijdduren-*Causa* de Zwangerheid kan uit eene Verhar-*remota*. ding van den Mond der Baarmoeder of uit een Spekgezwel (a) gedurende de Zwangerheid ontstaan.

GENEESWIJZE. Wanneer de Vrouw zich *Thera-* wel bevindt, moet de geheele altijddu-*pia*. rende Zwangerheid aan de Natuur overgelaten worden.

GEMENGDE ZWANGERHEID.

GRAVIDI-
TAS MIX-
TA.

is eene Vrucht, tegelijk met eenen Vleesch-*TA*. klomp, in de Baarmoeder zich ophoudende.

De KENTEEKENEN zijn vóór de Verlossing *Diagno-* niet bekend. Maar het Kind en de Moeder-*sis*. koek geboren zijnde, vallen de Baarmoe- der en de Onderbuik, als in eene andere dragt, niet in, houden de Pijnen aan, is de Bloedvloed grooter dan gewoonlijk, en voelt men in den Mond der Baar- moeder een spons- of waterblaasachtig Ligchaam.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaar-*Prognos-* lijk, wanneer zij wel behandeld wordt. *sis*.

De NAASTE OORZAAK is onbekend. Zou *Causa* van twee Eijeren van *de Graaf* in de *proxima*.

(a) *Steatoma*.

Baarmoeder ontvangen, ook één in een?
Vleeschklomp veranderen?

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. De Vrucht gebaard zijnde, worde de Vleeschklomp aan de Natuur overgelaten, maar men geve een Kaneelmengfel met Heulfap, opdat de Pijn en Bloedvloed gematigd worden.

Z I E K T E N

V A N

B A R E N D E N.

I N H O U D.

- Te zwakke Barendsweeën.
Te sterke Barendsweeën.
Valsche Barendsweeën.
Witte Vloed van Barenden.
Vloed van valsch Water.
Waterzucht van Barenden.
Zuchtgezwel van de Schamelheid.
Bloedige Zwelling van de kleine Lippen der Schamelheid.
Ontsteking van de Schamelheid.
Stondenvloed van Barenden.
Uitzakking van den Aars.
Uitzakking van de Baarmoeder.
Binnenwaartsche Omkeering van de Baarmoeder.
Bersting van de Baarmoeder.
Bersting van den Bilnaad.
Stuipen van Barenden.
Kramp in de Beenen.
Perfingen tot Stoelgang.
Verwijding van het Staartbeen.
Verwijding der Beenderen van het Bekken.
Kropgezwel.
Moeijelijke Verlosfing.
-

Z I E K T E N

V A N

B A R E N D E N.

TE ZWAKKE BARENSWEEËN

DOLORES
PARTUS
NIMIS
DEBILES.

zijn echte Barendsweeën , maar die te zwak zijn

KENTEEKENEN. De Pijnen zijn of te kort, *Diagnosis.* of houden schielijk op, of zij komen bij lange tusschenpoozen weder, of verdwijnen ten eenemaal. De Vinger, in de Scheede gebragt, voelt eene zeer geringe Zamentrekking van den Mond der Baarmoeder, zoo ook voelt de Hand, op den Onderbuik gelegd, eene zeer geringe Zamentrekking van de Baarmoeder. Het Hoofd daalt niet.

VOORSPELLING. 'Er is eene zeer langzame *Prognosis.* Verlossing aanstaande.

NAASTE OORZAAK. Eene Slapheid van de *Causa* Baarmoeder, en Zwakheid van het Ze *proximum* nuwgestel.

*Cause
remota.*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Zwakheid van de Barenden uit eene voorafgegane of nog tegenwoordig zijnde Ziekte, of door de langdurigheid der Verlosfing. Schielijke Gemoedsaandoeningen. Vermenging met valsche Weeën.

Therapia.

GENEESWIJZE. Het voornaamste Middel is Heulsap. Men geve een Kaneelmengfel met Heulsap. Een' dronk van sterk riekenden Wijn, of het Delfstoffelijk pijnstillend Vocht met het vloeibare Heulsap van Sydenham. *Uitwendig* kan geschieden eene Wrijving van de Borsten, eene Terugdrukking van het Staartbeen, eene Prikkeling van den Mond der Baarmoeder door middel van den Hefboom, bij het Hoofd ingebracht; zeer dikwijls brengt een koude Stoving, op den Onderbuik gelegd, goede en sterkere Weeën voort. Deze middelen te vergeefs aangewend zijnde, moet het Hoofd met de Tang uitgehaald worden.

**DOLORS
PARTUS
NIMIS
FORTES.**
Diagnos.

TE STERKE BARENSWEEËN

zijn Barendswéeën, welke te hevig zijn.

KENTEEKENEN. Reeds in het eerste Tijdperk der Verlosfing zijn de Pijnen onder de Zamentrekking van de Baarmoeder zeer hevig, en te lang aanhoudende, met Tandknerfing, Trilling en Schudding van de Knieën en het geheele Ligchaam.

VOORSPELLING. De Ondragelijkheid der *Progn-*
Pijnen veroorzaakt niet zelden Stuiptrekkings-*sis.*
trekkingen.

NAASTE OORZAAK. Te groote Prikkelbaar-*Thera-*
heid en Gevoeligheid van het Zamenstel *pia.*
der Zenuwen.

VALSCHE BARENSWEEËN

DOLORES
PARTUS
SPURII.

zijn Pijnen in den Onderbuik der Barenden,
welke den Mond der Baarmoeder niet ver-
wijden.

KENTEEKENEN. Men ontdekt noch eene *Diagno-*
Zamentrekking van de Baarmoeder door *sis.*
het leggen van de Hand op den On-
derbuik, noch Verwijding van den
Mond der Baarmoeder onder de pijn,
bij inbrengen van den Vinger in de
Scheede.

VOORSPELLING. Valsche Pijnen verdooven de *Progn-*
echte, en vertragen daardoor de Verlossing. *sis.*

NAASTE OORZAAK. Eene Koliekpijn in de *Causa*
dikke Darmen. *proxima.*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Hardlijvigheid, *Causa*
Verkoeling, Volbloedigheid. Soms *remotæ.*
is 'er een Kramp, die den Hals der
Baarmoeder zamentrekt, en het Hoofd
van de Vrucht naar boven drukt.

GENEESWIJZE. 'Er worden zachte ontlastende *Thera-*
Klisteren gegeven, en, nadat de *pia.*
Afgang bevorderd is, een pijnstillend

Mengfel met een Aftrekfel van Kamillen. Volbloedigen worde een Ader gelaten.

LEUCOR-
RHOEA

WITTE VLOED VAN BARENDEN.

PARTUR-
RIEN-
TIUM.

is eene ruimere Lozing van een lijmachtig Vocht bij de aannadering der Verlosfing.

Diagnofis. Het KENTEEKEN wordt men bij Onderzoek gewaar. Reeds eenige dagen vóór de Verlosfing komt de Vloed aan. Het Vocht is meestal witachtig, maar, tegen het naderen der Verlosfing, wordt het rooskleurig, en met bloedstrepen vermengd.

Prognofis.

VOORSPELLING. Een middelmatige Vloed is geene Ziekte en maakt den weg voor de Vrucht glibberig, maar een te overvloedige, die lang vóór de Verlosfing begint, veroorzaakt Verzwakking.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene Prikkeling van Slijmklieren (a), door het daarop liggend Hoofd.

Therapia.

GENEESWIJZE is 'er niet van noden; want met de Verlosfing houdt de Ziekte op.

(a) *Glandulae muciparae.*

VLOED VAN VALSCH WATER PROFLU- VIUM

is de Uitvloeijing van waterig Vocht uit AQUÆ
SPURIE.
den Mond der Baarmoeder zonder breking
van het Vliesei (a) der Vrucht.

KENTEEKENEN. Bij onderzoek met den *Diagno-*
Vinger vindt men den Mond der Baar-*sis.*
moeder eenigzins gapenden, en het
Vliesei nog ongeschonden. Het valsche
Water vloeit niet snellijk gelijk het Lam-
vlieswater, maar meestal droppelgewijze,
en zonder eenige pijn van de Barenden,
eenige dagen of weken vóór de Verlossing.

VOORSPELLING. Deze Vloed brengt noch *Progno-*
der Barenden Vrouwe, noch der Vrucht *sis.*
eenig gevaar aan, en is zeer heilzaam,
wanneer één Waterzucht van de Baar-
moeder aanwezig is.

NAASTE OORZAAK. Eene Verzameling van *Causa*
Water tusschen de Baarmoeder en het *proxima.*
Ei der Vrucht, of tusschen het Ader- en
het Lamvlies. Of het scheuren van
eene groote Waterblaas.

Geene GENEESWIJZE is 'er nodig.

*Thera-
pia.*

WATERZUCHT VAN BARENDE N. HYDRO- METRA PARTI- RIEN- TIUM.

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

(a) *Ovum membranaceum.*

OEDEMA
VULVÆ.

ZUCHTGEZWEL VAN DE SCHAMELHEID.

is eene zuchtachtige Opzwellling van de groote Lippen der Schamelheid.

Diagnosis.

KENTPEKENEN. Bij sommige zwangere Vrouwen zwellen de groote Lippen der Schamelheid in de laatste maand der Zwangerheid zoo op, dat het gaan zeer moeilijk somtijds wordt. De Zwelling daalt nu en dan tot Dijen en Beenen af.

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte verdwijnt zelden vóór de Verlosfing en maakt haar moeilijk.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Zamendrukking van de Watervaten der Schamelheid door het liggen van de Baarmoeder op het Bekken.

Therapia.

GENEESWIJZE. De gezwollene Deelen worden tot den tijd der Verlosfing toe geftoofd door Kruiden en door derzelver Uitdamping. Inwendig geve men een Mannadrankje. Straks echter vóór de Verlosfing kan door eene Spaansche Vliegpleister of ligte Insnijding (a), het Gezwel ontledigd worden.

(a) *Scarificatio.*

BLOEDIGE ZWELLING VAN DE
BINNENSTE LIPPEN DER
SCHAMELHEID.

ECHYMO-
MA NYM-
PHARUM.

is eene bloedige Opzwellling van de binnenste Lippen der Schamelheid.

KENTEEKENEN. In de laatste maand der *Diagnos-*
Zwangerheid beginnen de binnenste Lip-*sis.*
pen der Schamelheid eene blaauwe kleur
te krijgen, en langzamerhand worden
zij zoo uitgezet, dat zij twee Beulingen
of groote blaauwkleurige, pijnlijke,
met zeer zwart bloed gevulde, Blazen
vertoonen.

VOORSPELLING. De Ziekte is gevaarlijk, *Progn-*
zelden vóór de Verlosfing verdwijnen-*sis.*
de, en dezelve bezwaarlijk makende.
Eene Lip, die onder de Verlosfing
berst, kan eene doodelijke Bloeding (*)
of Verfterving aanbrengen.

NAASTE OORZAAK. Eene Uitvloeijing van *Causa*
Bloed uit deszelfs Vaten in de Zelf-*proxima.*
ftandigheid van de binnenste Lippen der
Schamelheid.

GENEESWIJZE. Men moet dadelijk eene op-*Thera-*
losfing van het Gezwel beproeven door *pi.*
Aderlating, en Stoving uit oplofende
Middelen, in plantdelfftoffelijk Water

(*) LENTIN Gedenkschriften van Clausthal, bl.
92. *Latijnsche Uitgave.*

gekookt. Indien de Verlosfing, echter, reeds aanstaande is, moet de Vrucht door kunst afgehaald worden. De Bloeding uit eene geberstene Lip wordt het best gestempt door het Wondewater van *Theden*, en koud water met eene spongie aangebragt.

INFLAM-
MATIO
VULVÆ.

ONTSTEEKING VAN DE SCHAMELHEID

is eene ontstekingaardige Opzwellling van de buitenste Lippen der Schamelheid.

Diagnos. **KENTEEKENEN.** Eenige dagen of weken vóór de Verlosfing beginnen de groote Lippen der Schamelheid eene roode kleur te krijgen, pijnlijk te worden, op te zwellen, en zich van elkanderen te verwijderen.

Prognosis. **VOORSPELLING.** De Ziekte is gevaarlijk, wanneer zij door eene Ontsteking der Baarmoeder ontstaat (*).

Therapia. **GENEESWIJZE.** Eene Aderlating op den Arm, eene Stoving uit Kaasjes- en zwart Bilzenkruid, in plantdelfstoffelijk Water gekookt. Verzachtende Klisteren, en een verkoelend (a) Mengsel.

(*) MAURICEAU Observ. 65. et 8.

(a) *Antiphlogistica*.

STONDENVLOED VAN BARENDEN.

MENOR-
RHAGIA
PARTU-
RIEN-
TIUM.

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

UITZAKKING VAN DEN AARS.

PROLA-
PSUS ANI.

is Uitzakking van den omgekeerden Endeldarm uit de Opening van den Aars.

KENTEEKENEN. Een Randgezwel (a), som- *Diagnos.*
tijds in de gedaante van eenen Beuling, *sis.*
aan de Opening van den Aars, dat rood-
achtig, onder het aanraken pijnlijk is,
en zich in den Endeldarm laat terug-
brengen. Het ontstaat onder of straks
na de Verlossing.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaar- *Prognos.*
lijk, indien schielijk na de Verlossing *sis.*
het Gezwel ingebracht, en niet beklemd
wordt.

NAASTE OORZAAK. Eene Slapheid van de *Causa*
Sluitspier van den Aars. *proxima*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Eene moeilijke *Causa*
en lange Verlossing van het Hoofd, *remote.*
lang rustende op den Endeldarm, eene
verkeerde Terugdrukking van den Bil-
naald onder de Verlossing, langdurige
Perfing tot Stoelgang.

(a) *Tumor marginalis.*

Therapia.

GENEESWIJZE. Dadelijk na de Verlossing moet de Uitzakking ingebracht worden, men legge de zamentrekkende Stoving aan van *Sijdenham* met het Verband I.

℞ *Cort. Quercus unc. ij.*

Coque cum aquæ fontanæ libris IV. ad remanentiam librarum ij. Sub finem coctionis adde

Cort. Granatorum unc. j.

Florum Rosarum rubrarum

—— *Balaustiorum aa. manip. iij.*

Colaturæ adhuc callide admisce

Vini Gallici rubr. libr. β. (†)

Gebruik. Drie- of viermalen daags be-
diene men zich hiervan tot Stoving en
om in te spuiten.

(†) Dat is:

N. V.

Bast van Eikenboomen twee oncen

Kook dien met vier ponden Fonteinwater,
dat gij twee ponden overhoudt. Op het
einde van het koken voeg 'er bij van
Schillen van Granaat één once.

Bloemen van roode Rozen,

—— van Granaten, van elks drie han-
den vol.

Het Doorzeegfel nog warm zijde, meng
gij 'er onder van

Rooden Franschen Wijn een half pond.

UITZAKKING VAN DE BAAR- MOEDER.

PROLA-
PSUS
UTERI.

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

BINNENWAARTSCHE OMKEERING VAN DE BAARMOEDER

INVERSIO
UTERI

noemt men, wanneer de inwendige Opper-
vlakte van den grond der Baarmoeder naar
beneden, en uitwaarts door den Mond der
Baarmoeder gebogen is.

KENTEEKENEN. Het is een zacht, groot, *Diagnos*
peerwijs Gezwel, als met een' steel voor-*sis.*
zien, en niet doorboord, gevoelig, als
eene Geldbeurs uit de Scheede hangen-
de, welk dadelijk met eenen Bloedvloed
volgt op de afhaling van den Moeder-
koek. In den Onderbuik wordt de Bal
van de samengetrokken Baarmoeder niet
gevoeld. In korten tijd volgen 'er al-
lerkwaadaardigste Zenuwtoevallen.

VOORSPELLING. Zij is eene zeer gevaar-*Prognos*
lijke Ziekte, en, wanneer de Inbrenging *sis.*
niet spoedig na de Verlossing geschiede,
komen 'er Toevallen van Verftikking en
de Dood.

NAASTE OORZAAK. Eene geweldige Uit-*Causa*
trekking (a) van den grond der Baar-*proxima.*
moeder.

(a) *Extracție.*

*Causa
remota.*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Eene geweldige Uittrekking van den Moederkoek, terwijl hij nog aan de Baarmoeder vastzit. Eene te korte Navellstreng, of wanneer zij om eenig Deel verward is.

Therapia.

GENEESWIJZE. De grond der uitgezakte Baarmoeder worde met eenen dunnen Doek met versche Boter bedekt, en aan de zijden der Scheede ingelaten, langzamerhand tot aan den mond der Baarmoeder. De Scheede worde daarna vervuld met eene Spongie, met een Afkooksel van Eikenbast en Aluin verzadigd, en men neme eene lange rust op het bed in acht.

RUPTURA
UTERI.

BERSTING VAN DE BAARMOEDER

is eene geberstene wond, gapende tegen de Holte des Onderbuiks.

Diagnosis.

KENTEEKENEN. 'Er is een brandende Hitte in zekere plaats van de Baarmoeder, bij elke zamentrekking van dezelve vermeerderd, op welke het Geluid der Bersting onder de hevigste pijn der Verlossing volgt. Dit Geluid hooren dikwijls de in Barendsnood zijnde Vrouw en Omstanders, en op hetzelfde volgt het ophouden van de Barendsweeën, en een Bloedvloed uit de Baarmoeder, die nu eens overvloedig, nu eens gering is. De Vinger

vindt bij onderzoek den Mond der Baarmoeder ledig, en eene afwijking (a) van het voorafkomende Deel vóór de Scheuring in den Mond der Baarmoeder. De Hand, echter, in de Holte der Baarmoeder gebragt, ontdekt de gansche Vrucht, of dat een zeer groot deel uit de wond der Baarmoeder in de Holte van de Baarmoeder gevallen is. Meestal ontstaan in korten tijd eene Bleekte van het Aangezicht, Koude der Ledematen, Flauwte, gewaarwording van Stikking, Stuip-trekkingen en de Dood.

VOORSPELLING. De meeste Vrouwen overlij- *Prognosis.*
den binnen korten tijd na de Bersting
der Baarmoeder. Anderen sterven later door eene verstorvene Ontsteking van de Baarmoeder. Maar men vindt ook voorbeelden, doch zeer zeldzaam, dat sommige Moeders het gevaar ontkomen zijn, door het van zelve genezen van den Mond der Baarmoeder, en het verdroogen en versteenen van de Vrucht in den Onderbuik.

NAASTE OORZAAK. Eene hevige snelle en *Causa*
werktuigelijke Uitspanning van de Holte *proxima.*
der Baarmoeder.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Soms tijds is *Causa*
er eene plaatselijke dunte in zekere *dispo-*
plaats van de Baarmoeder. Soms tijds *nens.*

(a) *Recessus.*

eene Zweer of Verfterving der Baarmoeder.

*Causæ
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene zeer hevige Doorzetting van de Pijnen in eene moeilijke Verlossing. Een Val op den Onderbuik, of ander geweld der Baarmoeder, onder het keeren der Vrucht, of het aanleggen der Kunstwerktuigen (b), aangebragt. Zou 'er ook eene krampachtige Uitrekking der Vrucht in de Baarmoeder aanleiding toe geven? Soms tijds wordt door eene hevige terugdrukking van de Vrucht onder het keeren de Mond der Baarmoeder van de Scheede afgescheurd.

*Prophy-
laxis.*

VOORBEHOEDINGSMIDDEL. Wanneer 'er eene hevige brandende Hitte onder elke Weê, op zekere plaats van de Baarmoeder, gevoeld wordt, moet dadelijk alle Doorzetting der Pijnen belet, en na gedane Aderlating het Kind door de kunst verlost worden.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Wanneer de Vrucht bevonden wordt, door de wond der Baarmoeder *half uitgezakt* te zijn, worde zij dadelijk, zoo het kan geschieden, in de Baarmoeder terug gebragt, en uit haar door middel van de Keering verlost. Doch wanneer de Vrucht *geheellijk* in den Onderbuik is *afgezakt*, geschiede oogen-

(b) *Instrumenta.*

blikkelijk de Buikopening (c), om de uitgezakte Vrucht en het uitgestorten Bloed uit de holte des Onderbuiks weg te nemen.

SCHEURING VAN DEN BILNAAD

RUPTURA
PERINÆI.

is eene opscheurde Wond van den Bilnaad.

De KENTTEKENEN worden door het Gezigt *Diagnos.* ontdekt. Eene *onvolkomene* (a) Scheuring *sis.* reikt slechts tot het midden van den Bilnaad, eene *volkomene* (b), echter, tot den Endeldarm toe. Beide maken eene zeer pijnlijke en onzuivere Wond.

VOORSPELLING. De Ziekte is moeilijk te *Prognos.* genezen. Wanneer zij dadelijk na de *sis.* Verlosfing niet wel behandeld wordt, duurt zij dikwijls het geheele leven. Maakt de Bijslaap voor de Vrouw pijnlijk, en voor den Man moeilijk. Eene volkomene Scheuring veroorzaakt Onvruchtbaarheid en onwillige Dreklozing.

NAASTE OORZAAK. Eene geweldige Uit- *Causa* spanning van den Bilnaad onder de Ver- *proxima.* losfing.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Een te groot Hoofd. *Causæ* Verkeerde Ondersteuning van den Bil- *excitan-* naad onder de Verlosfing van de Vrucht *tes.* uit het Bekken. Sterke Trekking van

(c) *Sectio gastrica.* (a) *Ruptura incompleta.*

(b) *Ruptura completa.*

de Vrucht onder het keeren, of, onder de uitbrenging van het Hoofd met de Tang (c) niet langs de As (d) van het Bekken.

Causa dispo- VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Een te vlak
nens. Heilig- en Staartbeen.

Prophy- VOORBEHOEDINGSMIDDEL. De Bilnaad wor-
laxis. de, terwijl het Hoofd uitkomt, aanstonds naar de zijde van den Aars, sterk met eenen Doek met gesmolten Boter, teruggedrukt.

Thera- GENEESWIJZE. Eene onvolkomene Scheuring
pia. worde met eene Kleefpleister vereenigd. Doch eene volkomene Scheuring vordert de bloedige Hechting (e). De Zieke ligge onder de geheele genezing op hare zijde, opdat de Kraamzuiveringen (f) niet geduriglijk de wond natmaken.

ECLAM-
PSIA PAR-
TURIEN-
TIUM.

STUIPEN VAN BARENDEN

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

CRAMPUS
CRURIS.

KRAMP IN DE BEENEN

is eene pijnlijke Zamentrekking van eene der Beenspieren onder de Verlossing.

Diagno- De KENTEEKENEN ontdekt men uit het Be-
sis. rigt van de barende Vrouw. 'Er komt

(c) *Forceps.* (d) *Axis.* (e) *Sutura cru-*
enta. (f) *Lochia.*

ſchielijk eene Zamentrekking , en het Been wordt hard , pijnlijk , maar zulks houdt ſpoedig weder op. Meestal valt dit voor onder den Doorgang van het Hoofd door de Holte van het Bekken.

VOORSPELLING. De Ziekte is ſchielijk voor. *Prognosis.*
bijgaande en van geen gevaar.

NAASTE OORZAAK. Kramp trekking van eeni- *Causa*
ge Beenspier van wege de Drukking van *proxima.*
eene Zenuw door het Hoofd der Vrucht
het Bekken doorgaande.

GENEESWIJZE. Het Been worde vast tegen *Thera-*
het Bed aangedrukt, en met eenen war- *pia.*
men Doek gewreven.

PERSING TOT STOELGANG

TENES-
MUS.

is eene aanhoudende Aandrang tot Stoelgang,
zonder dat men, echter, iets ontlast.

De KENTEEKENEN worden ontdekt uit het *Diagno-*
Berigt der barende Vrouw. 'Er is bij *sis.*
ſommigen eene gewaarwording, als of
'er Perſikſteenen in den Aars waren in-
gedrongen.

VOORSPELLING. De Ziekte houdt naauwe- *Prognosis.*
lijks vóór de Verloſſing op.

NAASTE OORZAAK. Een vreemd Ligchaam *Causa*
den Endeldarm prikkelende. *proxima.*

AANZETTENDE OORZAKEN. Het ruſten der *Causa*
Vrucht op den Endeldarm, inwendige *incitan-*
tes.

Gezwelletjes van Aanbeijen, harde brokjes Drekstof in den Endeldarm.

Therapia.

GENEESWIJZE. Men zette verzachtende en zachtontlastende Klisteren, en daarna worde 'er Heulsap gegeven.

DIASTASIS
OSSIS
COCCY-
GIS.

VERWIJDING VAN HET STAARTBEEN

noemt men eene Afwijking van het Staartbeen van den Top van het Heiligbeen naar buiten gekeerd.

Diagnos.

KENTEEKENEN. Door onderzoek blijkt, dat het Staartbeen te zeer terug geweken is, dat de Aars eenigzins gaapt, dat 'er Pijn en Perfsing tot Afgang is. Niet zelden komt 'er ook Ontstekings bij.

Prognosis.

VOORSPELLING. Indien het Been in zijnen natuurlijken stand niet worde terug gebragt, blijft de Vrouw gedurende haar geheel leven mankgaande.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Te sterke Terugdrukking van het Staartbeen onder de Verlosfing door het Hoofd der Vrucht of door de Hand van de Vroedvrouw.

Therapia.

GENEESWIJZE. De Wijsvinger worde in den Aars gebragt, en met de overige Vingers het Staartbeen in zijnen natuurlijken stand geplaatst. Het herstelde Been moet men in zijnen stand houden door

trapsgewijze verminderde Drukdoeken en
het Verband I.

VERWIJDING DER BEENDEREN VAN HET BEKKEN

DIASTA-
SIS OS-
SIUM PEL-
VEOS.

is eene Afwijking der Schaambeenderen
onder elkanderen, en der ongenoemde Been-
deren van het Heiligbeen.

KENTEEKENEN. De Ziekte is gewoon zich *Diagno-*
onder tweederlei gedaanten te vertoo-
nen. *sis.*

Volkomene Verwijding (a). Waar de
Beenen onderling van elkander ontbon-
den zijn.

Onvolkomene Verwijding (b). Wanneer
de Bindfelen der Zamenvoegingen (c) van
de Schaam- en Darmbeenderen (d) al-
leenlijk zijn losgemaakt.

In eene *volkomene* Verwijding ontdekt
men onder de Verlosfing eene groote
pijn in de Zamenvoeging van de Schaam-
beenderen, en in de Zamenvoeging
van de Schaam- met de Darmbeende-
ren, en na de Verlosfing wordt 'er
eene Beweegbaarheid der Schaambeen-
deren waargenomen.

In eene *onvolkomene* Verwijding, ech-

(a) *Diastasis perfecta.* (b) — *imperfecta.*
(c) *Synchondroses.* (d) *Iliä.*

ter , ontwaart men wel geene blijkbare Beweegbaarheid van Beenderen , maar in beide foorten worden de Kraamvrouwen nog lang gekweld door hevige pijnen in den omtrek der Schamelheid en in de zijden van het Heiligbeen , en zij waggelen bij het opstaan , en gaan mank.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is langdurend , en moeilijk te genezen. Nadeeligst is , wanneer 'er eene Ontsteking en Verzwering in de Zamenvoegingen ontstaan. De Ziekte verwaarloosd zijnde laat een altijddurend Mankgaan na.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene hevige Uitspanning van de Zamenvoegingen van het Bekken onder de Verlossing. Soms is 'er te groote Weekheid der Kraakbeenen (e) en Bindfelen van het Bekken aanwezig.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Een te lang in het Bekken besloten Hoofd , te hevige Weeën , en te snelle Aanzetting van dezelve.

Therapia. GENEESWIJZE. Eene Afwijking der Beenderen wordt , nadat zij weder ingebracht zijn , met gekamferden Brandenwijn gewreven , en door 't vereenigend Verband vereenigd. Na het ophouden der Kraamzuiveringen , echter , wordt 'er koud

(a) *Cartilagines.*

Water aangelegd, en neme men eene lange rust waar in het Bedde.

K R O P G E Z W E L STRUMA.

is eene sponsachtige Opzwellling van de Strotklier (a) door de Verlosfing.

KENTEEKENEN. 'Er is een door de Verlos-*Diagno-*
fing achtergelaten, onpijnlijk, met den *sis.*
Huid gelijkkleurig, zacht en sponsach-
tig Gezwel, in het voorste gedeelte van
den Hals.

VOORSPELLING. Het Gezwel nog versch *Prognosis.*
zijnde, is gemakkelijk te genezen, maar
lang aan zichzelf overgelaten, wordt
het veel grooter, harder, en zeer moei-
jelijk of naauwelijks te genezen. Eene
sterke Binding van den Hals onder de
Verlosfing belet het Kropgezwel niet, en
geeft gelegenheid tot Beroerte (b).

NAASTE OORZAAK. Eene geweldige Ophou-*Causa*
ding van ingeademde Lucht in de Lon-*proxima.*
gen, en eenige Doorgang van dezelve
door de afscheidende Buisjes in de Strot-
klier.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Te lange Inhou-*Causa*
ding van den Adem, en te sterke Per-*excitan-*
fing onder de Verlosfing. Te hevig *tes.*

(a) *Glandula thyroidea.* (b) *Apoplexia.*

Geroep onder het baren , vooral met eene achterwaartsche buiging van den Hals. Verkoeling van den Hals.

Therapia.

GENEESWIJZE. *Uitwendig* worde het Gezwel gewreven met gekamferden Brandewijn , en *inwendig* geve men gebrande Spons.

Poeder tegen het Kropgezwel

℞ *Spongiæ marinæ combustæ* dr. vj.

Elæosacchari Anisi unc. β. (†)

Gebruik. Driemaal daags een kleine lepel.

Langzamerhand kan de Gift vermeerderd worden.

Poeder van Weikard tegen het Kropgezwel.

℞ *Spongiæ combustæ* unc. β.

Coffeæ tostæ dr. ij. β.

Radiciſ Jalappæ dr. jβ.

Cinnamomi acuti dr. β.

Gummi guttæ sc. j.

Elæo-

(†) Dat is:

N. V.

Gebrande Zeespons zes dragmen.

Oliesuiker van Anijs een half once.

Eleosacchari Citri per affric. dr. iij. (†)

Gebruik. Driemaal daags een kleine lepel.

Afkookfel tegen Kropgezwel.

*℞ Spongiæ officinalis in frustula scissa ,
Lapillorum id ea repertorum aa. unc. iv.
Pilarum marinarum unc. j.
In Vase figulino ignis ope comburantur
in Cinerem. Postea*

*℞ Hujus cineri unc. j.
Coque cum Aquæ fontanæ libr. ij. ad
remanentiam partis dimidiæ. Colatu-
ræ adde
Syrupi Cort. aurantior. unc. j. (††)*

Gebruik. Twee- of driemaal twee lepels.

(†) Dat is:

N. V.

Gebrande Spons een *half* once.

Gebrande Koffij *derdehalf* dragme.

Nachtschoonwortel *anderhalf* dragme.

Besten Kaneel een *half* dragme.

Giddegom *één* scrupel.

Oliesuiker van Citroen doof *afwrijving* *drie*
dragmen.

(††) Dat is:

N. V.

Winkelspons in stukjes gesneden,

Steentjes in dezelve gevonden, van elke
vier oncen.

Zee-

DYSTO-
CIA seu
PARTUS
DIFFICI-
LIS.

MOEIJELIJKE VERLOSSING.

Zie mijne BEGINSELEN DER VERLOSKUN-
DE (*).

Zeeballen *één* once.

In een aarden Vat, door middel van Vuur
tot Asch te branden. Daarna

N. V.

Deze Asch *één* once.

Kook ze in *twee* ponden Fonteinwater tot
de Helft. Doorgezegen voeg 'er bij van
Stroop van Oranjeschillen *één* once.

(*) Uit het *Hoogduitsch* vertaald, uitgegeven te
Amsterdam, bij J. B. ELWE, in het jaar 1801.

Z I E K T E N

V A N

KRAAMVROUWEN,

die na het eindigen der Verlossing
uit Kinderbed ontstaan.

WILHELM

von

KRAVATZOWSKI

die nachstehenden der Vorlesung
mit Rücksicht auf den

I N H O U D.

Pijnen na de Verlofing.

Matheid van de Kraamvrouwen.

Ontsteking van de Schamelheid.

Achterblijving der Nageboorte.

Te sterke Kraamzuivering.

Stinkende Kraamzuivering.

Opstopping van de Kraamzuivering.

Zogkoorts.

Kraamkoorts.

Gierstkoorts.

Melkkorst van Kraamvrouwen.

Ettergezwel of Zweer van de Baarmoeder.

Drek- of Pisontlastende Fistel van de Scheede.

Pisontloping van Kraamvrouwen.

Versterving van de Baarmoeder.

Roos.

Maagpijn.

Buikloop.

Zinkingpijnen van Kraamvrouwen.

Stuipen.

Verlamming.

Razernij van Kraamvrouwen.

Pijnlijke Opzetting van de Baarmoeder.

Grootheid van den Onderbuik.

Vetgezwel van het Darmnet.

Witte Vloed van Kraamvrouwen.

Trommelzucht van de Baarmoeder.

Zamengroeijing van de Scheede.

Uitzakking van de Baarmoeder.

Uitzakking van den Aars.

Spatten aan de Beenen.

Zwartheid van het Aangezigt.

Navelbreuk.

Scheedebreuk.

Mankgaan van Kraamvrouwen.

Z I E K T E N

V A N

KRAAMVROUWEN.

PIJNEN NA DE VERLOSSING

DOLORES
POST
PARTUM.

zijn hevige Pijnen in de Baarmoeder of den Onderbuik na de Verlossing.

De KENTEEKENEN worden ontdekt uit het *Diagno-*
Berigt der Kraamvrouw , en door den *sis.*
Bal van de Baarmoeder boven de
Schaambeenderen aan te raken. De He-
vigheid der Pijn is somtijds zoo groot,
dat de Lijderessen geweldig schreeuwen,
en in hare Legerstede bijten. Deze Pij-
nen duren nu en dan vele uren, en be-
daard zijnde , komen zij dikwijls we-
der.

VOORSPELLING. De Ziekte is somtijds on- *Progn-*
dragelijker dan de Verlossing, maar niet *sis.*
moeijelijk te genezen.

NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige Aan- *Causa*
doening van de Baarmoeder en den On- *proxima.*
derbuik.

*Causa
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Verkoeling van den Onderbuik onder de Verlosfing. Stukken geronnen Bloeds, een Vleeschklomp, Moederkoek, of eene Vrucht in de Baarmoeder achtergebleven. Windrige Opzetting, of harde Drekstoffen in de Ingewanden. Berfing van de Baarmoeder of van den Mond der Baarmoeder.

Therapia.

GENEESWIJZE. Men geve Heulsap. Versche Olie van Amandelen doet aan vele Kraamvrouwen schade, door Walging te veroorzaken. *Uitwendig* worde aangelegd eene Stoving uit verzachtende Kruiden en Bladen van zwart Bilzenkruid, alsmede eene verzachtende Klisteer.

**LASSITU-
DO PUER-
PERALIS.**

MATHEID VAN KRAAMVROUWEN

noemt men een onaangenaam Gevoel van Zwakheid na de Verlosfing.

Diagnos. Het **KENTEEKEN** blijkt uit het Berigt der Kraamvrouw.

Prognos. **VOORSPELLING.** De Ziekte is meestal voorbijgaande, en zonder gevaar, indier 'er geen Bloedvloed van de Baarmoeder bij aanwezig is.

Causa proxima. **NAASTE OORZAAK.** Zwakheid van Spierkracht door Vermoeijng onder de Verlosfing.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Langdurende of *Causæ*
moeijelijke Verlosfing, belette Slaap, *excitant-*
voorafgegane Bloedftorting. *tes.*

GENEESWIJZE. Slaap, Rust van Geest en *Thera-*
Ligchaam, goede Soep, en een Teug *piæ.*
Wijns zijn meestal voldoende.

ONTSTEKING VAN DE SCHA- *PHLOGO-*
MELHEID *SIS VUL-*
VÆ.

is eene Ontfteking van de Lippen der Scha-
melheid.

KENTEEKENEN. De groote en kleine Lippen *Diagno-*
der Schamelheid zwellen, zien rood, *sis.*
zijn heet, en pijnlijk, voornamelijk op
het aanraken. Hetzelve wordt fom-
tijds waargenomen in de Rimpels der
Scheede.

VOORSPELLING. De Ziekte is in eene ligte *Prognō-*
Verlosfing zacht en verdwijnt binnen *sis.*
vier-en-twintig uren. Maar na eene be-
zwaarlijke en moeijelijke Verlosfing duurt
zij langer, en gaat fomtijds tot Ver-
zwering (a), ja tot Verfterving en
kwaadaardige Zweren over.

NAASTE OORZAAK. Eene fterke Wrijving der *Causa*
Lippen door het Hoofd, lang in den *proximæ*
Uitgang van het Bekken blijvende, of
door eenen ruwe handgreep der Vroed-
vrouw.

(a) *Abscessus.*

Therapia.

GENEESWIJZE. Men legge op de Schamelijkheid eene Stoving uit verzachtende Kruiden en Bladen van zwart Bilzenkruid, in plantdelfstoffelijk Water gekookt.

REMAN-
SIO PLA-
CENTÆ.

ACHTERBLIJVING DER NAGE- BOORTE

wordt genoemd eene langere, - dan gewoonlijke, Ophouding van den Moederkoek na de Verlossing.

Diagnosis.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het Bericht der Vroedvrouw, wanneer de Moederkoek, reeds over het uur of over de twee uren aan de werking der Natuur overgelaten, noch van zelf, noch door eene kunstmatige Aantrekking van de Navelstreng te voorschijn komt.

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal gevaarlijk. Men heeft zekerlijk gelukkige gevallen, in welke de Moederkoek zes, of acht, ja tien en meer dagen zonder kwade uitwerksels in de Baarmoeder is verbleven, en eindelijk gelukkig te voorschijn gekomen. Meervuldig, echter, zijn de gevallen, in welke de Moederkoek achterblijvende, door Verrotting in de Baarmoeder te veroorzaken, Verfterving en den Dood heeft aangebragt.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Te sterk vastzitten van den Moederkoek aan de Baarmoeder,

of eenige Hinderpaal, welke den reeds losgewordenen Moederkoek den Uitgang uit de Baarmoeder belet. Beide wordt men door een onderzoek met de hand gewaar.

VERWIJDERDE OORZAKEN. Te uitgebreide *Causæ* grootte van den Moederkoek, vastzitten *remotæ.* van denzelven aan de zijden of in eenen Zak der Baarmoeder, Afbreking van de Navelstreng. Zwakheid van de Baarmoeder, krampachtige Zamentrekking of ontstekingsaardige Opzwellings in den Mond der Baarmoeder. In eene Miskraam of te vroegtijdige Verlossing, blijft niet zelden de Moederkoek achter.

GENEESWIJZE. Wanneer de Moederkoek *Therapia.* een of twee uren achterblijft, en door Wrijving van den Onderbuik en Inblazing der Hand onder het aantrekken van den Navelstreng niet te voorschijn komt, moet zij door het brengen van de hand in de Baarmoeder uitgenomen worden, zoo zij reeds *los* is. Maar zoo zij nog aan den Baarmoeder *vast zit*, worde zij voorzichtig losgemaakt, en uitgeligt. Indien, echter, de Afhaling onmogelijk is, dan moet men zich van alle geweld onthouden, en de Kraamvrouw worde in een laauw Bad geplaatst. Inwendig worden gegeven Goudlijm (a) met Heulsap, wanneer 'er geene te sterke Kraamzuivering bij is,

(a) *Borax.*

anders volgen men de Behandeling straks aan te wijzen.

TE STERKE KRAAMZUIVERING

LOCHIO-
RHOEA
NIMIA.

is een te ruime Bloedvloed na de Verlossing.

Diagnosis.

De KENTEEKENEN worden uit het Gezicht van het met Bloed bevuurd Bedde ontdekt, uit de toenemende Bleekte van het Aangezicht, en groote Zwakheid, uit de Koude der Ledematen, zwakken en kleinen Pols, en Flauwten. In eene zwakheid van de Baarmoeder wordt geene bolwijze Opzetting boven de Schamelsbeenderen gevoeld.

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte is zeer gevaarlijk. Sterke Kraamvrouwen verdragen dezen Bloedvloed meestal zonder letsel: Zwakke, echter, sterven daardoor schielijk, of behouden 'er uit eenen slependen Bloedvloed uit de Baarmoeder. In zeer heete Landen sterven de vreemde Kraamvrouwen, aan de hitte niet gewoon, door den Bloedvloed uit de Baarmoeder na de Verlossing.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene belette Zamenrekking van de Vaten der Baarmoeder na de Verlossing.

Causa remota.

VERWIJDERDE OORZAKEN. Eene hevige Afhaling van den Moederkoek, Achterblijving van denzelfden, nadat hij half los is, in

de Baarmoeder, Zwakheid of Bersting van denzelven. Te groote Hitte van de Lucht.

GENEESWIJZE. Den Onderbuik wrijve men *Thera-* met de Hand, legge kouden Azijn en *pie.* Water op denzelven, en men spuie laauwen Azijn in de Baarmoeder. De Scheede worde met Plukfel vol gestopt en aanstonds geve men alle vierendeel uurs een, doch sterk, Kaneelmengsel. De Moederkoek, half los zijnde, wordt ten eerste geheel losgemaakt en afgehaald, wanneer de Bloeding veel heeft opgehouden.

STINKENDE KRAAMZUIVERING

LOCHIO-
RHOEA
FETIDA.

veroorzaakt eene zeer stinkende Reuk van de Kraamzuiveringen.

Het KENTEEKEN wordt door de zeer stin- *Diagno-* kende Reuk ontdekt, die der Kraam- *sis.* vrouwe en den Omstanders ondragelijk is, schoon dagelijks de Teeldeelen en het Linnen gezuiverd worden.

VOORSPELLING. De Ziekte is gemakkelijk *Progn-* te genezen, maar verwaarloosd zijnde, *sis.* geeft zij aanleiding tot Rotkoorts.

NAASTE OORZAAK. Verrotting van brok- *Causa* ken Bloeds in de Baarmoeder of Schee- *proxima.* de, of een los gerukt stuk van den Moederkoek in de Baarmoeder achtergebleven.

Therapia.

GENEESWIJZE. 'Er worde Kervel gegeven, welk ik veelvuldigmaal van betere uitwerking gevonden heb, dan den Peruviaanschen Koortsbast.

R. Herbae Cerefolii recentis manip. j.

Coquatur leniter cum jure Carnis libr.

jß. (†)

Gebruik. Van het Mengfel worde alle twee of drie uren een kopje gegeven.

**DYSLO-
CHIA.**

OPSTOPPING VAN DE KRAAM- ZUIVERING

is eene schielijk Opstopping van den Vloed der Kraamzuivering.

Diagnosis.

Het **KENTEEKEN** wordt men gewaar uit het Berigt der Kraamvrouwe en het Gezigt van het Linnen, op de Schamelheid gelegd.

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet zelden gevaarlijk, aanleiding dikwijls gevende tot Moederpijn (*a*), Ontsteking van de Baarmoeder, Kraamkoorts. Gedurende de Zogkoorts vermindert wel de Kraam-

(†) Dat is:

N. V.

Versch Kervelkruid één handvol.

Kook het zachtens in *anderhalf* pond Vleeschnat.

(*a*) *Hysteralgia.*

zuivering , maar die ophoudende komt
hij overvloediger weder.

NAASTE OORZAAK. Eene Zamentrekking *Causa*
van de Bloedvaten en de Baarmoeder. *proxima.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Verkoeling, *schie-* *Causa*
lijk aangejaagde Schrik , Kramptrek- *excitan-*
king, gegeten zure Spijzen, zamentrek- *tes.*
kende Stovingen, Buikloop of te sterk
Zweeten.

GENEESWIJZE. Men bediene zich van laau- *Thera-*
we Baden en verzachtende Klisteren met *pia.*
een grein Heulsap. Op de Teeldeelen
en den Onderbuik worden gelegd Stovin-
gen uit Poleikruid (b) en Wijnruit (c),
in Melk gekookt. Inwendig geve men
Goudlijm.

℞ *Boracis,*
Florum Sulphuris,
Sacchari albi aa. gr. x. (†)

Maak zoodanige *twaalf* Poeders.

Gebruik. Alle twee uren een Poeder,
wanneer 'er, echter, teekenen van Ont-
stekking der Baarmoeder komen, geschie-
de

(b) *Pulegium.* (c) *Ruta.*

(†) Dat is:

N. V.

Goudlijm,

Bloem van Zwavel,

Witte Suiker, van elks *tien* greinen.

de 'er ten eerste eene Aderlating op den voet.

FEBRIS
LACTEA.

Z O G K O O R T S

bestaat in eene eendaagsche Koorts (*a*), welke de Affcheiding van het Zog in de Borsten vergezelt.

Diagnos- KENTEEKENEN. Meestal op den derden dag
is. na de Verlosfing overvalt der Kraamvrouw eenige Rilling, Koude, eene zachte Hoofdpijn met Zwaarte en Matheid van het geheele Ligchaam. Daarna openbaart zich een Koortsje, en Hitte en en Dorst. De Borsten zwellen, de Korrels (*b*) der Tepels zien rood, en zijn pijnlijk. Eindelijk houdt de Koorts op met een dampig zuur Zweet, en met Borsten door Zog gezwollen. De *Kraamzuiveringen* verminderen meestal gedurende de Koorts, maar na dezelve keeren zij overvloediger, en reeds eenigermate etterachtig weder.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is meestal zacht en zonder alle gevaar. Zij, die haar Kroost fchielijk, na zes of acht uren namelijk, aan de Borsten leggen, gevoelen naauwelijks de Zogkoorts. Erger zijn zij gesteld, die de Borsten aan hunne Kinderen weigeren, en haren

(*a*) *Ephemera.* (*b*) *Acini.*

Leef- en Eetregel niet bepalen. Deze zijn niet beveiligd voor eene Zogverplaatſing (c).

NAASTE OORZAAK. Een Drift of Poging *Cauſa* der Natuur tot afſcheiding van het Zog *proxima* in de Borſten.

GENEESWIJZE. De Zogenden moeten reeds *Thera-* na de zes of twaalf uren haar Kroost *pia* aan de Borſten leggen. Degene, echter, welke het zuigen aan hare Kinderen weigeren, leven de eerſte acht dagen bijna alleenlijk van Broodpappen, en opdat 'er geene Zogverplaatſing kome, en de Stoelgang en Kraamzuivering ongehinderd blijven, worde 'er gegeven een

Mengſel voor Kraamvrouwen.

R. Aquæ Flor. Chamomillæ unc. iv.

Arcani duplicati dr. ij.

Croci aſtriaci gr. x.

Syrupi Ononidis unc. j. (†)

Gebruik. Alle drie uren twee lepels.

(c) *Metaſtaſis lactea.*

(†) Dat is:

N. V.

Water van Kamillebloemen vier oncen.

Verdubbeld Geheimzout (anders Gevitriool-
den Wijnſteen) twee dragmen.

Ooſtenrijkschen Saffraan tien greinen.

Stroop van Stalkruidwortel één once.

FEBRIS
PUERPE-
RALIS.

KRAAMKOORTS

is eene Zenuwkoorts (a) met eene pijnlijke Opzwellings in het Onderbuiksgewest der Kraamvrouwen.

Diagnos. KENTEEKENEN. Het Beloop der Ziekte maakt drie Tijdperken.

1. *Beginnend* Tijdperk (b). De Ziekte komt somtijds straks voor of na de Verlosfing, somtijds den tweeden of derden dag, somtijds in de volgende week na de Verlosfing. Zij begint met Rilling, op welke volgt Hitte en groote Dorst, Hoofdpijn, voornamelijk in het Voorhoofd, en eene groote Loomheid.
2. Tijdperk van *Volkomenheid* (c). De Onderbuik zwelt en is zeer gevoelig, wanneer hij gedrukt wordt. Men gevoelt zeer groote Pijn, en Hitte tusfchen den Navel en de Schaambeenderen. De Lendenen, de geheele Ruggegraat, de Liezen en Dijnen, welke te gelijk door eene gevoelloosheid worden aangedaan, doen zeer. De Tong is vuil, met geneigdheid om te braken: door braken wordt somtijds een geele Slijm uitgeworpen. De Kraamzuiveringen houden meestal in het begin der Ziekte op, of,

(a) *Typhus.* (b) *Stadium Exordii.*

(c) *Stadium Completum.*

indien zij langer duren, stinken zij zeer sterk. De Borsten, door het Zog opgezet, vallen in, zeer zeldzaam duurt de Zogafscheiding voort.

3. *Doodelijk Tijdperk (d)*. De straks vermelde Toevallen vermeerderd zijnde, komt 'er bijlhoofdigheid en de Hardlijvigheid gaat over tot eenen pijnlijken Buikloop met Krengstank. De Tong wordt hard en zwart: somtijds komt 'er zwarte Braking, drooge Hoest, Droppelpis, moeilijke Doorzwelging. Eindelijk openbaren zich Bluts- (e) Gierstvlekken (f), Spruw, roosachtige Vlekken op de Ledematen, Stuipen en de Dood.

VOORSPELLING. Zij is de gevaarlijkste *Prognosis*. Ziekte der Kraamvrouwen, meestal in *sis*. in het tweede Tijdperk doodelijk. De Kraamzuiveringen wederkeerende losfen de Ziekte somtijds schielijk op. Zij is zoo veel gevaarlijker, hoe sneller zij op de Verlosling volgt, spoedig, immers, gaat zij dan over tot Versterving of etterachtige Waterzucht.

NAASTE OORZAAK. Opstopping van de *Causa* Kraamzuiveringen, op welke volgt eene *proxima*. Ontsteking, Verzwakking (g), van de Baarmoeder, de Ingewanden en het

(d) *Stadium lethale*. (e) *Petechiæ*.

(f) *Miliaria*. (g) *Inflammatiø asthenica*.

Buikvlies met Doorzweeting van een Zog- en etterachtig Vocht in den Onderbuik.

Causa proxima, OPWEKKENDE OORZAAK. Een zittend Leven of te sterke Beweging gedurende de Zwangerheid. Vrees voor de aanstaande Verlossing, een verkeerde Leef- en Eetregel. Gedurende het Kraambed, echter, Verkoeling of te sterke Broeijing, nederflaande Gemoedsaandoeningen: als Toorn, Schrik, ook uitermatige Blijdschap, bedorvene Lucht, verwaarloosde Reinheid. Voorafgegane Bloedvloed uit de Baarmoeder, of ruime Buikontlasting. Soms nogtans heerscht eene algemeene Ziekte (*h*), welke bijna voor alle Kraamvrouwen doodelijk is. Die voor het eerste baren, en Kraamvrouwen, welke niet laten zuigen, zijn meer aan deze Ziekte onderhevig.

Therapia. GENEESWIJZE. Dadelijk geve men Zout van Wijnsteen of Goudlijm, opdat de Kraamzuiveringen wederkeeren.

Loegzout Mengsel van Quinol.

R. Salis Tartari dr. jß.

Aquæ Flor. Sambuci unc. iv.

Syrupi Corticum Aurant. unc. j. (†)

Ge-

(*h*) *Epidemia.*

(†) Dat is :

N. V.

Zout van Wijnsteen *anderhalf* Dragme.

Was

Gebruik. Alle twee uren twee lepels (*).

Goudlijm poeder van Brefeld.

℞ *Boracis* gr. xx.

Florum Sulphuris.

Sacchari albi aa. gr. x. (†)

Gebruik. Alle twee of drie uren een poeder (**).

Somtijds vergezelt Buikvervuiling de Koorts, die moet eerst door Braakwortel of Rhabarber ontlast worden.

Water van Vlierbloemen vier oncen.

Stroop van Oranjeschillen één once.

(†) Dat is:

N. V.

Goudlijm twintig greinen.

Bloem van Zwavel,

Witte Suiker van elks tien greinen.

(*) *Recueil periodique de la Société de Médecine de Paris*, Tom. VII. No. 37. De zeer beroemde Schrijver oordeelt het Wijnsteenzout in deze Ziekte een Soortmiddel, hetwelk hij met negen Waarnemingen bevestigt.

(**) *BREFELD*, Bijdragen tot de Beginselen der Geneeskunde; bl. 148. *Hoogd. Uitgave.* Deze vermaarde Schrijver verzekert, dat hij slechts ééne uit het groote getal Kraamvrouwen, aan deze Koortse te bed liggende, heeft verloren. Hij zegt, dat, wanneer deze Poeder van het begin der Ziekte gegeven wordt, de Kraamzuiveringen binnen twaalf of vier en twintig uren zijn teruggekeerd, en de Koorts heeft afgelaten.

Uitwendig worde aangelegd de *Stoving van Piderit* tegen de Ontsteking van de Baarmoeder. Zie beneden het Artikel over de ONTSTEKING VAN DE BAARMOEDER.

FEBRIS
MILIARIS.

GIERSTKOORTS

is eene Koorts met Uitbreking van Blaasjes, zelden grooter, dan Gierstkorrels.

Diagnos. KENTTEKENEN. De loop der Ziekte maakt drie Tijdperken.

1. Tijdperk van het *Begin* (a). De Ziekte begint met Benaauwdheid, Drukking van de Borst, Snijdingen in het Lijf, stekende Pijn in de Leden, Verdooving en zuur riekend Zweet.
2. Tijdperk van *Uitbreking* (b). Dit begint meestal den derden en duurt tot den twaalfden dag. De Gierstkorrels breken bij de Kraamvrouwen meestal eerst uit op de Voeten, Dijen, Lenden en Billen, den Onbuik, en ten laatsten op de Borst. Zij maken uitgebreide Puistjes, ter grootte bijna van eene Tarwkorrel, van eene geelachtige kleur, met dunne Wei vervuld.
3. Tijdperk van *Verdrooging* (c). Deze

(a) *Stadium Exordii.* (b) — *Eruptionis.*
(c) — *Exsiccationis.*

Puistjes staan gewoonlijk veertien dagen op den Huid, eer zij door Afschilfering verdwijnen.

VOORSPELLING. De Gierstkorrels, die door *Prognosis* te groote Broeiing ontstaan, zijn zonder gevaar; zij, echter, welke een Toeval (*d*) zijn van Kraamkoorts of van rotachtige Zenuwkoorts zijn vol gevaars. Witte Gierstkorrels slaan gemakkelijk naar binnen.

NAASTE OORZAAK. Eene afdwalende Groei-*Causa* jing in de Huid. *proxima*.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Meestal eene te *Causa* heete Broeiing van de Kraamvrouw, als *excitantes*, onmatige Verwarming van de Kamer, zwaar Dekfel, verwaarloosde Reinheid van het Linnen. Misbruik van laauwe Dranken, Hoenderfoepen, Wijnkandee-
len, welke eertijds met oogmerk om te versterken der Kraamvrouwen werden opgedrongen, van waar toen de Gierstkoorts eene zoo veelvuldige Ziekte van dezelve was. Soms tijds is zij een Toeval van de Kraamkoorts. Soms tijds is de Giertschoorst eene heerschende Ziekte, die de Kraamvrouwen voornamelijk aan-
doet.

GENEESWIJZE. Men zorge voor eene gema-*Therapia* tigde Warmte van de Kraamkamer en *pia* het Bedde. Inwendig worde gegeven een Aftreksel van Salie om koud te drin-

(*d*) *Symptoma*.

ken, en een Mengfel uit een Afkookfel van Peruviaanschen Koorstbast en het zuur Elixer van Haller, en Stroop van Oranjeschillen.

CRUSTA
LACTEA
PUERPE-
RARUM.

MELKKORST VAN KRAAM- VROUWEN

is eene Uitbotting van Blaasjes in kleine Korsten overgaande.

Diagno- sis. KENTEEKENEN. Op den vierden of vijfden dag na de Verlosfing, ontstaat 'er eene Hitte over het geheele Ligchaam, zonder voorafgaande Rilling, gelijk in de Zogkoorts. De Huid wordt hier en daar rood, en tusschen deze roode Vlekken komen kleine Blaasjes, welke vuil Water bevatten, en, geborsten, in kleine Korsten overgaan. Deze Uitflag (a) bezet meestal het geheele Ligchaam, fomtijds alleen het Aangezigt, de Kin en de Oogleden, gelijk de Melkkorst van Kinderen. De Ziekte vermeerdert gedurende acht dagen, brengt Hitte, en Jeukte, die vooral des nachts ondrage- lijk is, en Spijswalging (b) aan, en ver- dwijnt allengkens.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer zeldzaam en meestal goedaardig. Sometijds, echter, ontstaan 'er, door het kraauwen met

(a) *Exanthema.*

(b) *Anorexia.*

de Nagels , diepe kwaadaardige , zeer stinkende Zweren. Doch somtijds gaat de Ziekte over tot Slaapzucht (c), Stuiptrekking , uitdroogende Koorts (d) of Longtering (e) en den Dood.

NAASTE OORZAAK. Eene ziekelijke Gesteld-*Causa* heid van het Zog , op de Huid wer-*proxima*, kende.

GENEESWIJZE. Na het voorafgegaan ge-*Thera-*bruik van een Mannadrankje geve men, *pia*. in de eerste acht dagen , een uitwasemend Mengsel met den Geest van Minderer. Doch den overigen tijd Bloemen van Zwavel en een zuiverend Afkookfel.

℞ *Radicis Valerianæ unc. β.*
Herbæ Fumariæ unc. ij. (†)

Gebruik. Tot een Afkookfel.

Zweren van eenen kwaden aard worden met het volgende Smeersel verdreven.

℞ *Ceræ,*
Mellis,

Cre.

(c) *Carus.* (d) *Helica.* (e) *Phthisis.*

N. V.

(†) Dat is:

Valeriaanwortel een *half* once.

Kruid van Duivekervel *twee* oncen.

Cremoris aciduli Lactis aa. partes æqua-
les. (†)

Gebruik. Tot verdrijving der Zweren.

METRITIS
feu HY-
STERITIS.

ONTSTEEKING VAN DE BAAR- MOEDER

is eene Ontsteking in zekere plaats van de Baarmoeder.

Diagno- **KENTEEKENEN.** 'Er is eene brandende Pijn
sis, in de Holte van het Bekken, welke ech-
ter verschillende is, naar de plaats der
Ontsteking.

Indien de Ontsteking is op den *grond*
der Baarmoeder (a), voelt men onder
den Navel een hard Gezwel en Pijn, en
'er zijn meestal Windlozing, Hik en Bra-
king bij aanwezig.

In het *voorstē gedeelte der Baarmoe-*
der (b) de Ontsteking zijnde, is 'er Pijn
in den Omtrek van de Waterblaas. Den
Omtrek voelt men gespannen, en somtijds
opgezwollen, en de Pislozing is meer
of min moeilijk.

(a) *Fundus Uteri.* (b) *Pars antica Uteri.*

(†) Dat is:

N. V.

Was,

Honig,

Zuren Room van Melk van elks *even veel.*

In het *achterste Gewest der Baarmoeder* (c) de Ontsteking plaats hebbende, reikt de Pijn naar de zijde van den Endeldarm en de Lendenen; de Speenaderen (d) zwellen op, 'er zijn Perlingen en Verstopping van den Afgang bij, maar geen Gezwel in den voorsten Omtrek van den Onderbuik.

In het *Zijgewest der Baarmoeder* (e), de Ontsteking ontstaan zijnde, is 'er eene spannende Pijn in de Lies en in het Heupgewest (f), in de Dijen, echter, wordt men de moeilijkheid van het gaan, eene gewaarwording als het krui-
pen van Mieren (g) of Gevoelloosheid gewaar, somtijds zwellen de Dijen zuchtachtig op.

In eene Ontsteking van den *Hals der Baarmoeder* (h) wordt de Pijn diep in de Holte van het Bekken gevoeld. De Mond van den Baarmoeder is gesloten, teruggetrokken, warm, hard, bij de minste aanraking zeer pijnlijk. Meestal is er een Bloedvloed en eene Vloeiing van slijmerig en etterachtig Vocht bij tegenwoordig.

In eene Ontsteking van de *geheele Baarmoeder* komen 'er niet alleen de meeste der vermelde Toevallen, maar 'er ont-

(c) *Regio postica Uteri.* (d) *Hæmorrhoids.*

(e) *Regio lateralis Uteri.* (f) *Regio Iliaca.*

(g) *Formicatio.* (h) *Cervix uterina.*

staan ook Pijnen in de Borsten, de Vingers, en het Hoofd, Stekingen in de Borst, Opzetting van den Buik (*i*), Sui- zeling, Afkeer van Lichtstralen (*k*), Trilling, onwillekeurig Lagchen of Schreijen, Ijlhoofdigheid, Slaapzucht, tusfchenpoozende Koorts, Koude der Ledematen, de Dood.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zeer gevaar-
lijk, en eene geheele Ontsteking meestal
doodelijk. Schielijk gaat zij, immers,
over tot Verfterving; zeldzamer tot een
Ettergezwel (*l*); allerzeldzaamst tot
eene Verharding van de Baarmoeder.
De Terugkomst der Kraamzuiveringen
doet eene hoop tot behoudenis eenigzins
geboren worden.

Causa proxima. NAASTE OORZAKEN. Eene verhoogde Werk-
zaamheid der Bloedvaten in de Baar-
moeder.

Causae excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene ruwe Be-
tasting van de Baarmoeder onder eene
moeijelijke Verlossing, hevige Affcheu-
ring van den Moederkoek, of des-
zelfs lang Achterblijven in de Baar-
moeder. Berfing, Omkeering, beknel-
de Uitzakking van de Baarmoeder. Ver-
fopping van de Kraamzuiveringen door
Verkoeling of Schrik. Ingenomene
geestrijke of Vruchtdrijvende Middelen.

(*i*) *Meteorismus.*

(*k*) *Photophobia.*

(*l*) *Abscessus.*

Te sterke Binding van den Onderbuijk onder de Zwangerheid of na de Verlossing. Onder de Zwangerheid ontstaat zeldzaam eene Ontsteking van de Baarmoeder, maar wel somtijds bij Meisjes, die onder den Stondenvloed in koud water werken.

GENEESWIJZE. Alleen aan sterke en bloed-*Therapie*rijke Kraamvrouwen geschiede eene Aderlating en worden verkoelende Middelen gegeven. Zwakke, echter, aan Zenuwkoorts onderhevig, doet de Aderlating schade: voor deze is de Kamfer met Heulsap alleen dienstig.

R. Emulsionis Amygdalinae unc. iv.

Camphoræ mucilaginis gummi Arabici solutæ gr. xxx.

Laudani liquidi Sydenh. gt. xxx.

Boracis gr. x.

Syrupi Diacodii unc. j. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

(†) Dat is:

N. V.

Amandelrankje vier oncen.

Kamfer, ontbonden in Slijm van Arabische Gom dertig greinen.

Vloeibare Heulsap van Sydenham dertig droppels.

Goudlijm tien greinen.

Stroop van Diacodion één once.

Uitwendig worde op den Onderbuik de Stoving van *Piderit* gelegd, die hij hemelsche Stoving noemt.

R. Saporis Alicantini unc. iij.

Solvantur in aquæ Calcis libris ij, et adde Spiritus Vini unc. v.

Sief albi Rhazis unc. β. (†)

Gebruik. Om warm, door middel van altijd wel uitgeperste Doeken, op den Onderbuik te leggen.

ABSCES-
SUS seu
ULCUS
UTERI.

ETTERGEZWEL OF ZWEER VAN DE BAARMOEDER

is een etterachtig Gezwel in de Zelfstandig-
heid der Baarmoeder, ontstaan uit eene voor-
afgegane Ontsteking van dezelve.

Diagnos. KENTEEKENEN. De voorgaande voornaamste
sis. Teekenen van eene Ontsteking: Pijn,
Hitte, en Koorts verminderen langzamer-
hand of houden geheellijk op, maar de ge-
waarwording van Zwaarte en Spanning in
de Baarmoeder blijft, en de Trilling ver-

(†) Dat is:
N. V.

Alikantsche Zeep drie oncen.

Ontbindze in twee ponden Kalkwater, en
voeg 'er bij van

Brandewijn vijf oncen.

Witte Koekjes van Rhazes een half once.

meerdert fomtijds dikwijls. Wanneer, echter, het Ettergezwel eene Bersting dreigt, komen de verscheurende en knagende Pijnen weder terug, de Afgang en Pislozing worden belet, en het Gezwel wordt naar den omtrek der Schamelheid in de Baarmoeder met de Vingers ontdekt. Eindelijk berst het Ettergezwel schiekelijk naar de Holte der Baarmoeder of de Waterblaas, of den Endeldarm of de Holte des Onderbuiks. Deze Bersting wordt gekend uit het ophouden der Toevallen en uit den Ettervloed door de Scheede, of den Endeldarm, of met de Pis. Wanneer, echter, de Etter zich in de Holte van den Onderbuik ontlast, volgt 'er allengskens etterachtige Buikwaterzucht, uitdroogende Koorts en de Dood. Zelden, toch, breekt de Etter door de Liezen of onder den Navel uit.

VOORSPELLING. De Overgang der Ontstek^{Prognosis.}ing tot Verettering gebeurt fomtijds reeds binnen weinige dagen, fomtijds eerst na den twintigsten dag. De gelukkigste Uitkomst der Ziekte is, wanneer de Etter door de Scheede; ergere, wanneer zij door den Aars of de Pisblaas; en doodelijk, wanneer zij zich in de Holte des Buiks ontlast.

NAASTE OORZAAK. Eene niet op te los^{Causa proxima.}sen Ontsteking van de Baarmoeder.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Tot Bersting van het Ettergezwel toe worden Pappen uit Lijnzaad en Bladen van zwart Bilzenkruid, in Melk gekookt, aangelegd. *Inwendig* geve men een Afkookfel uit den Heemswortel (a) en Bladen van Kaasjeskruid. Wanneer, echter, het Ettergezwel zich in de Lies of den Onderbuik openbaart, moet het dadelijk met het Mes geopend worden. Na de Bersting van het Ettergezwel geschieden 'er Insputtingen in de Baarmoeder uit een Afkookfel van Peruviaanschen Koortsbast, Eikenbast en Malrove (b), waarbij gevoegd worde Honig van Rozen. Ook kan 'er Kalkwater ingespoten worden, en men zich van Leverluchtbaden bedienen.

Inwendig worde gegeven een *Loogzoutig Mengsel* met Peruviaanschen Koortsbast.

R Corticis Peruviani unc. β.

Coquatur in aquæ libr. j. ad Colaturam unc. viij. adde

Sal. Tartari dr. β.

Syrupi Cort. Peruviani unc. j. (†)

(a) *Radix Althææ.*

(b) *Marrubium.*

(†) Dat is:

N. V.

Peruviaanschen Koortsbast één half once.

Gekookt in één pond Water tot een Doorzeegfel van acht once, voeg 'er bij van

Wijn.

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

Pillen van Gisler.

℞ *Mercurii dulcis* dr. ij.

Camphoræ ,

Croci aa. dr. j.

Theriace unc. β. (†)

Maak hier van Pillen van twee Grei-
nen en

gebruik 's morgens en 's avonds twee
Pillen.

DREK- OF PISONTLASTENDE FIS-
TEL VAN DE SCHEEDE.

FISTULA
EXCRE-
MENTITIA
VAGINÆ.

is een Bogtzweer (a) in de Holte der Schee-
de, welke Drekstoffe of Pis ontlast.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt bij het zien *Diagn-*
van Pis of Drekstoffe uit den Mond *der fis.*

Wijnsteenzout een *half* dragme.

Stroop van Peruviaanschen Koortsbast *één*
once.

(†) Dat is:

N. V.

Verzoete Kwik *twee* dragmen
Kamfer.

Saffraan van elks *één* dragme,

Theriak een *half* once,

(a) *Ulcus firmosus.*

Scheede te voorschijn komende. De Ziekte openbaart zich meestal eerst eenige dagen na de Verlosfing.

Prognosis. VOORSPELLING. Eene morfige Ziekte en moeilijk te genezen, indien zij niet straks na de Verlosfing wel behandeld wordt.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Het te lang in de Holte des Bekkens ingesloten Hoofd van de Vrucht, door zijn drukken eene Ontsteking veroorzakende in de Scheede en den Hals der Waterblaas, of in den Endeldarm, welke eenige dagen na de Verlosfing tot Verettering overgaat.

Therapia. GENEESWIJZE. 'Er worde in den Pisweg een hol Waskaarsje (b) gebragt, maar in de Scheede de

Zalf tegen Fistelzweren.

R. *Herbæ Cicutæ,*
Florum Zinci,
Aquilæ albæ,
Sacchari Saturni aa. dr. jß.
Mellis rosati q. s. (†)

Maak

(b) *Bougie.*

(†) Dat is:

N. V.

Het Kruid van dolle Kervel,

Bloemen van Spiauter,

Witten Arend,

Loodsuiker van elks *anderhalf* dragme.

Rozenhonig *zooveel* genoeg is.

Maak hiervan eene Zalve en

gebruik ze om 's morgens en 's avonds met geplukt Linnen of eene spongie in de Scheede te brengen.

Inwendig worde gegeven een loogzoutig Mengfel, of de Pillen van *Gisler*.

PISONTLOPING VAN KRAAM-
VROUWEN

ENURESIS
PUERPE-
RARUM.

is eene onwillekeurige Pisdroppeling uit den Mond van den Pisweg.

Het KENTEEKEN wordt men gewaar op het *Diagno-* zien van Pis uit den Pisweg, niet uit *fis.* den Mond der Scheede, droppelende.

VOORSPELLING. Zij is eene somtijds moei- *Progn-* jelijk genoeg te genezen, Ziekte. *fis.*

NAASTE OORZAAK. Eene Slapheid van den *Causa* Hals der Waterblaas door eene druk- *proxima.* king van het te lang ingesloten Hoofd der Vrucht.

GENEESWIJZE. Na het ophouden der Kraam *Thera-* zuiveringen worde op de Schamelheid *pi.* gelegd eene koude Stoving, en inwendig geve men het

*Poeder tegen niet inhouden van
de Pis.*

R. Foliorum uvæ ursinæ unc. j.

Cantharidum tenuissimè pulver. gr. vij.

Sac-

Sacchari albi unc. β. (†)

Gebruik. Driemaal daags een kleine lepel.

CAN-
GRANA
UTERI.

VERSTERVING VAN DE BAARMOEDER

is eene Versterfing van de Baarmoeder door voorafgegane Ontsteking van dezelve.

*Diagno-
sis.*

KENTEEKENEN. 'Er is eene schielijke Ontlasting van Pijn, van Hitte en Spanning in de Baarmoeder. Aanhoudende Trilling, zeer groote Zwakheid en Beving van het geheele Ligchaam. Een snelle, kleine, diepe Pols, Flauwte, bijzondere Onaandoenlijkheid van Geest, Koude der Ledematen, Opzwellling van den Onderbuik. De hand, in de Baarmoeder gebragt, voelt overal gekraak als van eene Wind- of Luchtgezwel, en wanneer de hand uitgetrokken wordt, volgt 'er straks een stinkende en krenghachtige Vloed uit de Teeldeelen.

Prognosis.

VOORSPELLING. Eene Ziekte, welke der Kraamvrouwen bijna altijd doodelijk is.

(†) Dat is :

N. V.

Bladen van Beerenbezien één once.

Zeer fijn gestotene Spaansche Vliegen zeven greinen.

Witte Suiker een half once.

NAASTE OORZAAK. Eene Ophouding van *Causa*
de Levenskracht der Vaten en Zenuwen *proxima.*
in de Baarmoeder.

OPWEKKENDE OORZAAK. Eene sterke Ont-*Causa*
steking van de Baarmoeder door eene *excitantes.*
voorafgegane hevige Verlossing, Ber-
sting, Omkeering of Uitrekking van de
Baarmoeder, of door het uitscheuren
van den Moederkoek, of door Verkoe-
ling van de Baarmoeder na de Verlos-
sing. Soms is 'er eene heerschende
Versterving (a), welke bijna aan alle
Kraamvrouwen doodelijk is.

GENEESWIJZE. Inwendig geve men den *Thera-*
Peruviaanschen Koortsbast en gekamfer-*pia.*
de Naptha. Inwendig geschieden 'er In-
spuitingen tegen Verrotting met bijvoe-
ging van Kamfer, in Terpentijnolie ont-
bonden, en worden gelijksoortige Sto-
vingen aangelegd. Indien in eene Uit-
zakking der Baarmoeder, nadat zij
volkomen geworden is, het Heet
Vuur (b) komt, kan de Afzetting (c)
beproefd worden.

(a) *Epidemia gangrænosæ.*

(b) *Sphacelus.*

(c) *Amputatio.*

ERYSIPE-
LAS
PUERPE-
RARUM.

ROOS VAN KRAAMVROUWEN

is eene Koorts met Uitbotting van Roos in het Aangezigt, of op de Ledematen of de Borsten.

Diagnos. KENTEEKENEN. De Zwelling van den Huid is meest oppervlakkig, bleek rood, blinkende, heet, jeukende, scheurende met Koorts. Eigen is het dezer Ontstekking, dat de Roodheid, met den Vinger gedrukt zijnde, verdwijnt, en, na het wegnemen van den Vinger, straks weder te voorschijn komt. In eene Roos van het Aangezigt worden de Oogen en Neusgaten gefloten. Bij Kraamvrouwen doet somtijds de Roos, uit de voeten langs de Beenen en Dijen opklimmende, de Lendenen, den Onderbuik en de Borsten, ja bijna het geheele Ligchaam aan. Somtijds gaat de Roos uit de Beenen tot in de Baarmoeder over, van waar de Pijn komt in den Onderbuik (a), die zich tot de Lendenen en de Borst uitstrekt.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is voor Zwangeren en Kraamvrouwen, gelijk de Scharlakenkoorts, zeer gevaarlijk. Indien zij de Baarmoeder aantast, is zij meestal dooddelijk. Eenvoudige Roos wordt

(a) *Hypogastrium.*

meestal opgelost: die van eenen ontstekenden aard (*b*) gaat tot Verettering, en die met Zenuwkoorts vergezeld (*c*) is, tot Verrotting over. Nu en dan verhuist zij met levensgevaar uit eenig uitwendig gedeelte naar de Ingewanden.

NAASTE OORZAAK. Eene eigenfoortige Ontstekening in de Oppervlakte van de Huid. *Causa proxima.* Soms is 'er eene heerschende Gesteldheid (*d*) bij, en de Ziekte is besmettelijk.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene schiele *Causa* verandering in het Luchtgestel, Vrees, *excitantes.* Toorn, Verkoeling, Buikvervuiling, aangelegde Pleisters of andere Midde-len, welke de Huid uit haren eigenen aard (*e*) niet kan verdragen. Soms komt 'er eene Gesteldheid des Ligchaams bij, welke, meermalen binnen het jaar, aan de Ziekte onderworpen is.

GENEESWIJZE. In eene eenvoudige Roos *Therapie* geve men inwendig een Mengsel uit Con-*pia.* ferf van Vlier met den Geest van Minderer. *Uitwendig* legge men aan een zakje gevuld met Roggezemelen en een weinig Kamfer, of

Ge

(*b*) *Erysipelas phlegmonodeum.* (*c*) — *typhosum.* (*d*) *Constitutio epidemica.* (*e*) *Ex Idiosyncrasia.*

Gekamferde Poeder.

R. Cretæ Colonienfis unc. j.

Camphoræ Sp. Vini trita gr. x. (†)

Gebruik. Worde op blaauw Papier, waarin de Broodfuiker gerold wordt, gesmeerd en aangelegd.

In Roos, met Zenuwkoorts vergezeld, worde aangelegd gekamferde Brandewijn, en inwendig alle uren gegeven een half dragme van den Peruviaanschen Koortsbast met eenige greinen Kamfer (*).

CARDIAL-
GIA.

M A A G P I J N

is eene Pijn in de Maag zonder Koorts.

*Diagno-
sis.*

De KENTTEKENEN wordt men ontwaar uit het Berigt van de Kraamvrouw. Men gevoelt eene zeer hevige pijn omtrent het Middenbuiksgewest (a). In eene zwaardere Ziekte, echter, wordt de Ademhaling bemaauwd en moeilijk, de

(†) Dat is:

N. V.

Keulsch Krijt *één* once.

Kamfer in Brandewijn gewreven *tien* greinen.

(*) Verzameling van uitgelezene Verhandelingen ten gebruike van Geneeskundigen XXste Boek, 3 en 4 Stuk, blz. 621. *Hoogd. Uitgave.*

(a) *Epigastrium.*

Pols klein en nedergedrukt, het Aangezicht bleek, de Pis waterig, en de Ledematen koud. Soms ontstaat 'er Draaijingen in het Hoofd, Zamentrekking van den Slokdarm, Hartklopping en Flauwte. De Ziekte komt aan met langere of kortere Verheffingen.

VOORSPELLING. De Ziekte is moeilijk te *Prognos* verdragen; zeldzaam, echter, bij de *sis*. Verheffing doodelijk. Niet zelden komt de Ziekte reeds onder de Zwangerheid, soms eerst na de Verlossing aan.

NAASTE OORZAAK. Eene krampachtige Aan-*Causa* doening van de Maag, door Medege-*proxima*. voeligheid van de Baarmoeder met de Maag.

GENEESWIJZE. Onder de Verheffing worde *Thera-* inwendig gegeven Naphtha, Heulfap-*pie*. middelen, Selterwater of Luchtpoeder. *Uitwendig* worde in den omtrek van de Maag ingewreven Zalf met Heulfap, of, indien die niet voldoet, legge men eene gekamferde Spaansche Vliegpleister. De Verheffing geëindigd zijnde, geve men Quasie met Bloemen van Spiauter. In slepende Maagpijn wordt aanbevolen de Kalk van Bismuth. Driemaal daags worde daarvan een half, vervolgens een geheel grein gegeven.

DIAR-
RHOEA.

B U I K L O O P

is eene aanhoudende Ontlasting van dunne Drekstoffe.

Diagnos. Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het Berigt van de Kraamvrouwe. Soms is de Buikloop snijdende, en met Perfsing en Verftopping der Kraamzuiveringen vergezeld.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is gevaarlijk, indien de Kraamzuiveringen niet terug komen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Medegevoeligheid van de Baarmoeder met de Ingewanden.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene Verkoeling van den Onderbuik, of Verftopping van Kraamzuiveringen, soms eene Zogverplaatfing.

Therapia. GENEESWIJZE. 'Er worde gegeven een Mengfel uit Heulfap en bereide Oesterschelpen. Wanneer, echter, de Kraamzuiveringen niet terug komen, diene men toe Goudlijm met Arabifche Gom (*).

RHEUMATISMUS
PUERPERARUM.

ZINKINGPIJNEN VAN KRAAM- VROUWEN

zijn Pijnen, welke eenig gedeelte van de Spieren der Kraamvrouwen aandoen.

(*) BREFELD ter aangehaalde Plaatfe, bl. 163.

KENTEEKENEN. De Pijn is bijna bepaald (a) *Diagnos.*
en zonder Koorts. Het aangedane ge-
deelte zwelt zelden op, maar is door-
gaans ijskoud en stram. De Ziekte ves-
tigt zich het allermeeft in den Hals,
den Schouder, het Schouderblad, de
Knie, den Voet, de Hand, de Lende-
nen, en de Heup.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaar-*prognosis.*
lijk, zelden van plaats verwisfelende,
maar dikwijls zeer lastig, uit hoofde
van de fcherpte der pijn en lange duur-
zaamheid. De meeste Lijderesfen, im-
mers, doet zij gewoonlijk fomtijds maan-
den, ja boven het jaar aan.

NAASTE OORZAAK. Eene Verplaatfing van *Causa*
Zog of Water, door Verkoeling naar *proxima.*
eenig gedeelte overgebragt.

GENEESWIJZE. 'Er worde toegediend een *Thera-*
Afkookfel van de Stengels van Elfrank, *pia.*
welk in alle Ziekten uit belette Zog-
making wordt aanprezen (*). Ook is
Kamfer en Heulfap in de fcherpte der
Pijn dikwijls van dienst geweest.

(a) *Fixus.*

(*) Verzamelingen voor practiferende Genees-
heeren, B. VI. St. 3, bl. 462.

ECLAM-
PSIA.

S T U I P E N.

Zie de ZIEKTEN VAN ZWANGEREN

PARA-
LYSIS.

V E R L A M M I N G

is een Onvermogen om willekeurig de Armen of Beenen te bewegen met eene Verflapping van dezelve.

Diagno-
sis.

KENTEEKENEN. Zeldzamer worden de bovenste, maar meestal de onderste Ledematen bevonden door Verlamming aangedaan te zijn, vergezeld met Loslijvigheid. In eene *volkomene* Verlamming (a) heeft men geene Beweging en Gevoel, het getroffen Deel is slap en kouder dan de andere Deelen, en teert langzamerhand uit. De Pols is doorgaans klein en zwak.

In eene *onvolkomene* Verlamming (b) is alleen de Beweging of alleen het Gevoel weggenomen.

Prognosis.

VOORSPELLING. Zij is meestal eene langdurige Ziekte, en eene volkomene Verlamming wordt zelden genezen.

Causa
proxima.

DE NAASTE OORZAAK schijnt eene plaatselijke Beroerte (c) te zijn in de Hersenen of het Ruggemerg.

(a) *Paralysis completa.* (b) *Paralysis incompleta* seu *Paresis.* (c) *Apoplexia.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene te groote *Cause*
 Ligchaamsvermoeijng onder de Verlos- *excitan-*
 sing. Eene hevige Drukking der Zenu- *tes.*
 wen bij den Doorgang van het Hoofd,
 door de Holte des Bekkens. Zogver-
 plaatfing naar het Ruggemerg (*).

GENEESWIJZE. Inwendig worde toegediend *Thera-*
 een *pia.*

Mengfel tegen Verlamming

℞ *Florum Arnicae* pug. ij.
Infundantur in aquæ unc. vj.
Colaturæ adde
Naphthæ Vitrioli dr. j.
Syrupi Menthae piperita unc. j. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

(*) MURSINA ter aangehaalde plaatse, bl. 168.
 heeft zoodanige Zogverplaatfing in het Werverhol
 gezien. De Kraamvrouw flierf den derden dag
 der Ziekte, welke de zesde was na de Verlos-
 sing. Vóór den dood ontftond 'er eene groote
 Pijn in de Lendenen, en tegelijk eene Verlam-
 ming en Ongevoeligheid van de benedenfte Lede-
 maten.

(†) Dat is:

N. V.

Valkruidbloemen twee handen vol.

Getrokken op zes oncen Water, en door-
 gezegen, voeg gij 'er van

Naphtha van Vitriool één dragme.

Stroop van Pepermunte één once.

Uitwendig worden aangelegd Kruidachtige Stovingen, Vlugzalf met Kamfer, Geest van Mieren met het Tinctuur van Spaansche Vliegen. Eindelijk beproeve men Leverluchtbaden, Bedruipingen, Geesfeling met Brandnetels (a), het Galvanisme. 'Er worden in eene Verlamming van de Armen Spaansche Vliegpleisters gelegd tegen het zevende Wervelbeen van den Hals, en in eene Verlamming van de benedenste Ledematen tegen de Lendenen of het Heiligbeen. Ook wordt aangeprezen eene

Pleister tegen Verlamming.

R. *Balsami Peruviani dr. ij.*

Opii puri gr. xx.

Emplastri diachylon Gummosi g. s. (†).

Maak hiervan eene Pleister, van welke een gedeelte op zijde gesmeerd en aangelegd moet worden.

MANIA
PUERPERARUM.

RAZERNIJ VAN KRAAM-
VROUWEN

noemt men eene IJlhoofdigheid gedurende het Kraambedde ontstaan.

(a) *Urticatio.*

(†) Dat is;

N. V.

Balsem van Peru twee dragmen.

Zui-

De KENTEEKENEN openbaren zich bij het *Diagno-*
onderzoek naar de verstandelijke Ver-^{sis.}
mogens van de Zieke. De Ziekte ont-
staat meestal weinige dagen na de Ver-
losfing, fomtijds, echter, veel later.
In het begin der Ziekte is 'er dikwijls
Koorts en zware Hoofdpijn, en daar-
na, terwijl de Koorts ophoudt, blijft
de IJlhoofdigheid aanhouden.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaar-*Progn-*
lijk maar lastig. De meesten herstellen^{sis.}
van zelve, sommigen bij eene nieuwe
Zwangerheid. Doch die onder de
Zwangerheid met deze Ziekte worden
aangetast, beteren dadelijk na de Ver-
losfing.

Welke zou toch de NAASTE OORZAAK zijn? *Causa*
Misfchien eene Zogverplaatfing naar de^{proxima.}
Herfenen? Misfchien eene Medegevoe-
ligheid van de Baarmoeder met de Her-
fenen. Somtijds, immers, verdwijnt in
deze Ziekte het Zog niet uit de Bor-
ften (*). Maar zeldzamer tast de Ziek-
te de Zogenden aan.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Onthouding van *Causa*
Zogen, fchielijke Zogopftopping door^{proxima.}
Koude, Toorn of door Schrik.

Zuivere Heulfap *twintig* greinen.

Diachyl. Gompleister *zooveel* genoeg is.

(*) Handelingen van het Genootfchap te Kop-
penhagen, Vol. 2. bl. 13 *in her Latijn.*

Therapia.

GENEESWIJZE. Na een voorafgegaan Purgemiddel worde gegeven gekamferde Azijn, of het paarsch Vingerhoedkruid met Kamfer. Men plaatse eene Spaansche Vliegpleister op het afgeschoren Hoofd. Bij Verstopping, echter, van de Kraamzuiveringen geve men tegelijk een Loogzoutig. of Goudlijm mengsel

Gekamferde Azijn.

℞ *Aceti Vini optimi Libr. β.*
Camphoræ gr. xx. |
Syrupi Cort. Aurant. unc. j. (†)

Gebruik. Driemaal een lepel.

Poeder tegen Razernij.

℞ *Digitalis purpureæ gr. β.*
Camphoræ gr. j.
Salis essentialis Tartari gr. jβ.
Sacchari albi gr. iij. (††)

(†) Dat is:

N. V.

Besten Wijnazijn een *half* pond.

Kamfer *twintig* greinen.

Stroop van Oranjeschillen *één* once.

(††) Dat is:

N. V.

Paarsch Vingerhoedkruid een *half* grein.

Kamfer *één* grein.

We.

Maak zoodanige *twaalf* Poeders en
gebruik, dagelijks 's morgens en 's avonds
 één Poeder.

Loogzoutig Mengfel.

℞ *Aquæ Menthe unc. vj.*
Olei Tartari p. d. dr.
Syrupi Cort. Aurant. unc. j. (†)

gebruik. 's Morgens en 's avonds een
 lepel.

Koloquint Zalf.

℞ *Colocynthidis gr. xx.*
Axungie porcine q. s. (††)

Maak hiervan eene Zalf en

gebruik ze om 's avonds, na men te
 te bedde is gaan liggen, den Onderbuik
 'er mede te smeren (*).

Wezenlijk Zout van Wijnsteen *anderhalf*
 grein.

Witte Suiker *drie* greinen.

(†) Dat is:

N. V.

Kruis en Muntwater *zes* oncen.

Neergedrupte Wijnsteenolie een *half* dragme.

Stroop van Oranjeschillen *één* once.

(††) Dat is:

N. V.

Kolequint *twintig* greinen.

Varkensreuzel *zoo veel* genoeg is.

(*) Verzamelingen ten gebruike van practiserende
 Ge-

PHYSCO-
NIA UTE-
RI DOLO-
ROSA.

PIJNLIJKE OPZETTING VAN DE BAARMOEDER

is eene pijnlijke Opzwelling van de Baarmoeder.

Diagnos. KENTEEKENEN. Soms tijds blijft de Baarmoeder na de Verlossing opgezwollen, soms tijds zwelt zij later zoo op, dat zij boven de Schamelheidsbeenderen kan gevoeld worden. Tegelijk is 'er bij eene pijnlijke Gewaarwording in het Bekken en de onderste Ledematen, voor het overige bevindt zich de Kraamvrouw wel.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is noch gevaarlijk, noch moeilijk te genezen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Opvulling van de Baarmoeder door het niet wel uitvloeijen der Kraamzuiveringen.

Therapia. GENEESWIJZE. Van dienst is geweest een

Mengsel van den Zevenboom ().*

R. Herbæ Sabinæ recentis unc. j.

Coquatur leni calore per horam vel mediam

Geneesheeren B. XXII. St. I. bl. 48. *Hoogd. Uitgave.* Velen door de Ziekte van Razernij aangedaan, onder welke eene Kraamvrouw, werden door deze Zalf genezen.

(*) HUFELAND. Journaal B. IX. St. I. bl. 123. *Hoogd. Uitgave.*

*diam cum aquæ communis q. s. Co-
laturæ unciarum vj. adde.*

Syrupi Diacodii,

—— *Rubi Idæi aa. unc. j. (†)*

Gebruik. Alle twee uren een middel-
matig kopje.

Wanneer de Zevenboom geen baat
doet, geve men Goudlijm of een Loog-
zoutig Mengsel.

GROOTHEID VAN DEN ON- DERBUIK

MAGNI-
TUDO AB-
DOMINIS.

bestaat in een' Onderbuik door het veelvul-
dig baren groot blijvenden.

KENTEEKENEN. De Onderbuik steekt zeer *Diagno-*
uit, maar is overal zacht, veerkrach- *sis.*
tig, onpijnlijk en niet vochtgolvend,
en de Vrouw geniet eene ongestoorde
Gezondheid.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal eene *Progn-*
ongeneeslijke Wanstaltigheid des Lig- *sis.*
chaams.

(†) Dat is:

N. V.

Versch Kruid van den Zevenboom *één* once.

Gekookt over eene zachte Hitte één of een

half uur, met zoo veel gemeen water,

als genoeg is, tot een Doorzeegfel van

zes oncen, voeg 'er bij van

Stroop van Diacodion.

—— — Braambozen van elks *één* once.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene groote overvloed van sponsachtig Vet, boven en onder de Spieren van den Benedenbuik verzameld. In een Lijk worden alle Ingewanden van den Onderbuik welgesteld gevonden.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Veelvuldige Verlosfing met geneigdheid tot Vettigheid. Magere Vrouwen, immers, zijn niet gewoon door dit Gebrek aangetast te worden.

Therapia. De GENEESWIJZE is meestal vruchteloos. Maar men beproeve een Extract van Genadekruid (a), en de te zeer overhangende Onderbuik worde opgeligt door eenen Buikfingel. Eene sterke Zwachteling van den Onderbuik onder de Dragt, en dadelijk na de Verlosfing doet geen voordeel en is schadelijk.

LIPOMA
OMENTI.

VETGEZWEL VAN HET DARMNET

is een vetachtig Gezwel in het Darmnet, uit de Verlosfing overgebleven.

Diagnosis. KENTEEKENEN. 'Er wordt in de Holte van den Onderbuik een hard, onpijnlijk, bewegelijk Gezwel gevoeld, welk meestal de grootte heeft van eene Vuist.

(a) *Gratiola.*

VOORSPELLING. Het Gezwel, gelijk ik bij *Prognosis* velen gezien heb, blijft onveranderd en zonder nadeel het geheele leven.

NAASTE OORZAAK. Een door de zwangere *Causa* Baarmoeder zamengerold, zamengedrukt, *proxima*, en zamengegroeid Darmnet.

Alle GENEESWIJZE is te vergeefs.

Therapia.

WITTE VLOED VAN KRAAMVROUWEN

LEUCORRHOEA
PUERPERARUM.

Is eene Droppeling van etter en melkachtig Vocht uit de Scheede van Kraamvrouwen.

De KENTEEKENEN wordt men gewaar uit *Diagnosis* slijm-, etterachtige, of naar melk gelijkende witte en zuur riekende Vlekken, zeer lang na de Verlossing in het linnen der Kraamvrouwen zichtbaar. De witte Kraamzuiveringen immers houden van zelve eenige dagen na de Verlossing op.

VOORSPELLING. De Ziekte duurt somtijds *Prognosis* vele maanden, ja dikwijls over het jaar, verzwakt zeer, maakt de samenwoning voor den Man ongevallig, en brengt Onvruchtbaarheid te weeg. Wanneer de Vrouw, echter, ontvangt, krijgt zij ligtelijk eene Miskraam.

NAASTE OORZAAK. Eene zwakheid van de *Causa* Baarmoeder en Scheede, of eene Plaatsneming van Zog naar de Baarmoeder.

Want de Ziekte doet het meest Vrouwen aan, die niet Zogen.

*Causæ
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Veelvuldig Kra-
men, veelvuldige Zamenwoning gedu-
rend hetzelfde, verwaarlozing van te la-
ten Zuigen.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Men geve een Slikmiddel
tegen witten Vloed met Tinctuur van
Kaneel, voor den Drank een Afkook-
fel van Elfrank, en 'er worde Kalkwa-
ter ingespoten.

R. Balsami Copaivæ,

Tincturæ Cinnamomi aa. unc. ß.

Spiritus Nitri dulc. dr. iij.

Syrupi Cort. Aurant. unc. ij. (†)

Gebruik. Driemaal twee kleine lepels.

PHYSO-
METRA.

T R O M M E L Z U C H T

Zie de Ziekten van JONGGETROUWDEN.

(†) Dat is:

N. V.

Balsam van Copaiva,

Tinctuur van Kaneel van elks een *half*
once.

Verzoete Geest van Salpeter *drie* dragmen.

Stroop van Oranjeschillen *twee* oncen.

ZAMENGROEIJING VAN DE SCHEEDE

CONCRETIO VAGINÆ.

heet eene Zamengroeiing van de Wanden der Scheede gedurende het Kraambedde.

Het KENTEEKEN wordt door het Gezigt ontdekt, wanneer Zamengroeiing in den Ingang der Scheede plaats heeft, en door onderzoek met den Vinger, wanneer de Scheede meer binnenwaarts is zamengroeid.

VOORSPELLING. De Ziekte belet de vleesche-lijke Bijwoning, nieuwe Ontvangenis en het uitvloeijen van de Maandstonden.

NAASTE OORZAAK. Eene Bersting der Scheede onder de Verlossing, of Verzwering in het Kraambedde (*).

GENEESWIJZE. De Plaats der zamengegroeide Scheede worde voorzigtiglijk doorgesneden, en opdat zij niet weder zamengroeije, brenge men 'er eenen Steekwick in.

(*) WALTER, Bedenkingen over de Teeldeelen des Vrouwelijken Geslachts, bl. 10. Hoogd. Uitsaye.

PROLA-
PSUS UTE.
RI.

UITZAKKING VAN DE BAAR- MOEDER

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

PROLA-
PSUS ANI.

UITZAKKING VAN DEN AARS

Zie de Ziekten van BARENDEN.

VARICES
CRURUM.

SPATTEN AAN DE BEENEN

Zie de Ziekten van ZWANGEREN.

NIGREDO
FACIEL.

ZWARTHEID VAN HET AANGEZIGT

is eene zwarte Kleur van het Aangezigt of der Wangen, gedurende de Zwangerheid.

*Diagno-
sis.*

KENTTEKENEN. Soms wordt het geheele Aangezigt tot den Hals toe zwart, soms ontstaat alleen op ééne der beide Wangen onder het oog, gelijk ik gezien heb, eene breede, zwartkleurige Vlek.

VOORSPELLING. De Zwartheid verdwijnt *Prognosis* somtijds met de Verlossing (*). De Vlekken der Wangen, echter, welke ik gezien heb, duurden vijftien jaren, maar 'er volgde buiten den mistand geen ander kwaad.

NAASTE OORZAAK. Hoe de Vrucht op de *Causa* Huid van het Aangezigt werkt, is on-*proxima* bekend. Is het ook eene achterblijvende Koolstof (a) van de Uitwasemingstoffen op den Huid van het Aangezigt. (†) Deze bestaat immers uit twee derden Kool- en een derde gedeelte Stikstof (b).

Geene GENEESWIJZE is 'er bekend.

Therapia.

N A V E L B R E U K

is eene Opzwellling van den Navel, bevattende eenig Ingewand van den Onderbuik.

OMPHALOCELE
feu HERNIA
UMBILICALIS.

(*) Lorry, over de Zwartgalligheid. In het Latijn.

(a) Carbonium.

(†) Salzburgerische Maandelijksche Scheikundig Tijdschrift, 1806. B. III. No. 33. Hoogd. Uitgave.

(b) Azot.

Diagnosis. KENTEEKENEN. Het is een zacht, onpijnlijk, aan de Huid gelijkkleurig Gezwel, dat zich in den Onderbuik laat terug brengen. Wanneer het Darmnet 'er in bevat wordt, is het Gezwel hardachtig, en zonder murmeling; wanneer 'er Ingewand in besloten is, is het Gezwel veerkrachtig en keert met murmeling terug.

Prognosis. VOORSPELLING. Eene Ziekte, welke bij Vrouwen, die reeds eenige malen gekraamd hebben, zeer veelvuldig en moeilijk te genezen is.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene hevige en langdurige Persing onder de Verlossing, waardoor de Onderbuiks Ingewanden sterk tegen den Buikring gedrukt worden.

Therapia. GENEESWIJZE. De Breuk ingebracht zijnde, worde 'er aangelegd een goede veerkrachtige Breukband, en de Navel dagelijks met Brandewijn, gemengd met het Wondewater van Theden, afgewaschen. Zwangeren, die eene Breuk hebben, moeten altijd onder de Verlossing den Breukband aanhouden.

S C H E E D E B R E U K

COLPO-
CELE seu
HERNIA
VAGINA-
LIS.

is een Gezwel in de Scheede, bevattende het Ingewand van den Onderbuik.

KENTEEKENEN. Een Gezwel in de Holte *Diagnos.*
der Scheede uitpuilende, somtijds bui-
ten de Schamelheid uitstekende, onpijn-
lijk en in de Onderbuik kunnende terugge-
bragt worden. Bij het liggen op den Rug,
en de Billen opgeheven zijnde, wijkt
het meestal van zelf terug. Het kan
het Darmnet, een Darm of de Water-
blaas in zich besluiten. Zoodanige
Breuk, met de Vingers gedrukt, ver-
wekt de Pislozing en veroorzaakt som-
tijds ook Pisopstopping.

VOORSPELLING. Zij is eene moeilijk te *Prognos.*
genezen Breuk. *sis.*

NAASTE OORZAAK. Eene Verslapping van *Causa*
de Wanden der Scheede, door veelvul- *proxima.*
dige of moeilijke Verlossing, of door
eene Uitzakking, of door langen witten
Vloed.

GENEESWIJZE. De ingebragte Breuk worde *Thera-*
in den beginne ingehouden door eene *pia.*
Spongie, verzadigd met een Afkooksel van
den Bast van Eikenboomen met Aluin.
Langzamerhand, echter, worde 'er een
goede Zetprop, (a) aangelegd.

MANKGAAN VAN KRAAM- VROUWEN

CLAUDI-]
CATIO
PUERPE-
RARUM.

is een hinkende Gang van de Kraamvrouw.
Het KENTEEKEN worde op het Gezigt ontdekt. *Diagnos.*
(a) *Pesfarium.* *sis.*

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is zelden te genezen, maar niet zoo zeldzaam. Ik heb in de Baden te *Baden* ten zelfden tijd drie Vrouwen gezien, die reeds vele jaren uit eene Verlosfing mank gingen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene onregelmatige werking der Spieren, welke de Dijen bewegen.

Causæ excitantes, OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene niet ingebrachte afwijking van de Beenderen van het Bekken of van het Staartbeen. Eene Zogverplaatfing in het Dijegelig. Eene Zinkingachtige pijn van hetzelfde gedurende de Kraam.

Therapia. GENEESWIJZE. Het kwaad nog versch zijnde, zijn fomtijds van dienst Leverluchtbaden, en fmeringen met gekamferde Vlugzalf. Verouderd Mankgaan is ongeneeslijk.

Z I E K T E N

V A N

Z O G E N D E N,

welke uit het Zogen van het Kind
ontstaan, of hetzelfde beletten.

I N H O U D.

Pijn in de Borst door Opzetting van het Zog.

Zogverdwijning.

Ontsteking van de Borst.

Knoestgezwel in de Borst door het Zog.

Kleinheid van de Tepels.

Ontvelling van de Tepels.

Zogvloed uit de Borsten.

Afdwalende Zogvloed.

Zuchtgezwel van Kraamvrouwen.

Zenuwtering van Zogenden.

Stondenvloed van Zogenden.

Z I E K T E N

V A N

Z O G E N D E N.

PIJN IN DE BORSTEN DOOR OPZETTING VAN HET ZOG

MASTODI-
NIA LA-
CTEA.

is eene lastige gewaarwording van eene ge-
zwollene Borst door te groote Vergaring
van Zog.

KENTEEKENEN. De Borsten zwellen zeer, *Diagno-*
maar blijven zacht, gelijkkleurig aan *sis.*
de Huid en onpijnlijk, tenzij zij ge-
drukt worden. Doch de gewaarwording
van Spanning is zoo groot, dat de zo-
gende Vrouw de Armen niet naar voren
durft brengen. Gevoelige Voedsters wor-
den somtijds door Koorts, Benaauwd-
heid, Onrustigheid, ja door eene zachte
Ijlhoofdigheid aangedaan.

VOORSPELLING. De Ziekte, aan zichzelf *Progn-*
overgelaten, verandert ligtelijk in eene *sis.*

Ontsteking van de Borst, of in eene Zogverplaatfing.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene Ontlediging van overvloedig Zog uit eene verwaarloosde Borst, en zonder strengere bepaling van den Leef- en Eetregel.

Causæ excitantes.

OPWEKKENDE OORZAAK. Te late Aanlegging van het geboren Kind aan de Borsten, of eene Ziekte van het Kind, om welke het weigert te zuigen, of deszelfs haastig Spenen, onder het gebruik van Vleeschfoepen, en wel zoo overvloedig, als terwijl men zoogde.

Therapia.

GENEESWIJZE. Wanneer de Kraamvrouw het Kind de Borsten weigert, moet het Zog uit de gezwollene Borst door een ander Kind gehaald worden, of door een Zuiginstrument uit veerkrachtige Hars, en de Leefwijze zij zeer spaarzaam, zonder gebruik van Vleeschnat. De Borsten worden met gekamferd Linnen, niet met een Pleister bedekt, en inwendig geve men, opdat de Stoelgang en de Kraamzuiveringen bevorderd worden een

Kraammengfel.

℞ Arcani duplicati dr. ij.

Croci Austriaci gr. x.

Aquæ Flor. Chamomille unc. iv.

Sy.

Syrupi Cort. Aurant. unc. j. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

ZOGVERDWIJNING

AGA-
LAXIS.

is eene Verdwijning van het Zog uit de Borsten.

KENTEEKENEN. Slapheid der Borsten, en *Diagnos* geene Droppeling van Zog uit de Te-*sis.* pels, terwijl de Borsten uitgehaald worden. Somtijds verdwijnt het Zog snel-
lijk, somtijds langzaam uit de Borsten. Arme Voedsters hebben weinig Zog in de Borsten, maar bij die eene ruime tafel genieten heeft eene overvloedige Af-
scheiding van Zog plaats.

VOORSPELLING. Op eene schielijke Zogver-*Prognos* dwijning volgt somtijds eene Verplaat-*sis.* sing van hetzelfde ergens anders. Ge-
huurde Minnen zijn gewoon de Zogver-
dwijning te verbergen, waardoor hare
Voedsterling vervalt.

NAASTE OORZAAK. Eene belette Afscheiding *Causa* van het Zog in de Borsten. *proxima.*

(†) Dat is:

N. V.

Dubbel Geheimzout *twee* dragmen.

Oostenrijkschen Saffraan *tien* greinen.

Water van Kamillebloemen *vier* oncen.

Siroop van Oranjeschillen *tien* oncen.

Causæ remotæ. VERWIJDERDE OORZAKEN. Te spaarzame Leefwijze, Misbruik van zure Spijzen, Verkoeling van de Borsten, Verschriking, Toorn van de Voedster. Aankomende Stondenvloed of nieuwe Zwan- gerheid, veelvuldige Vleeschelijke Ver- menging, Buikloop; somtijds is de Oor- zaak verborgen.

Therapia. GENEESWIJZE. Men diene overvloedig Voed- sel toe met Vleeschsoepen en goed Bier. Tegelijk worde gedronken het

*Zogverwekkend Afkooksel van
Berg.*

*R. Radicis Foeniculi,
Herbæ Foeniculi,
—— Cerefolii aa. M. ʒ.
Seminis Foeniculi
—— Anisi
—— Anethi aa. M. β. (†)*

Gebruik. Men kookt een kleinen tijd twee groote Lepels vol met anderhalf pond

(†) Dat is:
N. V.

Wortel van Fenkel,
Kruid van Fenkel
—— — Kervel van elks één handvol.
Zaad van Fenkel
—— — Anijs
—— — Dille van elks eene halve handvol.

pond Water, en doorgezegen zijnde drinkt men 'er dagelijks van.

ONTSTEKING VAN DE BORST

INFLAM-
MATIO
MAMMÆ.

is eene Ontsteking door het Zog in de Borst.

KENTEEKENEN. De geheele Borst van de *Diagnos.*
Voedster zwelt op, wordt heet en rood,
wanneer de Ontsteking plaats heeft in het
Vetvlies. Wanneer, echter, de Borst-
klier is ontstoken, voelt men alleen
zoodanig plaatselijk Gezwel in de Borst.

VOORSPELLING. Eene Ontsteking van de *Prognos.*
Borst wordt zeldzaam opgelost; eene *sis.*
Vetontsteking gaat tot Ettergezwel; eene
Klierontsteking tot Verharding gewoon-
lijk over.

NAASTE OORZAAK. Eene verhoogde Levens-*Causa*
kracht van de Bloedvaten in de Bors-*proxima.*
ten.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Verwaarloosde *Causa*
Zoging. Verkoeling of Kwetsing van de *excitan-*
Borst. Toorn of schielijke Verschrik-*tes.*
king. Te geringe Zuiging van het Kind.
Genuttigde zure Spijzen. Aangelegde
vette Pleisters.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. De Ziekte *Causa*
tast meestal de Vrouwen aan, die voor *dispo-*
het eerst kramen. *nens.*

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. In het begin der Ziekte, opdat de Ontsteking worde opgelost, legge men aan eene Stoving uit verzachtende Kruiden, en Bladeren van zwart Bilzenkruid, in plantdelfstoffelijk Water gekookt, en het Kind worde alleenlijk gezoogd uit de gezonde Borst.

Wanneer de Oplossing niet in kort volgt, worde op de meest uitstekende plaats van het Gezwel gelegd eene middenmatig ronde Pleister van zamengestelde Diachylonpleister, op welke een weinig Koningzalf gesmeerd wordt, en daarover eene verzachtende Pap.

Een uitstekend Ettergezwel in eene verhittende Ontsteking (*a*) worde met het Mes geopend en naar de Kunst genezen. Doch een Klierettergezwel late men liever aan de Natuur over, want de Etter verzacht de hardheid van de Klier, en opent daarna het Gezwel.

**SCIRRHUS
LACTEUS
MAMMÆ.**

KNOESTGEZWEL IN DE BORST DOOR HET ZOG

wordt gezegd eene Borstklier, door ingelaten Zog verhard.

*Diagno-
sis.*

KENTEEKENEN. Een hard, onpijnlijk, met de Huid gelijkkleurig en onder het Vel beweegbaar Gezwel, ontstaan in het

(*a*) *Inflammatiø phlegmonosa.*

Kraambed uit eene voorafgegane Ontsteking.

VOORSPELLING. De Ziekte is moeilijk te *Prognos* genezen. Niet zelden duurt zij het ge-^{sis.} heele leven, somtijds, echter, verdwijnt zij na vele jaren van zelve, somtijds onder eene nieuwe Zoging van een Kind, somtijds kort na den eersten Stondenvloed van de Kraamvrouw. Nooit heb ik een door Zog ontstaan Knoestgezwel van de Borst gezien, welk na het ophouden der Stonden tot Kanker is overgegaan. Maar een Knoestgezwel, welk voor het Kraambede reeds aanwezig was, moet onderscheiden worden van dat door Zog ontstaat.

NAASTE OORZAAK. Eene Vervulling van de *Causa* Borstklier met ingelaten Zog. *proxima.*

VERWIJDERDE OORZAKEN. Voorafgegane *Causa* Ontsteking van de Borstklier, Verkoe-^{remota.} ling van de Borst, Schrik onder het zogen.

GENEESWIJZE. Uitwendig worde in het be-*Thera-* gin der Ziekte aangelegd Olie, in welke *pie.* Kamfer en eenige druppelen van Geest van Ammoniakzout ontbonden is. Of eene

Oplossende Pleister.

R. Emplastri Cicutæ,
 ————— *Mercurialis aa. unc. j.*

Opii

Opii drachm. ij. (†)

Gebruik. Op Linnen gesmeerd tegen het Gezwel te leggen.

Inwendig worden 'er Pillen gegeven uit Extract van dolle Kervel met Wijnsteenzout. Soms tijds verdwijnen de Knoestgezwollen, uit het Zog ontstaan, door een Braakmiddel, alle drie dagen toegediend.

EXILITAS
PAPILLARUM.

KLEINHEID VAN DE TEPELS

noemt men, wanneer de Tepels der Borsten zoo klein zijn, dat zij aan de Zoging geen nut doen.

Diagnos.

De KENTEEKENEN worden door het Gezigt ontdekt. De Tepels zijn zacht, klein, in de Huid ingedrukt, en worden door eene streelende Kitteling niet opgeligt. Soms tijds zijn zij tegelijk door eene vuile Korst bedekt. 'Er druipt weinig Zog alleen door drukking uit de Borsten.

Prognosis.

VOORSPELLING. Zoodanige Tepels zijn, indien zij vóór de Verlosfing niet voorbereid worden, voor de Zoging onbekwaam. Het Kind wordt vermoeid door

N. V.

(†) Dat is:

Pleister van dolle Kervel,

— van Kwik van elks *een* once.

Heulsap *twee* dragmen.

een vruchteloos Zuigen, en sterft daarbij van Honger. Het schreeuwt sterk en wordt toornig, als hem elk oogenblik de Tepel de uit Mond ontvalt. Zijn Buik is door Lucht opgezet.

NAASTE OORZAAK. Een werktuigelijk Gebrek van de Borsttepels. *Ge-Causa proxima.*

OPWEKKENDE OORZAAK. Alleen Vrouwen, welke in hare jeugd Keurslijven gebruiken, zijn aan dit Gebrek onderhevig. *Causa excitantes.* Het is immers naauwelijks ooit aangeboren.

GENEESWIJZE. Zoodanige Tepels moeten reeds in de laatste maand Zwangerheid tot het Zogen voorbereid worden. *Therapia.*

1. 's Avonds worden de Tepels gesmeerd met Rozenzalf of Pomade, welke des anderendaags met Melk en Zeep wordt afgewasschen. Aldus wordt de Vuiligheid weggenomen en de Tepel verzacht.
2. Dikwijls daags worden de Tepels met Spog natgemaakt en met de Vingers naar boven uitgetrokken.
3. Men legge eindelijk een Zuigglas, of een soortgelijk Werktuig van veerkrachtige Hars aan.
4. Een sterk Kind, of volwasfene Vrouw, maar niet aangedaan door eene Venerische Zweer in de Keel, zuige dikwijls de Tepels uit.

EXCORIA-
TIO PA-
PILLA-
RUM.

ONTVELLING VAN DE TEPELS

is eene Oppervlakkige Verzwering van de Tepels bij Zogende Vrouwen.

Diagnos. De KENTEEKENEN worden door het Gezicht ontdekt. Het Zogen is der Voedster zeer pijnlijk: meestal worden de Tepels bloedig, en de Kinderen spuwen dikwijls het doorgeslikte Bloed uit.

Prognos. VOORSPELLING. Eene zeer pijnlijke Ziekte voor de Voedster, somtijds eene Ontstekking van de Borsten te weegbrengende, en het zuigende Kind van zijn natuurlijk Voedsel beroovende.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Teederheid en Weekheid der Tepels, die meestal onder het eerste zogen wordt waargenomen.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAAK. Te sterk aandrukken van het Tandvleesch tegen de Tepels door het Kind. Het bijten van een Kind, vroeg met Tandenvoorzien. Spruw of Venerifche gebreken in 's Kinds mond.

Prophylaxis. VOORBEHOEDINGSMIDDEL. In de laatste maand der Zwangerheid, worden de Tepels eenige malen gewaschen met Brandewijn of Geest van Lavendel, opdat de Oppervlucht dikker worde.

Therapia. GENEESWIJZE. Het Voedsterkind worde eenigen tijd verwijderd van het Zuigen

aan de zieke Borst, en op den ont-
velden Tepel gelegd de

*Zalf van Rosenstein tegen Ont-
velling.*

℞ *Unguenti pomati unc. j.*

Florum Zinci

Farinae Lycopodii aa. dr. β. (†)

Gebruik. Om op den Tepel te smeren.

Poeder voor de Tepels.

℞ *Farinae Lycopodii unc. j.*

Florum Zinci dr. ij.

Amyli puri unc. β. (††)

Gebruik. Om op den Tepel te strooi-
jen.

(†) Dat is:

N. V.

Pomade *één* once.

Bloemen van Spiauter

Meel van Wolfsklaauw van elks een *half*
dragme.

(††) Dat is:

N. V.

Meel van Wolfsklaauw *één* once.

Bloemen van Spiauter *twee* dragmen.

Zuivere Stijffel een *half* once.

*Tinctuur tegen Ontvelling.**R. Tincturæ Myrrhæ unc. β.**Mellis Rosacei unc. j. (†)*

Gebruik. Worde met linnen op den
Tepel gelegd.

ZOGVLOED UIT DE BORSTEN

GALA-

CTIR-

RHOEA

MAMMA-

RUM.

*Diagno-**sis.*

noemt men eene Droppeling van Zog uit de
Borsten, die van zelve voortkomt.

Het KENTEEKEN wordt ontdekt uit het
Gezigt van het Linnen op de Borsten
gelegd, welk binnen korten tijd zeer
nat wordt.

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte duurt somtijds
vele maanden, en verzwakt en verma-
gert de Zieke, wanneer zij niet eenen
overvloed van Zog heeft.

Causa proxima.

NAASTE OORZAAK. Eene Zwakheid in het
Melk aanbrengend Zamenstel der Bors-
ten.

*Causæ
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Kraamvrouwen,
die het Zog aan haren Voedsterling ont-
houden, en Voedsters, welke veel Zog
hebben, worden na het spenen door de-
ze Ziekte aangetast, wanneer zij niet
eenen spaarzamen Leef- en Eetregel in

(†) Dat is:

N. V.

Tinctuur van Myrrhe een *half* once.

Rozenhonig *tén* once.

acht nemen, en alle Vleeschfoepen mijden.

GENEESWIJZE. De Leef- en Eetregel, ook *Therapie* de Drank, zij spaarzaam. Driemaal daags worde 'er een verzadigd Afkookfel van Salie, of Tinctuur van Salie, of van Peruviaanschen Koortsbast gegeven. Uwendig wasche men de Borst met koud Water en gekamferden Brandewijn.

AFDWALLENDE ZOGVLOED

is eene Zogdroppeling uit eene ongewone plaats.

GALACTIRHOEA
ERRO-NEA.

De KENTEEKENEN worden ontdekt op het zien van wit-, melkachtig Vocht uit zeker, niet gewoonlijk, gedeelte droppe-*Diagnosis.* lende. Zoo heeft men eene Zogdroppeling gezien uit de Oogen, de Holte van den Mond, den Navel, de Scheede, uit den Aars, de Waterblaas, Huid, ja uit eene Wond, Zweer, uit een opengekrapt gedeelte van de Dije. De meeste Afdwaling van het Zog is een witte Vloed uit Zog (a).

VOORSPELLING. Soms tijds is de Ziekte voor-*Prognosis.* bijgaande, soms tijds, echter, duurt zij lang genoeg.

(a) *Leucorrhoea lactea.*

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Zwakheid van de aangedane plaats en belette of verwaarloosde Zoging.

Therapia. GENEESWIJZE. Het Kind worde ten eersten aan de Borsten gelegd. Wanneer dit niet kan geschieden, geve men het Kraam-mengsel, een Aftreksel van Salie, en neme eenen spaarzamen Leef- en Eetregel in acht. Uitwendig worde op het aangedane Deel gelegd koud gekamferd Water.

OEDEMA
PUERPERALE.

ZUCHTGEZWEL VAN KRAAM- VROUWEN

heet eene Opzwellling van, meest de benedensten Ledematen bevattende een Zogachtig Wei.

Diagnosis. KENTEEKENEN. 'Er ontstaat meestal den twaalfden of veertienden dag na de Verlosfing eene spannende Pijn in de Lies, fomtijds volgt op dezelve binnen korten tijd, zonder eenige Ontsteking, een Gezwel, welk zich eerst tot de eene buitenfte Lip der Schamelheid, daarna allengkens door de geheele Dije, uitstrekt. Het Gezwel is veerkrachtig, witachtig, een weinig gloeiende en pijnlijk, maar geen en kuil behoudende van eenen ingedrukten Vinger. Sometijds volgt 'er later eene tamelijke zware Koorts. Den

tweeden of derden dag wordt het Been op dezelfde wijze aangedaan, en eindelijk tast het Gezwel den voet aan.

De Zetel der Ziekte is meest de regte Dij, zeldzamer de linker, of beide. Zeer zelden bezet de Ziekte de bovenste Ledematen, en dan verspreidt zij zich ook daar bij gedeelten, gelijk in de benedenste Ledematen.

VOORSPELLING. De Ziekte is bijna altijd *Prognosis* langdurig, somtijds duurt zij twee of acht weken, ja nog langer. Eindelijk vermindert zij op dezelfde wijze, gelijk zij ontstaan is. Somtijds wordt zij door zeer overvloedige Puistjes gescheiden. Somtijds gaat zij over tot een Etter- of een Watergezwel, en eene Uittering.

NAASTE OORZAAK. Eene Plaatsneming van *Causa* Zogachtig Wei in de Dije, en een *proxima*. Gebrek in deszelfs opflorpend Zamenstel.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene afgeslagene *Causa* of onmogelijke Zoging, overvloed van *excitant* Zog, of eene schielijke Optrekking van *tes* hetzelve uit de Borsten door Verkoe-ling, Schrik, of Toorn, of door eenen kwaden Leef- en Eetregel.

GENEESWIJZE. Het Gezwel worde oogen-*Thera-* blikkelijk in de golvende plaats met eene *pia* ruime Wonde geopend (*). Het Vocht

(*) MURSINA als boven, Deel II. bl. 170.

uitgevloeid zijnde, worde het Deel boven en onder de Wond door eenen uitdrijvend Verband wel omwonden.

TABES
NUTRI-
CUM.

ZENUWTERING VAN ZOGENDEN

is eene Zenuwtering door de groote Afscheiding van Zog.

Diagnosis. KENTEEKENEN. De Voedster vervalt allengkens, wordt dikwijls gekweld door Tandpijn, Hoest, Flauwte, Hartklopping, Zwakheid van Gezicht en Opstijging. Eindelijk komt een overvloedig Zweet, Bloedspuwing en uitdroogende Koorts.

Prognosis. VOORSPELLING. De Ziekte is niet, dan in hare eerste Tijdperken, te genezen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Een Gebrek van voedend Sap in de Voedster.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Een sterk, zeer hongerig Voedsterkind. Te zwakke, nog zeer jonge Gesteldheid van de Voedster. Het Zogen van twee Kinderen. Sterke Zogvloed uit de Borsten. Te spaarzaam Voedsel van de zogende Vrouw.

Therapia. GENEESWIJZE. De Voedster worde oogenblikkelijk van het Zogen teruggehouden.

Gebruike zeer voedende spijs en goed Bier. Men geve haar een Afkookfel van Salep met Melk. Voornamelijk helpt eene Melkpap uit Meel van Turksche, en een vierde gedeelte gewone Tarw.

STONDENVLOED VAN ZOGENDEN

MEN-
STRUA-
TIO NU-
TRUM.

is eene maandelijksche Stondenvloed, gedurende het Zogen.

KENTEEKENEN. Indien men eenen Stonden-*Diagnos.*
vloed vermoedt, moet dadelijk de Voed-
ster van eene Vroedvrouw onderzocht worden. Eene gehuurde Minne bekent niet ligtelijk de zaak, opdat zij hare Bediening niet verlieze.

VOORSPELLING. De meeste Kinderen bevin-*Prognosis.*
den zich wel onder den Stondenvloed
der Voedster, andere, echter, zijn gedurende denzelfden ziek.

De OPWEKKENDE OORZAKEN zijn. Over-*Causa*
vloedig, ruim Voedsel, met te veel ge-*proxima.*
bruik van Specerijen, Saffraan, Peper.
Misbruik van Koffij, Chocolate, Wijn,
en Vleeschelijke Vermenging.

GENEESWIJZE. Wanneer het Kind zich wel *Therapia.*
bevindt, worde het aan de Borsten der

Voedster gelaten. Wanneer het nogtans gedurende iederen Stondenvloed zeer Ziek is, moet men dadelijk van Voedster veranderen.

I N H O U D

Z I E K T E N

V A N

OUDE VROUWEN,

welke gewoon zijn te ontstaan uit
het ophouden der Maandstonden.

I N H O U D.

- Te vroeg ophouden der Maandstonden.
Te laat ophouden der Maandstonden.
Ophouden der Maandstonden met blijvende Aandrangen van dezelve.
Bloedvloed uit de Baarmoeder.
Witte Vloed.
Pisontloping.
Jeukte der Teeldeelen.
Vleeschprop in de Baarmoeder.
Wormen in de Baarmoeder.
Steen in de Baarmoeder.
Opzetting van de Baarmoeder.
Verharding van de Baarmoeder.
Kanker van de Baarmoeder.
Knoestgezwel in de Borsten.
Kanker in de Borsten.
Ledenpijn uit het ophouden der Maandstonden.
Kwaadaardige Zweren in het Aangezicht.
Boosaardige Wrat in het Aangezicht.
Pijn in het Aangezicht.
Zweren aan de Beenen.
Haarworm.
-

Z I E K T E N

V A N

OUDE VROUWEN.

TE VROEG OPHOUDEN DER
MAANDSTONDEN.

MEN-
STRUO-
RUM
CESSATIO
PRÆMA-
TURA.

is, wanneer de Maandstonden vóór het vijf en veertigste jaar des ouderdoms ophouden te vloeijen.

KENTEEKENEN. Het einde van den Stondenvloed heeft in ons Luchtgestel door- gaans plaats tusſchen het vijf en veertigste en het vijftigste jaar des levens. Het ophouden der Stonden is zelden plotselijk, doch meestal nemen zij te voren af en toe. Sometijds blijven zij vijf of acht weken weg, dan komen zij weder, en verdwijnen zoo langzaam.

VOORSPELLING. Het ophouden der Maandstonden veroorzaakt zelden iets kwaads, maar met het eindigen van den Stondenvloed houdt ook de Vruchtbaarheid der Vrouwen op, en vallen de Borsten in.

Causa proxima. De **NAASTE OORZAAK** van het ophouden der Maandstonden is nog onbekend. Bij haar, echter, bij welke de Stonden vroeger beginnen te vloeijen, houden zij ook meestal eerder op.

Therapia. **GENEESWIJZE.** Wanneer zich geene ongemakken openbaren uit het ophouden der Stonden, moet de geheele zaak aan de Natuur overgelaten, en een naauwkeurige Leefregel in acht genomen worden.

**MEN-
STRUO-
RUM CES-
SATIO SE-
ROTINA.**

TE LAAT OPHOUDEN DER MAANDSTONDEN

noemt men een ophouden van den Stonden-
vloed na het vijftigste jaar des ouderdoms.

Diagnosis. **KENTEEKENEN.** Men heeft voorbeelden van Vrouwen, welke in het zestigste, ja in het zeventigste en tachtigste, jaar hares levens nog geregeld elke maand den Stondenvloed gehad hebben (*).

Prognosis. **VOORSPELLING.** De zaak draagt zich zonder hinder bij de meesten toe.

Causa proxima. De **NAASTE OORZAAK** is niet bekend. Bij diegenen, bij welke de Stonden later te voorschijn komen, houden zij ook later op te vloeijen.

(*) HALLER. Natuurkunde van den Mensch, Boek XXVIII. §. 2. In het Latijn.

GENEESWIJZE. Wanneer 'er geene slepende *Thera-*
Zwakte of andere Ziekte dreigt, moet *pia.*
de zaak der Natuur toevertrouwd wor-
den.

TE LAAT OPHOUDEN DER MAAND- MEN-
STONDEN MET BLIJVENDE AAN- STRUO-
DRANGEN VAN DEZELVE RUM CES-
SATIO SE-
ROTINA.

is een ophouden der Maandstonden met pijn-
lijke Aandrangen van dezelve, iedere maand
wederkomende.

KENTEEKENEN. De Vrouwen gevoelen, zon- *Diagno-*
der eenen Vloed van Stonden, iedere *sis.*
maand gedurende vele dagen eenen Aan-
drang van de Baarmoeder, Rommelin-
gen, Koliek-, Hoofd- en Lendenpijnen.

VOORSPELLING. Deze lastige Aandrangen *Progn-*
van Maandstonden duren somtijds over *sis.*
het jaar, eindelijk worden zij zachter
en houden op. Zij worden het meest
waargenomen bij Vrouwen, die zelden of
nooit zwanger geweest zijn.

Is de NAASTE OORZAAK ook eene Kramp- *Causa*
trekking van het Zamenstel der Baarmoe- *proxima.*
der uit de achterblijvende gewoonte van
den Stondenvloed te hebben?

GENEESWIJZE. 'Er geschiede eene Aderla- *Thera-*
ting op den Arm, worden Stovingen en *pia.*
verzachtende Klisteren aangelegd, en in-
wendig geve men een Amandelrankje

van Hennipzaad met Salpeter en Heulfap. Vóór de Verheffing kan men eens toedienen ontlastende Pillen.

HÆMOR-
RHAGIA
UTERINA.

BLOEDVLOED UIT DE BAAR- MOEDER.

is een fleepende Bloedvloed uit de Baarmoeder.

Diagnos. KENTEKENEN. Deze Bloedvloed van oude Vrouwen is meestal alleen drupsgewijze, maar ook altijddurende, niet wederkeerende, gelijk de Stondenvloed van oude Vrouwen is.

Prognos. VOORSPELLING. De Ziekte is gevaarlijk, want zij veroorzaakt groote Zwakheid, en andere Ziekten en den Dood.

Causæ excitantes. OPWEKKENDE OORZAKEN. Zeldzaam is alleen eene Slapheid van de Baarmoeder, meestal een Vleeschprop (a) of Kanker in de Baarmoeder de oorzaak van de Bloedvloed van oude Vrouwen, en daarom wordt zij zoo moeilijk genezen.

Therapia. GENEESWIJZE. 'Er worde een Kancelmengfel met Heulfap toegediend, en zoo het kan geschieden, moet men de oorzaak wegnemen.

(a) *Polypus.*

WITTE VLOED

LEUCOR-
RHOEA.

is eene Droppeling van slijm- of etterachtig Vocht uit de Baarmoeder.

De KENTEEKENEN worden uit het beschou- *Diagno-*
wen van het linnen ontdekt. Een slijm- *sis.*
achtige witte Vloed is zonder Stank en
Pijn, een kankerachtige wordt door bei-
de vergezeld.

VOORSPELLING. Zij is eene, moeilijk te *Progn-*
genezen, Ziekte bij oude Vrouwen. Ook *sis.*
een lang verwaarloosde Slijmvloed brengt
Matheid, Ontvelling van de Schamel-
heid en uitterende Ziekte (a) aan. Een
kankerachtige witte Vloed is ongenees-
lijk.

OPWEKKENDE OORZAAK. Soms eene *Causa*
Slapheid van de Baarmoeder, uit het op- *excitans.*
houden der Maandstonden achtergeble-
ven; soms Kanker in de Baarmoeder
of een Vleeschprop.

GENEESWIJZE. Na een voorafgegeven Pur- *Thera-*
geermiddel, diene men toe een balsem- *pia.*
achtig Likmiddel, daarna een Kaneel-
mengsel met Peruviaanschen Koortsbast.
Uitwendig worde ingespoten Kalkwater,
of Water en Azijn, en men neme de
oorzaak weg.

(a) *Marasmus.*

ENURE-
SIS.

P I S O N T L O P I N G

Zie de Ziekten van KRAAMVROUWEN.

PRURI-
TAS GENI-
TALIIUM.

JEUKTE DER TEELDEELEN

is eene lastige Gewaarwording, noodzakende om de uitwendige Teeldeelen te kraauwen.

*Diagno-
fis.* Het KENTEEKEN ontwaart men uit het Be-
rigt der Zieke.

*Progn-
fis.* VOORSPELLING. De Ziekte is zeer lastig en
meestal moeilijk te genezen, belettende
de Nachtrust.

*Causæ
excitan-
tes.*

OPWEKKENDE OORZAKEN. Zij is eene veel-
vuldige Ziekte na het ophouden der
Maandstonden. Soms ontstaat zij door
Steen of Wormen in de Baarmoeder;
door Aarsmaden in den Endeldarm of
door Luizen in de Schamelheid.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Inwendig worde gegeven
Moor van Spiesglas (a) tot een half
dragme dagelijks. Uitwendig een

Water tegen Jeukte.

R. *Aquæ communis unc. viij.*
Mercurii subl. corrosivi gr. vj.
Albuminis unius ovi (†)

Ge-

(a)

(†) Dat is:

N. V.

Gemeen Water acht oncen.

Opgeheven bijtende Kwik zes greinen.

Wit van één Ei.

Gebruik. Om drie of viermaal daags het jeukend Deel te wasfchen.

VLEESCHPROP IN DE BAAR-
MOEDER

POLYPUS
UTERI.

is een sponsachtig Gezwel met eenen Steel (a) in de Holte van de Baarmoeder, of van de Scheede.

KENTEEKENEN. Een kleine en nog in de *Diagno-* Holte der Baarmoeder verborgen Vleesch-*sis.* prop is niet bekend. Maar een reeds zoo groote Prop, dat hij uit den Mond der Baarmoeder in de Scheede steekt, wordt ontdekt door het gevoel van een zacht, onpijnlijk, zamen te drukken en uit den Mond of Hals der Baarmoeder in de Scheede afdalend, Gezwel. Meestal is 'er een Bloedvloed uit de Baarmoeder of een witte Vloed bij aanwezig. Hij verschilt van eene Uitzakking van de Baarmoeder door het ontbreken van den Mond der Baarmoeder op den Top van het Gezwel, in gevoeligheid en in de onmogelijkheid om hem weder in te brengen.

VOORSPELLING. Een slepende Bloedvloed *Prognose-* brengt langzamerhand den dood aan.*sis.*
De Prop groeit fomtijds zoo aan, dat

(a) *Pedunculatus.*

hij uit de Scheede hangt, somtijds versterft hij en valt geheellijk uit.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Een onregelmatige Groeijing in zekere plaats van de Baarmoeder.

Causa excitans. De OPWEKKENDE OORZAAK is meestal onbekend, somtijds schuilt 'er eene voorafgaande Kwetsing of iets Venerisch onder.

Therapia. GENEESWIJZE. Uitscheuring, Uitwringing of Uitsnijding van den Prop zijn zeer gevaarlijk. Van hier moet alleen eene Afbinding, indien zij geschieden kan, door een bekwaam werktuig (*b*) naar de kunst beproefd worden. Of men brenge eene holle Buis (*c*) tegen den Prop, en hij worde met een Penfeel uit menschenhaar gemaakt, zoo veel mogelijk, vier- of vijfmaal daags besmeerd met Boter van Spiesglas. Na iedere Smering spuit men Melk in de Scheede. Alzoo wordt de Prop ontstoken, verrot hij en valt stuksgewijze uit, of kan ligtelijk met de Tang uitgenomen worden (*).

(*b*) *Instrumentum.*

(*c*) *Tubus.*

(*) De beroemde LÖFFLER heeft alzoo dikwijls Vleeschproppen weggenomen. Zie Bijdragen tot de Genees- en Heelkunde, Deel I. p. 118. *Hoogd. Uitgave.*

WORMEN IN DE BAARMOEDER VERMI-
TIO UTE-

zijn Wormen, in de Holte der Baarmoeder RI.
zich ophoudende.

De KENTEEKENEN zijn zeer twijfelachtig, *Diagno-*
tenzij de Wormen fomtijds na olieach- *sis.*
tige Insputtingen van zelve uit de Scha-
melheid te voorschijn komen. Eene on-
dragelijke Jeukte in den Hals der Baarmoe-
der, Trilling en een aanhoudend Zweet,
Ongerustheid, Benaauwdheid en Koorts
vergezellen dikwijls de Ziekte.

VOORSPELLING. De Ziekte is zeer lastig, *Prognosi-*
moeijelijk te genezen, maar zeldzaam, *sis.*
fomtijds eene Zenuwtering veroorza-
kende.

NAASTE OORZAAK. De Oorsprong der Wor- *Causa*
men is onbekend. De Wormen, in de *proxima.*
Baarmoeder voortgekomen, verschillen van
de Wormen in het Gedarmte, uit den
Aars fomtijds naar de Scheede verhui-
zende.

GENEESWIJZE. 'Er geschieden Insputtingen *Thera-*
in de Baarmoeder uit Olie van Wonder- *pia.*
boomzaad, of uit Zwavel, Kwik en
Melk. Of uit Bladen van Kruis- en
Munt, Tabak en den Wortel van Man-
netjes Varen (*). De Scheede worde

(*) HIPPOCRATES prijst aan het Afkookfel van
den Kuischboom (Agnus castus) met verdikte
Ossefal.

worde besmeerd met Kwikzalf; men bediene zich dikwijls van Melkbaden, en inwendig worde Wormkruid gegeven.

CALCU-
LUS. UTE-
RI.

STEEN IN DE BAARMOEDER

wordt genoemd een steenachtig Zamengroefel, in de Holte der Baarmoeder verborgen.

Diagnos. De KENTEEKENEN zijn zeer twijfelachtig, tenzij men door middel van den top des Vingers, of van een stomp Stift op eenen Steen in de Baarmoeder kan stooten. Soms wordt 'er eene bezwarende Pijn en de gewaarwording van Zwaarte in de Baarmoeder, de Lendenen en Dijen gevoeld. Soms is 'er eene verscheurende Pijn met eene ondragelijke Jeukte van de Schamelheid aanwezig. Soms komen 'er bij moeilijke Pislozing, zelfs Pis- en Afgangopstopping met Pijn in de Lendenen, de Schamelheid en den Bilnaad, welke een valsch vermoeden geven van Steen in de Waterblaas. Ook vindt men hierbij witten Vloed, en Toevallen van Opstijging.

Prognos. VOORSPELLING. De Ziekte is meestal ongeneeslijk, wanneer de Steen zich niet van zelf loost. Zoodanige Steentjes zijn meestal los en aan stukken te wrijven.

DE NAASTE OORZAAK van het dragen van eenen *Causa*
Steen in de Baarmoeder is nog onbekend. *proxima.*

GENEESWIJZE. Na voorafgegaan gebruik *Thera-*
van verzachtende Halfbaden en Uitwa-*pie.*
semingen van de Baarmoeder, worden 'er
Steenverbrijzelende Insputtingen beproefd,
eerst uit Wijnsteenolie, in veel Waters
verlengd. Of deze te vergeefs aange-
wend zijnde, kunnen Insputtingen ge-
schieden uit zeer verflapt Vitriool- of
Salpeterzuur, met bijvoeging van Heul-
sap. Inwendig ook kunnen Steenver-
brijzelende met verzachtende Middelen
toegediend worden.

OPZETTING VAN DE BAAR- MOEDER

PHYSICO-
NIA UTE-
RINA.

is eene harde Opzwellling van de Baarmoe-
der.

KENTEEKENEN. Een hard Gezwel in den *Diagno-*
Onderbuik, en somtijds zelfs zwelt de *sis.*
Baarmoeder zoo zeer, dat men in de
zesde maand Zwanger schijnt te zijn.
'Er is bij Moederpijn (*a*), Verandering
van den Stand en der Gedaante van den
Mond der Baarmoeder.

VOORSPELLING. De Ziekte is meestal fle- *Prognos-*
pende, en moeilijk te genezen. Zij *sis.*

(*a*) *Hysteralgia.*

wordt doorgaans aangeduid, wanneer 'er een overvloedige pikachtige, zwarte Etter uit de Baarmoeder begint te vloeijen.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene Vervulling der Baarmoeder door dik Stondenbloed.

Therapia. GENEESWIJZE. Men geve Goudlijm of van den Zevenboom.

R. Herbae Sabinae recentis unc. j.

Coquatur leni calore per horam cum aquae communis q. s. Colaturæ unc. vi. adde Boracis dr. β.

Syrupi Cort. Aurant. unc. jβ. (†)

Gebruik. Alle twee uren twee lepels.

INDURA-
TIO UTE-
RI.

VERHARDING VAN DE BAAR- MOEDER.

Zie OPZETTING VAN DE BAARMOE-
DER.

(†) Dat is:

N. V.

Versch Kruid van den Zevenboom *één* once.

Gekookt over eene zachte Hitte *één* uur met *genoegzaam* Water. En voeg bij het

Doorzeegfel van zes oncen van

Goudlijm een *halve* dragme.

Stroop van Oranjeschillen *anderhalf* once.

KANKER VAN DE BAARMOEDER

CANCER
UTERI.

is eene Kankerachtige Zweer in de Baarmoeder.

KENTEEKENEN. 'Er is eene verscheurende *Diagnos-*
Pijn achter de Schamelheidsbeenderen, *sis.*
een waterige, stinkende, brandende witte Vloed. Den Mond der Baarmoeder voelt men bij onderzoek met den Vinger verhard, of sponsachtig, gescheurd, ongelijk, meer of min in de Scheede vooruitstekenden. Soms wordt de Ziekte vergezeld door Braking, Bloedvloed uit de Baarmoeder, moeilijke Pislozing, Spruw in den Mond en de Schamelheid. Eindelijk maken eene uitdroogende Koorts en de Tering een einde aan het leven.

VOORSPELLING. De Ziekte is nauwelijks *Progn-*
ooit geneeslijk, alleen eene Venerische *sis.*
Kanker wijkt soms voor het Kwik.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene ruwe Vlee- *Cause*
schelijke Vermenging, Scheuring van den *excitan-*
Mond der Baarmoeder, door eene reeds *tes.*
lang voorafgegane Verlossing, eene kropzeerige Gesteldheid des Ligchaams, eene oude Venerische Zweer in de Baarmoeder. De Ziekte openbaart zich meestal na lange Droefheid en het ophouden der Maandstonden.

Therapia. GENEESWIJZE. Men geve witten Arend met Extract van dollen Kervel en dolmaken- de Nachtschade. Anderen prijzen een Afkookfel van den Zevenboom. Eene kunstmatige Uittrekking en Afzetting (a) helpt misfchien, wanneer het Kankergift zich niet reeds aan andere Deelen gehecht heeft.

Cura palliativa. VERZACHTEND MIDDEL. De onverdragelijkheid der Pijn vordert Heulfap en Infpuiting uit Lijnolie, Maagdenwas en Heulfap. Braking vereischt Selterwater, en Bloedvloed een Kaneelmengfel.

SCIRRHUS
MAMMÆ.

KNOESTGEZWEL IN DE BORST

bestaat in een hard maar onpijnlijk Gezwel in eenige Klier van de Borst.

Diagnosis. KENTEEKENEN. Bij het gevoel wordt in de Borst ontdekt een hard, onpijnlijk, aan de Huid gelijkkleurig, ongelijk; onder de Huid bewegelijk, grooter of kleiner Gezwel. Sometijds zijn 'er meer zoodanige onregelmatige Knobbels aanwezig. Niet zelden worden 'er foortgelijke harde Gezwellen onder den Okfel ontdekt.

Prognosis. VOORSPELLING. Sometijds blijven deze Knoestgezwellen vele jaren in denzelven goedaardigen stand, maar na het ophouden

(a) *Amputatio.*

der Maandftonden gaan zij niet zelden, tot Kanker over (*). Sometijds, maar zelden verdwijnen reeds zeer oude Knoestgezwellen in de Borsten van zelve.

NAASTE OORZAAK. Eene Verdikking van het *Causa proxima*.
Klierfap in de Borst.

OPWEKKENDE OORZAAK. Meestal is zij eene *Causa excitan-*
Kneuzing van de Borst, of Drukking *tes*.
door enge Klederen. Sometijds eene Op-
ftopping of het Ophouden van de Maand-
ftonden. Maar Zogknoestgezwellen en
Beursgezwellen (*b*) in de Borst moeten
onderscheiden worden van ware Knoest-
gezwellen.

GENEESWIJZE. Inwendig worden gegeven *Thera-*
pia.

Oplofende Pillen.

R. Extracti Cicutæ,
Athiopis antimonialis aa. dr. iij.
Sodæ depuratæ dr. j. (†)

Maak hiervan Pillen van drie grei-
nen, en

(*) Doch Zogknoestgezwellen, uit de Kraam
oorspronkelijk, worden nooit Kankerachtig.

(*b*) *Tumores cystici.*

(†) Dat is:

N. V.

Extract van dolle Kervel,

Moor van Spiesglas van elks *drie* dragmen:

Gezuiverd Delfstoffelijk Loogzout *één* drag-
me.

gebruik tweemaal daags vijf Pillen.

Uitwendig is somtijds van dienst geweest een Kwikpleister met een derde gedeelte Heulsap. Deze Middelen, echter, vruchteloos beproefd zijnde, worde van alle Geneesmiddelen afgezien, en het Gezwel alleen bedekt met het Vel van een wit Konijn, of Boschkat.

CANCER
MAMMÆ.

KANKER IN DE BORST

is een hard en pijnlijk Gezwel in zekere Borstklier.

Diagnos. KENTEEKENEN. 'Er is een hard, ongelijk, meestal onbewegelijk roodachtig, of loodkleurig, en, als of het met Naalden gestoken wordt, stekend Gezwel onder de Huid in de Borst aanwezig, en de Aderen om het Gezwel worden spattende.

Van dit oogenblik wordt de Borst grooter en zwaarder, is meer heet en pijnlijk. Langzamerhand verzweert de Oppervlakte van den verborgen' Kanker op eene of op meer plaatsen, maar de kleinere Zweren loopen in korten tijd tot eene grootere Zweer te zamen. De Randen van dezelve zijn hard en binnenwaarts gekeerd, het Vleesch op den grond hard, grijsachtig, loodkleurig; somtijds bleek. De uitkomende

Etter is fcherp, ftinkende, zwart- of groenachtig, welke alle naastgelegene Deelen met eene zeer fcherpe Pijn door-
knaagt. Eindelijk komt 'er Vermagering van het Ligchaam en eene uitdroogende Koorts, welke onder Teringloop en zeer fcherpe Pijnen een einde maakt aan het zeer ellendige leven.

Bij de meesten Zwellen tegelijk de Klieren onder de Okfels verhard op, en daardoor wordt fomtijds de Arm zucht-
achtig. Nu en dan doet eene Broosheid der Beenderen en een Beeneter fomnige plaatfen aan. Somtijds wordt de Adem-
haling zeer moeilijk wegens den Kan-
ker, die tegelijk tot de Longen overgaat.

VOORSPELLING. De Ziekte is tot hiertoe *Prognosis* ongeneeslijk en doodelijk, wanneer het

Gezwel niet kort na zijne opkomst met het Mes weggenomen wordt. Nooit is 'er Kanker tegelijk in de Borst en in de Baarmoeder. Eene Zogverharding in de Borst, uit de Kraam achtergebleven, gaat niet tot Kanker over.

NAASTE OORZAAK. Eene bijzondere en on-*Causa* bekende fcheikundige Ontaarding van *proxima*.
Vocht in een Knoestgezwel van de Borstklier.

OPWEKKENDE OORZAKEN. Eene lang voor-*Causa* afgegaan Knoestgezwel in de Borst, dat *excitan-*
zeer geprikkeld is door Klederen, Ge-*tes*.
neesmiddelen of droevige Gemoedsaan-

doeningen. Maar ware Borstkanker ontstaat meestal na het ophouden der Maandstonden. Het Kankergift, met eenig Vocht doorgezwolgen, veroorzaakt den Kanker in den Mond (*).

Therapia.

GENEESWIJZE. Het Kankergezwel worde, hoe eer zoo beter, uit de Borst gesneden. Wanneer het, echter, te groot is, nemen men liever de geheele Borst weg. Alzoo moeten ook de Okselklieren, die knoestgezwelachtig geworden zijn, uitgesneden worden.

Therapia palliativa.]

VERZACHTENDE GENEESWIJZE. Wanneer de Kanker diep in de Borstspier is aangegroeid, of de Krachten der zieke wegens lange en sterke Verettering te zeer uitgeput zijn, of het Gif des Kankers reeds in het geheele Ligchaam zich verspreid heeft, wordt de Kunstbewerking (a) afgeraden.

De hevigheid der *Pijn* wordt bedaard door eene Pap uit een schrapfel van geele Wortelen (b) en Bladen van zwart Bilzenkruid. Of men wende aan de Zalf van *Pisfier* uit Heulsap, Maagdenwas en Lijnzaadolie.

Den *Stank* verbetert men door Bestrooiing met Poeder van Houtskolen,

(*) LATTA, Zamenstel van Heelkunde, Boek I, bl. 136. Hoogd. Uitgave.

(a) Operatio. (b) *Daucus*.

Bloemen van Spiauter en Zwavel, en *inwendig* geve men om de Krachten te bewaren den Peruviaanschen Koortsbast.

LEDENPIJN UIT HET OPHOUDEN
DER MAANDSTONDEN

ARTHRITIS MENOSTATICA.

is eene Pijn in de Leden door het ophouden der Maandstonden.

KENTEKENEN. De Ziekte begint met eene *Diagnos.* Zwelling en Pijn in een of meer Leden. Soms is 'er een klein Koortsje bij, maar een kleine en snelle Pols zonder hitte gedurende den geheelen Loop der Ziekte. Langzamerhand zwellen meer Leden. Maar deze Gezwollen verminderen bij het ophouden der Pijn; nooit, echter, verdwijnen zij ten eenemaal. Soms worden geheele Leden knobbelgezwelachtig en onbewegelijk.

VOORSPELLING. De Ziekte is moeilijk te *Prognos.* genezen, duurt dikwijls in eenen zachten graad het geheele leven. De Pijnen keeren op onzekere tijden weder, vooral in eene vochtachtige koude Luchtgesteldheid. In eene verouderde Ziekte ontstaan soms slepende Uitslag, Zweren, Oogontsteking, Aamborstigheid.

NAASTE OORZAAK. Is zij ook eene *Mede-Causa* gevoeligheid van de Baarmoeder met de *proxima.* Gewrichten?

*Causa
dispo-
nens.*

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Niet alleen oude Vrouwen krijgen door het ophouden der Maandstonden, maar ook jongere somtijds door eene Verstoppling van dezelve Pijn in de Leden.

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Uitwendig worde door middel van eene Spaansche Vliegpleister op den Arm een Fontenel gezet, en men gebruikt uitwendig en inwendig Leverlucht- en Karelsbaden. Inwendig worde gegeven Seep met Pokhouthars en Extract van de Bladen van Wolfswortel, Gentiaan en Goudzwavel van Spiesglas.

PHAGA-
DENA
FACIEL.

KWAADAARDIGE ZWEREN IN HET AANGEZIGT

is eene vlechtaardige Vlek van eenen kwaden aard in het Aangezigt.

*Diagno-
sis.*

KENTEEKENEN. 'Er ontstaat eene enkele Vlek, welke twee Tijdperken maakt.

1. *Vlechtaardig* Tijdperk (a). 'Er ontstaat meestal in het Aangezigt niet verre van de zijde van de Neus eene schubachtige, zacht jeukende Vlek, welke de grootte heeft van eene groote Linze, en eene grijze kleur, maar niet pijnlijk is. Soms valt de

(a) *Stadium herpeticum.*

dikke Schubbe 'er af, maar altijd wordt 'er weder eene nieuwe geboren.

2. Tijdperk van *Voorteling* (b). Eindelijk begint de Schubbe een etterachtig Vocht uit te zweeten, en langzaam gaat zij over tot eene Zweer, welke de Huid diep wegknaagt, maar het Vleesch niet aantast. Doch juist het echte teeken van Kanker, namelijk ~~de~~ verharde en omgekrulde Rand (*) heeft geen plaats.

Echte Kanker in het Aangezicht, echter, ontstaat door een Puistje, eene Moedervlek, of kwaadaardige Wrat van het Aangezicht, wanneer die zeer geprikkeld of afgesneden wordt.

VOORSPELLING. De Ziekte is in beide Tijd-*Prognose* perken zeer moeilijk te genezen. Het *sis.* eerste Tijdperk duurt meestal gewoonlijk zeer vele jaren, het andere, echter, loopt schielijk voort.

NAASTE OORZAAK. Verplaatfing van eene *Causa* Ziektestof, welke na het ophouden der *proxima*. Maandstonden ontstaat.

GENEESWIJZE. Na het geven van een ont-*Thera-* lastend Middel, worde inwendig toege-*pia.* diend

(b) *Stadium phagedanicum.*

(*) MURSINA, Journal Boek I. St. 3.

Zuiverende Pillen.

℞ *Aethiopis mineralis* dr. j.
 ——— *antimonialis* dr. ij.
Extracti Dulcamaræ unc. iß. (†)

Maak hiervan Pillen van drie grei-
 nen en

gebruik driemaal daags tien Pillen,
 met een *Afkooksel* van *Elfrank*.

Uitwendig worde aangelegd

℞ *Unguenti basiliconis* unc. j.
Sacchari Saturni gr. viij.
Arsenici albi gr. ij. (†)

Gebruik. Om 's morgens en 's avonds
 op zwarte zijde aangelegd te worden.
 Maar somtijds wordt hiervan het ge-
 bruik een jaar of twee jaren lang ge-
 vordert.

(†) Dat is:
 N. V.
 Mineraal moor één dragme.
 Moor van Spiesglas twee dragmen.
 Extract van Elfrank anderhalf once.

(††) Dat is:
 N. V.
 Koningszalf één once.
 Loodsuiker acht greinen.
 Wit Rattekruid twee greinen.

Dit alles te vergeefs aangewend zijnde, wor-
de gebruikt het Geneesmiddel van *Fre-
re Cosme*, door *Theden* verbeterd.

R. Arsenici albi gr. x.

Cinnabaris dr. ij.

Sanguinis Draconis gr. xij.

Cornu Cervi usti gr. viij. (†)

Maak hiervan een zeer fijn Poeder en

gebruik 'er van een klein gedeelte om het
met speeksel nat te maken, en met eene
Penfeel op de Zweer te smeren. En
voor dagelijkschen Drank drinke de Zie-
ke eenige dagen melk, want het Aange-
zigt zwelt altijd op eene verschrikkelij-
ke wijze door het Rattekruid gedurende
eenige dagen als roosachtig op.

In waren Kanker in het Aangezigt, ech-
ter, doet het in- en uitwendig gebruik
van Rottekruid geen voor- maar na-
deel (*).

(†) Dat is :

N. V.

Wit Rattekruid *tien* greinen.

Vermiljoen *twee* dragmen.

Drakenbloed *twaalf* greinen.

Gebranden Hertshoorn *acht* greinen.

(*) MURSINA, als voren bl. 440.

VERRUCA
MALIGNA
FACIEL.

BOOSAARDIGE WRAT IN HET AANGEZIGT

is een enkele Uitwas van eenen kwaden aard in de Huid van het Aangezigt.

Diagnosis. Het KENTEEKEN wordt ontdekt door eene roode of bleeke en scheurende Vlek in het Aangezigt.

Prognosis. VOORSPELLING. Deze Wratten gaan ligtelijk tot Kanker in het Aangezigt over, wanneer zij door den Helschen Steen worden aangeraakt.

Causa proxima. NAASTE OORZAAK. Eene kwaade Verandering van het werktuigelijk Zamenstel der Huid, eerst na het ophouden der Maandstonden ontstaan; of Wratten, die reeds te voren aanwezig waren.

Therapia. GENEESWIJZE. Men bediene zich van Geest van Salpeter in Water verlengd.

*Rx Spiritus Nitri acidi,
Aque communis aa. unc. ij. (†)*

Gebruik. Om de Wratten dikwijls
daags

(†) Dat is:

N. V.

Zuren Geest van Salpeter,

Gemeen Water van elks twee oncen.

daags met eene Penfeel te bestrijken (*).

Gemeene Wratten, echter, op de Hand of op een ander Deel, worden verdreven door eene wasfching met gefmolten Ammoniak- of Keukenzout.

PIJN IN HET AANGEZIGT

PROSO-
PALGIA

is eene fcherpe Pijn op eene kleine plaats van het Aangezigt, zonder zichtbaar Gebrek.

KENTEEKENEN. 'Er wordt eene ftekende, *Diagnos-* verscheurende of brandende Pijn altijd *fis.* op dezelfde plaats van het Aangezigt gevoelt, doch zoo gering, dat zij meestal met den Top des Vingers kan gedekt worden. Op de pijnlijke Plaats wordt noch eene Ontfteking, noch eenige andere Verandering waargenomen. Des nachts en als het Hoofd nederligge, vermindert de Pijn, maar bij de minfte Aanraking van de aangedane plaats komt zij terug, hetwelk het voornaamfte teeken der Ziekte is. Doch van eene

(*) LATTA, Boek II. bl. 476, 8vo. zegt door dit Middel twee kwaadaardige Wratten op de Wang, binnen drie weken, in den grond genezen te hebben.

sterke Drukking , hetgene een wonder is , wordt zij naauwelijks of in het geheel niets vermeerderd.

Deze Pijn is gewoon meestal te huisvesten onder het gat beneden de Oogholte ; somtijds , echter , in den omtrek van de Slapen des Hoofds , in den binnensten of buitensten Hoek des Oogs , in den Neus , of de Wang , of op de Tong of in het Gehemelte (*).

De Verheffing duurt somtijds slechts oogenblikken , somtijds , echter , meer minuten. Onder de Verheffing is het Aangezicht rood en opgezwollen , de Oogen tranen , de Spieren van het Aangezicht worden stuipachtig bewogen. Somtijds volgt 'er eene gedurige Kwijling (a).

Prognosis.

VOORSPELLING. De Ziekte is niet gevaarlijk , maar zeer ongemakkelijk , daar uit de geringste oorzaak de Pijn hernieuwd wordt. De Ziekte is zeer moeilijk te genezen en zoo slepende , dat zij dikwijls het langste menschelijk Leven door duurt. Lang aanhoudende veroorzaakt zij Verzwakking , Vermagering , Zwaar- moedigheid en Hopeloosheid. De aangedane Plaats gaat nooit tot Kan-

(*) POSEWITZ , Journaal over de oorzaken en kenteekenen der Ziekten , 1ste Band , bl. 3. *Hoogd. Uitgave.*

(a) *Ptyalismus.*

ker in het Aangezigt, en zeer zelden tot eene Verzwering met Beenbederf over.

NAASTE OORZAAK. Eene plaatselijk of werktuigelijke, doch onbekende Aandoening *Causa proxima.* van zekere Zenuw van het Aangezigt. Soms eene Venerische Besmetting of eene voorafgegane Vlecht.

OORZAKEN, WELKE DEN AANVAL OPWEKEN. Dit geschiedt door de zachtste *Causa Paroxysmum excitantes.* Aanraking van de aangedane Plaats, door de Vingers, het Bed, of de Nachtmuts. Door de Beweging van de Spieren van het Aangezigt, het Kaauwen, Spreken, Lagchen, Hoesten, Niezen.

VOORBESCHIKKENDE OORZAAK. Zeer dikwijls doet de Ziekte de Vrouwen aan *Causa dispositio.* na het ophouden der Maandstonden. Maar ook kwelt zij soms Vrouwen, die nog de Stonden hebben, en ook Mannen, maar deze zeldzamer. Nooit is een bedorven Tand 'er oorzaak van, want deszelfs uittrekken heeft niet geholpen.

GENEESWIJZE. Uitwendig geschiede eene *Therapia.* Inwrijving van Kwikzalf, of 'er wordt aangelegd eene Pleister van dolle Kervel, met de Bladen van dolmakende Nachtschade gemengd, en met den Geest van Minderer natgemaakt. Ook is soms de dolmakende Nachtschade van dienst geweest. De Doorsnijding van de pijnlijke Zenuw heeft zelden baat ge-

daan , maar eene Kwikkwijling (b) ,
wanneer 'er eene Venerifche Oorzaak
fchuilde.

ULCERA
CRURUM.

ZWEREN AAN DE BEENEN

zijn Zweren van eenen kwaden aard aan de
Beenen.

*Diagno-
fis.* Het KENTEEKEN wordt door het Gezigt ont-
dekt. Meestal komen omtrent de En-
kelen fponsachtige of eenigzins verhe-
vene , roode en pijnlijke Zweren met
eenen vereelden , dikken , en blaauwen
Rand.

*Progne-
fis.* VOORSPELLING. De Ziekte is méest al moei-
jelijk te genezen , en de genezing , in-
dien de Zweren reeds lang geduurd heb-
ben , gevaarlijk.

*Causa
excitans.* OPWEKKENDE OORZAAK. Na het ophou-
den der Maandftonden ontftaan zeer lig-
telijk Zweren aan de Beenen door de
geringfte Kneuzing van het Scheen-
been , of door Wrijving van de jeuken-
de Huid. Ja fomtijds ontftaan zij van
zelve door voorafgegane Ontfteking of
aangelegde Pleisters.

*Thera-
pia.* GENEESWIJZE. De krachtigfte Heelmidde-
len zijn de Aanlegging van verfche , of

(b) *Salivatio Mercurialis.*

van drooge met warm Water natgemaakte Bladen van Kliswortel, of de

Groene Zalf van Percy.

℞ *Succi expressi foliorum Bardanæ unc. ij.*
Olei Olivarum recentis q. s. (†)

wordt in een looden Mortier tot eene groene Zalf gewreven, (*) en

gebruik ze om met een Wiekje op de Zweren te leggen.

Wonderwater van Saviard.

℞ *Salis Tartari dr. ij.*
Camphoræ scr. ij.
Sacchari albi unc. ij.
Affunde sensim sub perenni contritu
Aquæ

(*) HUFELAND, Nieuwste Jaarboeken der Fransche Heelkunde, B. I. bl. 379. *Hoogduitsche Uitgave.*

(†) Dat is:

N. V.

Uitgeperste sap van de Bladen van Kliswortel twee oncen.

Versche Olijfolie zooveel genoeg is.

Aquæ communis lib. ij. (†) ()*

Gebruik. Om met Plukfel op de Zweren te leggen.

Wanneer de Zweren, echter, reeds te zeer verouderd zijn, worde 'er een Fontenel gezet en inwendig geve men dagelijks twee oncen versch uitgeperst sap van de Bladen van Kliswortel.

HERPES.

V L E C H T

is eene roode Plek met zeer kleine en sterk jeukende Puistjes bezet.

Diagno- KENTEEKENEN. 'Er ontstaan op eene of
sis. meer plaatsen van het Ligchaam, het Aangezicht niet uitgezonderd, als op de Keel, de Borst, den Rug, den Onderbuik, in de Teeldeelen of de Leden, Gierstachtige Puistjes, somtijds zeer jeukende, welke gebersten zijnde eenen

(*) Recueil d'Observations. Paris 1784.

(†) Dat is:

N. V.

Wijnsteenzout *twee dragmen.*

Kamfer *twee scrupels.*

Witte Suiker *twee oncen.*

Giet 'er bij onder eene gedurige wrijving van Gemeen Water *twee ponden.*

Etter laten vloeijen van eenen bijzonderen stinkenden Reuk. Daarna zetten zij een meelachtig Poeder of witachtige Korsten, en doen somtijds de Huid verzweren. Van waar 'er eene verdeling van de Vlecht is in *meelachtige- (a)* *korstachtige- (b)* en *inetende (c)* Vlecht.

VOORSPELLING. Zij is eene slepende, be-^{Prognosis.} smettende en moeilijk te genezen Ziekte, welke ook lastig is wegens de jeukte bij nacht, waardoor de Slaap belet wordt. De meelachtige Vlecht is de zachtste, de korstachtige, echter, reeds erger, maar de inetende de allerkwaadste. Deze begint meest met eene groote Blaas, die geborsten eenen bloedachtige Etter laat vloeijen. In den omtrek ontstaan 'er kleine Blaasjes van denzelfden aard, groote Zwakheid, zeer stinkende verstervende Zweren, eene uitdroogende Koorts maken dikwijls een einde aan het leven.

NAASTE OORZAAK. Eene onregelmatige *Causa* Groei (*d*) in de Huid, welke niet zoo ^{*proxima.*} zelden na het ophouden der Maandstonden wordt waargenomen. Somtijds worden ook jongere Vrouwen door Opstopping van de Maandstonden 'er mede gekweld.

(*a*) *Herpes farinosus.* (*b*) — *crustosus.*

(*c*) — *phagadenicus.* (*d*) *Vegetatio.*

*Thera-
pia.*

GENEESWIJZE. Na eene voorafgegaan Purgeermiddel, worde gegeven Moor van Spiesglas, en een verzadigd Afkookfel (e) van Elfrank.

℞ *Caulium Dulcamaræ unc. β.*

Corticum Aurantior dr. j.

Ebulliant semel cum aquæ libr. j. (†)

Gebruik het Doorzeegfel om dagelijks koud te Drinken. Maar de Gift van de Elfrank moet allengs tot een geheel once vermeerderd worden.

Pillen van Moor van Spiesglas

℞ *Aethiopsis Antimonialis unc. j.*

Extracti Dulcamaræ unc. β. (††)

Maak

(e) *Decoctum saturatum.*

(†) Dat is:

N. V.

Stelen van Elfrank een *half* once.

Oranjeschillen *één* dragme.

Eens opgekookt met *één* pond Water.

(††) Dat is:

N. V.

Moor van Spiesglas *één* once.

Extract van Elfrank een *half* once.

Maak hiervan Pillen van drie grei-
nen en

gebruik driemaal daags vijf Pillen.

De bestwerkende *uitwendige* Middelen
zijn:

Ontbinding van opgeheven Kwik.

℞ *Mercurii sublimati corrosivi gr. iv.*
Mucilaginis Gummi Arabici unc. j.
Aquæ Juniperi libr. β. (†)

Gebruik. Om eens of tweemaal daags
het aangedane Deel te wasfchen.

Water tegen Vlecht.

℞ *Aquæ phagadænicæ libr. j.*
Lactis Sulphuris dr. jβ.
Aceti Lithargyri dr. β. (††)

Ge

(†) Dat is:

N. V.

Opgeheven bijtende Kwik *vier* greinen.

Slijm van Arabifche Gom *één* once.

Jeneverwater een *half* pond.

(††) Dat is:

N. V.

Bijtend Water *één* pond.

Melk van Zwavel *anderhalf* dragme.

Azijn van Goudglit een *half* dragme.

Gebruik. Om dagelijks een of tweemaal de met de Vlecht bezettene Deelen te waschen.

Dikwijls bediene men zich van Ontlastende Middelen, somtijds helpt eene Spaansche Vliegpleister of een Fontenel.

VERBETERINGEN EN BIJVOEGSELS.

- Bladz. 11. reg. 1. *staat*: Klauder, *lees*: Glauber.
- Ibid. reg. 8. — Myrrhæ aa dr. β *lees*: Myrrhæ
aa. unc. β .
- reg. 7. — van onderen *staat*: Myrrhæ
van elks een *half* dragme,
lees: een *half* once.
- Bladz. 29. reg. 1. — Tinct. Thebaiccae, *lees*: The-
baicæ.
- Ibid. reg. 9. — Lim. Mart. alcohol, *lees*: al-
cohol. of alcoholifatae.
- Bladz. 109. reg. 2. — Camphoræ scr, *lees*: Campho-
ræ scr. j.
- Bladz. 127. reg. 11. — Pulveris Canth. tenuissime
pulv. gr. ij. *lees*: gr. iij.
- Bladz. 171. reg. 5. — Lapillorum id ea, *lees*: in ea
- Ibid. reg. 9. — Hujus Cineri, *lees*: Hujus
Cineris.
- Bladz. 175. *voeg* achter reg. 11. van den Inhoud, of tus-
schen de Artikels, *Melkkorst*
van Kraamvrouwen en *Etter-*
gezwel, het Artikel, *Ontste-*
king van de Baarmoeder.
- Bladz. 191. — — reg. 5. Maak zoodanige *acht*
Poeders.

Wij hebben zoo naauwkeurig mogelijk de voorschrif-
ten van den Auteur nog met het origineel vergeleken.
Billijk oordeelende Lezers zullen, om ons afwezen van
de Drukperse, de verdere voorkomende Taal- en Drukfout-
en wel verder gelieven te verschoonen.

Bij den Drukker dezes, zijn ook de volgende
Werken gedrukt:

D. WILLIAM HENRY, CHEMIE, voor beginnende liefhebbers, of Aanleiding, om de nuttigste Scheikundige Proeven, zonder groote kosten en een wijdloopigen toestel, in het Werk te stellen, benevens eene Aanleiding, tot het onderzoek der Minerale Wateren, der Mineralen, der Vergiften, der Pharmaceutisch Chemische bereidingen, en 't gebruik der Scheikundige Probeermiddelen, ten nutte van Pachters en Landeigenaars, gelijk ook tot verscheidene andere nuttige oogmerken. Uit het Engelsch, naar de tweede oorspronkelijke uitgave, vertaald en met de Aanmerkingen van den Heer J. B. TROMMSDORFF, vermeerderd, uitgegeeven door ADOLPHUS YPEY. Tweede Druk, in gr. 8vo. f 1:18:-

SYSTEMATISCH HANDBOEK der beschouwende en werkdaadige SCHEIKUNDE; ingericht volgens den leidraad, der CHEMIE, voor beginnende liefhebbers; van W. HENRY. Om te dienen tot opheldering en uitbreiding van gemelde Werkje: door ADOLPHUS YPEY. Vijf deelen. In gr. 8vo. f 19:10:-

VERBETERINGEN EN BIJVOEGSELS, tot het SIJSTEMATISCH HANDBOEK, der beschouwende en werkdaadige SCHEIKUNDE, enz. door ADOLPHUS YPEY. Twee deelen. In gr. 8vo. met Platen. f 10:--:-

Handleiding tot de kennis en genezing van de Ziekten der Kinderen, door JOZEF JAKOB VAN PLENK. Uit het Latijn vertaald. Met eene fraaije Afbeelding van het HAND-ABC. VOOR DOOFSTOMMEN. In gr. 8vo. f 3:--:-

Uitvoerige Wiskundige AARDRIJKSBESCHRIJVING, voor de beschaafde Jeugd, en voor allen, die zich, zonder mondeling onderwijs, hieromtrent nader wenschen te onderrigten. Uit het Hoogduitsch van A. G. WALCH, Hoogleeraar en Rector van het Gymnasium te Schleusingen, overgezet naar den derden zeer vermeerderden en verbeterden druk. In gr. 8vo. Met Platen. f 2:18:-

J. F. RANDHAN, Verhandeling over de Afhaaling der Na-
geboorte ; en over derzelver meest geschikten tijd en
wijze. *Uit het Latijn Vertaald*, door J. C. TISSEL,
Med. Doctor te Amsterdam. In gr. 8vo. f 14:-

Merkwaardige Voorbeelden, ter bevordering der Kennis
van de Zielvermogens der Dieren, voor de meer gevor-
derde Jeugd en weetgierige beminnaars van Dieren, ver-
zameld, gerangschikt en verklaard, door J. G. TRIMOLT.
Met Twee Vervolgen. In 8vo. f 2:16:-

De Onderwerpen in dit lezenswaardig Werkje voorkomende, zijn: *De dieren hebben eene Ziel. Over de gewaarwording der dieren. Over de denkbeelden der dieren. Over de opmerkzaamheid der dieren. Over de verbeeldingskracht der dieren. Over de gewoonte en leerzaamheid der dieren. Over de Taal der dieren. Over de schranderheid der dieren. Oorzaken van onderscheidene werkzaamheden der dieren. Zoogenoemde deugden der dieren; bijzonderlijk die tot de hoofddeugd van liefde betrekkelijk zijn. Nadere beschouwing van de opmerkzaamheid en leerzaamheid der dieren. Gehoorzaamheid, en eenige andere zoogenoemde deugden der dieren. Zoogenoemde ondeugden der dieren, die tegen de liefde aantooien. Koppigheid, en eenige andere zoogenoemde ondeugden der dieren. Bepaling van de bestemming der dieren bij hun tegenwoordig leven. Ontwikkeling van de bestemming der dieren. Verscheiden nuttigheid der dieren voor den mensch. Pligten van den mensch jegens de dieren. Verplichtingen jegens Huisdieren. Bijbelsche en andere drangredenen, tot vervulling van onze pligten jegens het gedierte en Nareden.*

Palmbladen, of uitgelezene Oostersche Vertellingen, voor de Jeugd, door A. J. LIEBESKIND, Predikant te Osmanstadt. Met eene Voorreden van J. G. HERDER. Twee Deelen. In 8vo. Met een agttal fraaije platen f 2:—:-

De Onderwerpen en Vertellingen, in dit bevallig en leerzaam Werkje voorkoomende, zijn: *De Herders-Jongens. Hamet en Raschid. Het gezigt van den Arend en den Vos. De hongerige Arabier. De dankbare Dieren. De*

gierige Koopman van Bagdad. De Vrienden en het geld. De Vrienden. Karun. De beledigde Derwisch. De ongelukkige Pijlschoot. De Eeuwige Last. Tai en Scherik of het Vertrouwen en de Getrouwigheid. De drie Vrienden. De Banden der Liefde. Mirza's gezigt. De schrandere Richter. De Bibliotheek van den Koning van Indiën. De vier goude Kogels. De Meloen. De geregtvaardigde Vifier. De twee Slangen. Het woeste Eiland. Het geluk der Koningen. De tien dagen van den Keizer Seged. Abdallah en Balsora. Het Middel om Dooden optewekken. De goedaartige Princesfen. Het paar Pantoffels. De Nijdiggaard. De Bedelaar en zijn Spiegel. De deken van Bandajoz. Hasfan. Het Vermogen van den Godsdienst. De Reis naar Babijlon. Mirza's Tweede Gezigt. Abdallah. De Roover van Seistan. De Koopman van Schirwan. Salomons Vogel. De drie Zoonen. De Koningin der gebirgen. De gevangene. De lasteraar. De gevoelige. De Ezel van Dadschial. Oran Zeb. Het heilige Vuur. De Reize. Het Water des Levens. De Stem van den Stervenden. De belooning. De blaauwe Palmboom. De Troost in het Ongeluk. De boer van Bilbis. De herscheping. Almets Gezicht. Bosfaldabs Gezicht. Het beste Erfdeel. De Koningin Amberboah. De huichelaarij. Mostanser. Mahmuds Spiegel. De Schatting. Soliman. De Koningin der Maan. De verstandige Vesir. Aladdin. De beproefde Trouw. De Koningin Zulekah. De tedere Omrah. De Reizenden. Hardun en Nuhr.

K. F. LOSSIUS, Gumal en Lina, eene Geschiedenis tot nut en vermaak der Jeugd, inzonderheid dienende, om haar de eerste en voornaamste Grondwaarheden van den Godsdienst in te prenten. Drie Deelen. *Tweede Druk.* 8vo. met platen. f 5:—:—

————— Tafereelen uit het Daaglijksche Leven, benevens eenige Spreekwoorden, als Toneelstukjes voor de Jeugd bewerkt. 8vo. f 1:16:—

Magazijn van Spreekwoorden en Zedesprenken, opgehelderd door Voorbeelden en Vertellingen, tot een Leesboek voor de Jeugd. Drie Deelen. 8vo. met platen. f 2:10:—

